

הישיבה המאתיים-ותשעים-ושמונה של הכנסת השניה

יום חמישי, ט' אלול תשי"ג (20 אוגוסט 1953)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 11.05

א. שאלות ותשובות

שר-הדואר י. בורג:

באמצע יולי שנה זו הועבר משרד-החוץ לירושלים, נישום כך גדל מספר השיחות בין חיפה וירושלים, ונגרמה עליה באיחורים בקבלת שיחות בין שתי ערים אלו.

הקושי בהשגת הקשר הטלפוני בין חיפה וירושלים נגרם אפוא עלידי הגדלת העימס על מספר הקווים הקיימים בין שתי ערים אלו, ולא כתוצאה מהפחתת מספר הקווים הבין-עירוניים.

הנני שמח להודיע שבהתאם לתכניות הדואר, הושלמו בינתיים ותוכנסו לפעולה 4 קווים נוספים בין חיפה וירושלים, תוספת אשר מקילה בהרבה על קבלת שיחות בין שתי ערים אלו.

(לפני חמש דקות, שאלתי בתיר אורח אנונימי במס' 19 מהי זמן ההמתנה לשיחה לחיפה, ונענית, כי הזמן היא רבע שעה.)

האיחורים שבהמתנה לשיחות בין-עירוניות נגרמו, כאמור, עלידי העברת משרד-החוץ לירושלים, אבל הם באים גם כן בעקבות העליה במספר דורשי שיחות-חיון, אשר גדל והולך מפני שמחברים מדי תודש בחזושו מאות מגויים חדשים המסיפים עימס על הקווים הבין-עירוניים. משרד הדואר עימד להכניס לפעילה קווים נוספים בין תל-אביב וירושלים ובין תל-אביב וחיפה, ועלידי כך יוקטנו האיחורים בשיחות הבין-עירוניות בין ערים אלו ביותר.

ב. חוק השופטים, תשי"ג—1953 (•)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

הדברים האלה נעשו עלידי שר המשפטים ועלידי המתווכחים בקריאה הראשונה.

אני רואה חשיבות רבה לגבי החוק בשינוי שהכניסה הוועדה בסעיף 14 האומר, ששר המשפטים יקבע את עיקרי המינהל של בתי-המשפט וימנה על ביצועם את אחד השופטים, אתם יודעים שבבתי-המשפט נמצאים בסמכות שר המשפטים, והוא אחראי אחריות מלאה לפני הכנסת, זה היה עד עתה חלק בלתי-נפרד של משרד-המשפטים, והאדמיניסטרציה של בתי-המשפט היתה כפופה לכל דרגת האדמיניסטרציה של משרד המשפטים, והיתה משולבת בה כאחת המחלקות של משרד השרב זה.

לפי הצעת הוועדה, ואני מקווה שהדבר יתקבל על דעת הכנסת כולה, נקבע פרינציפ חשוב, ששר המשפטים יהיה הקובע את סדרי המינהל של בתי-המשפט, אולם האדמיניסטרציה היתה נפרדת לחלוטין מזו של משרד המשפטים. האחריות של השופט הממונה על מינהל בתי-המשפט, על ביצוע המינהל, תהיה אחריות ישירה בפני שר המשפטים,

היו"ר י. קליבנוב:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאתיים תשעים ושמונה של הכנסת השניה.

תחילה נשמע שאלתה ותשובה.

הקשר הטלפוני בין חיים וירושלים

חבר-הכנסת נ. חת שאל את שר-הדואר ביום כ"ח באב תשי"ג (9 באוגוסט 1953).

נחוגי מסחר ותעשייה בחיפה הגיעה אלי התלונה, שבמשך השבועות האחרונים נבצר מתושבי העיר להשיג קשר טלפוני מהיר עם ירושלים. שיחה "דחופה" מתקבלת בדרך-כלל כעבור ארבע-חמש שעות משעת ההזמנה.

(1) מהי הגורם למצב הבלתי-תקין הנ"ל?

(2) היש אמת בדיעה שנמסרה לי, כאילי הקישי לקשר הטלפוני מחיפה לירושלים נגרם כתוצאה מהפחתת הקווים הטלפוניים בין שתי הערים הללו, לרגל העברתו של משרד-החוץ מהקריה לירושלים?

(3) הואיל וחיפה מרוחקת מהמרכז ומספר הקווים בין חיפה לירושלים בלא-הכי הגיע למינומס האפשרי, האין בדעת כבוד השר להחזיר את מספר הקווים בין שתי הערים למספר הקודם כדי למנוע פגיעה במסחר ובתעשייה של עיר הנמל?

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים לדיון על הצעת חוק השופטים, קריאה שניה ושלישית. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת שפירא בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היישר-ראש, כנסת נכבדה. בעצם לא אני האיש שצריך היה להביא את החוק הזה לבית. בהכנת חוק זה, בוועדת המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, השקיע עבודה רבה ועמל רב חברנו חבר-הכנסת ישראל בריהודה, שהיה יושב-ראש ועדת המשנה, ושהוא יושב-ראש ועדת המשנה לעניני חוקי יסוד. לצער כולנו נמנעה ממנו האפשרות לסיים את הפעולה מפאת מחלה ממושכת, וכולנו שמחים לראיתו בתוכנו. אני מקווה, ששוב לא תהיה סיבה שתמנע אותי מלתרום תרומתו החשובה לעבודת הכנסת בכלל ולעבודת הוועדה הזאת במיוחד.

בהצעת החוק הזאת כפי שהובאה בקריאה ראשונה, לא חלו שינויים מרחיקי-לכת שיש לעמוד עליהם. אינני חושב שזוהי הזדמנות שצריך לימור בה דברי הסבר לחוק בכללו, כי

משפט השלום. אבל נוסף על סוגים אלה ישנו במדינה סוג אנשים הנקראים פקידי הסדר הקרקעות, שמלאכתם שיפוטית ותפקידם להכריע במחלוקות משפטיות בסכסכים שאינם נופלים במאימה מן הסכסכים או חולוקיהודעית המשפטיים המתבררים בפני שלושה הסוגים המנויים בסעיף 1. יתר על כן, פקדי הסדר הקרקעות צריכים, על-פי-רוב, לדון בסכומים ובערך קרקע העולה נהרבה על הסכמים המתבררים בפני בית-המשפט המחוזי ומתוך כך גם בפני בית-המשפט העליון וכל שכן בפני בית-משפט השלום. נוסף על כך, רוב הסכסוכים הקרקעיים הבאים בפני פקידים אלה כשהם יושבים כשופטים, באחוז הרבה יותר גדול מאשר בכל בית-משפט אחר, הצד האחד בהם היא הממשלה, מכיון שיש לה קרקע עית רבים הפזורים על פני המדינה, וכן מיסדות המדינה, רשות הפיתוח וכן הלאה, המחזיקים שטחים עצומים של להסדרם, לבררם ולשפט עליהם. יצא איפה, שישום מעט מאד אנשים בחקפדי שיפוט שצריכים לשפט כל-כך הרבה בין הממשלה ובין האזרחים. נשאלת איפוא השאלה: אם אנחנו קובעים מסגרת לכל אלה העוסקים במשפט במדינה — ופי- קידי הסדר הקרקעות יעסקו במשפט ובמשפטים שאינם נופלים מן המשפטים האחרים, ובענינים המורשים ומסובכים ובי- עלי הקף גדול — מדוע לא נכניס גם אותם למסגרת חוק השופטים?

נדמה לי, ישל הדברים שאמרתי עד כאן אין חולקים, אלא שישנה חברה האמרת, שבמשך הזמן ימצאו פתרון גם לפקידים אלה. יד ככה ששמעתי נתמנתה גם ועדה שצריכה להמליץ את המלצתה ולמצא פתרון גם לאנשים האלה העוסקים בשיפוט. אני סובר, שכל עוד הדבר בגדר המלצות וכל עוד משרד המשפטים לא קבע עמדה ואינו יודע כיצד להסדיר את בעיית פקדי הסדר הקרקעות, ומאידך גיסא יושבים פקידים אלה יום יום ושפיטם ופסקים אין כל סיבה שלא לכלול אותם בחוק השופטים, ואם יימצא אהריכך איזה הסדר או פתרון לגביהם, יוכנס תיקון, ואותה פסקה שינוי מציע לרבי- ניכה, אפשר יהיה למחקה, אבל חשש אני, שזאן לא נכ, ניסנה ומצד שני יתפשו דרכים כיצד לפתור את בעייתם הם, ובאמצע יישאר חלל ריק, והאנשים האלה, שהם לכל הדעות שופטים ופוסקים בעניני משפט, יישארו תלושים בלא כל שליטה של חוק השופטים.

אני מציע איפוא, להוסיף בסעיף 1 את המלים: "וכן בכפיד הסדר קרקעית".

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני יכול לומר בלי היסוס שנימוקיו של חברי-הכנסת הררי היו מקיבלים על כל חברי הוועדה. דרכינו נפרדו רק מאותו זמן ששר המשפטים הסביר לוועדה, שבשביל להכניס את השינוי הזה ולתת לו חוק, יש לבדוק את המצב המשפטי של חוקי הסדר הקרקעות, והדבר מצריך עיון, שר המשפט טים אמר שהא ימנה ועדה שתחקור בענין ותגיש לו דין- וחשבון.

שאלתו של חברי-הכנסת הררי היתה נכונה לא רק לגבי פקדי הסדר הקרקעות, אלא גם לגבי רשם הפאטנטים ופי- מנימסטר שגם הוא, למרות היותו עד היום פקיד המדינה, מטפל בשאלות משפטיות מיבהקות וחשובות ביותר, וגם הוא מסכם את דעותיו, אמנם בצורת החלטות, אבל החלטות אלה אינן נופלות בשום פנים מפסקדין מנומק.

האמת ניתנת להיאמר, שלחבר הכנסת הררי היה נימוק נוסף שהביח אותו להכניס את ההסתייגות, והוא החשש, שענין הוועדה הוא ענין לזמן רב, מי יודע מתי היא תתמנה

וזה יהיה הצינור היחיד, שדרכו תתחבר האדמיניסטרציה של בית-המשפט עם הכנסת.

לא שינוי ולא עלה על דעתנו לשנות את העקרון שנקבע בהצעת החוק, שמינויו של שופט היא עד קנה ושיבה. כפי הצעת הוועדה, הוצג מאשר במקרים יוצאים מן הכלל של הת- פטות וכדומה, יכהן שופט בתפקידו עד הגיעו לגיל 70.

היועדה קיבלה את העקרון שמוציא את ענין מיני השופ- טים מיד הממשלה ומעבירו לגוף מיוחד שימליץ, יבחר בשופ- טים ויגיש את המינויים לאישורו של נשיא המדינה. המינוי ייעשה על ידי נשיא המדינה, לפי הצעת הגוף המיוחד הזה.

אולם, חל שינוי בהרכב הוועדה, בהשוואה להצעה האורי- גיואלית של הממשלה. הוועדה, שבראשה יישב שר המשפטים, תהיה מורכבת מנציג הציבור, הלא הם שני חברי ממשלה, שני נבחרים הכנסת ו-5 אנשים העוסקים בחיי המשפט בארץ בפני- על: מהם נשיא בית-המשפט העליון, שני שופטים של בית- המשפט העליון ושני נציגים של מקצוע עריכת-הדין בארץ. זוהי הסיבה שאילצה את הוועדה לוותר, הצער רוב החברים ואולי גם כולם, על השתתפותו של נציג הפעילות המשפטית של האוניברסיטה. הוועדה מעריכה מאוד ויודעת להוקיר ולהכיר במאמצים ההשבים שהאוניברסיטה והפאקולטה המשפטית משקיעה בחינוך הדור הצעיר הבחר במקצוע המשפט בחיים. אולם השקול המחייב, שאנשים הנמצאים בחיים המעשיים היום-יומיים של בית-המשפט בארץ, יהיו חברי-הוועדה, אליץ את הוועדה לוותר על השתתפותה של הפאקולטה.

חדוש חשוב שהכניסה הממשלה ושנתקבל על-ידי הוועדה הוא בענין בית-הדין המשמעתי. אנחנו יודעים, שמינוי שופט נעשה לכל החיים, ואין שם יפשרות להדיחו מכהונתו. אולם כבר אמר נשיא בית-המשפט העליון בפתיחת בית-המשפט העליון בשנת תשי"ט דברים שאין טוב מאשר להזכירם, שגם שופטים אינם אלא כשר ודם, ואין כל טעם ואין כל צדק להוציאם ממסגרת של עיבדי המדינה העומדים תחת פקוח. עובדי המדינה עומדים תחת פקוח הממשלה. הממשלה עצי- מה עומדת במידה רבה, חוץ מהביקורת של מבקר המדינה, תחת ביקורת הכנסת. לפיכך נמצאה דרך, שחבר אנשים של חמישה או שלושה, בהתאם לחשיבות המקרה, יוכלו לרונ על מאשר של שופט בנקרה שהוא נוהג כל הנהלה.

כדי לשמור על כבוד בית-המשפט מצאה הוועדה לנכון, לא לאפשר לכל אדם להציק לשופט ולנסות להשפיע עליו בדרכי אימים וסחיטה, ולכן קבעה, שתביעה פלילית נגד שופט, אם חלילה יקרה פעם מקרה כזה, תובא לבית-המשפט על-ידי היועץ המשפטי של הממשלה ולא על-ידי מישהו אחר, ופי- הבידור יתקיים בפני שלושה שופטי בית-משפט מחוזי.

לאחר שצינתי את החידושים שהכנסו על-ידי הוועדה, אם כי לא את כולם — אף פרי עובדות של הוועדה מינה לפניהם — אני שב שמותר לקצר ולגשת לדיון בהסתייגות.

הי"ר י. קליבנוב

נעבור לדיון בהסתייגויות השונות, כפי שהן מפורטות ברשימת ההסתייגויות המונחת לפניכם.

לסעיף 1 הסתייגות לחברי-הכנסת הררי.

יוזרה הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אין צורך לחזור על מטרות החוק ועל המגמה להבטיח איתנות וחופש פעולה עצמאית לשופטי המדינה.

הסעיף הראשון מוכיר את סוגי השופטים השונים, שיפטי בית-המשפט העליון, שוכטי בית-המשפט המחוזי ושופטי בית-

משפטים שלמה של המשפט העברי, המשפט העברי בכל אופן צריך להיות עד כדי כך מכיבד במערכת המשפטית שלנו, שדיעה רחבה בו לא היה פחותה בערכה מאשר ידיעה רחבה בכל מערכת משפטית אחרת. אצלנו מחייבת היום תערוכת של משפט טורק, צרפתי, אנגלי וכו', אבל ישנה וט ה — יאני סבור שבכל אופן צריכה להיות נטיה — לקלוט כל מה שאפשר יותר אלמנטים מהמשפט העברי, לכן, תוספת של כוחות משפטיים בבתי המשפט, שיש להם ידיעה רחבה במשפט העברי, היה זה הדרכים להכניס את המשפט העברי לתוך המשפט המחייב בארץ, ועלידי כך ישאבו יותר ויותר נהגות שלנו, ולא רק ממקורות זרים.

ענין זה, שתלמידי חכמים ייישבו כשופטים אצלנו, — יעשיר את המשפט אצלנו וירים את קרנו של בית המשפט. כי, רבותי, מהי בעצם דרך התפתחות המשפט אצלנו? התפתחות המשפט אצלנו הילכת בכיוון של התפתחות המשפט באנגליה — התפתחות על-ידי תקדימים ופסקידן. אמרת בוועדה, שאם אני לוקח את פסקיהן המתפרסמים אצלנו, אני קורא הרבה מפסקיהן של בתי המשפט הצליון שהם פסקידן יפים, אבל ברובם הם עד היום התפתחות של המשפט האנגלי, והציטאטות באנגלית — סלחו לי על ההערה לצד החיצוני — הן כה מרובות, שהדבר מוכיח בעצם, שזהו מחקר במשפט האנגלי ולא במשפט העברי. אם אני קורא פסקידן המשתמש במשפט העברי, וזה הודתי לאחרים מבין השופטים שהם רבים או סתם תלמידי חכמים — הרי פסקידן זה הוא היפה ביותר באותה החבורה, כי בו ישנו מחקר משפט מקורי, ולא רק מחקר במשפט שבכל אופן ברובו נז' לנו. כל מה שירבו תלמידי חכמים בין השופטים שלנו — יעשיר הדבר את המשפט שלנו וזה יאפשר להביא לידי מציגה בין המשפט המחייב ובין המשפט העברי.

לכן נדמה לי שאין שום נימוק מדוע לא לקבל הצעה זאת, כי סוף כל סוף, מדובר באדם שהוא דיין ויש לו ידיעות רחבות יותר במשפט. עם ישראל הוא גם המשפט ויש לו משפט נפוח מאד, הידיעות והנסיבות שדין מקבל במשפט שנים, יכולים להיות רק לברכה בבתי המשפט שלנו. אני יודע מדוע לבכר אדם שגמר א ניכרס את בגדיו א' במ' אחר ולאחר זמן קצר עמד בבחינת לע רכ' דין זרים ויהיה כשר להיות שופט, על פני אדם שבמשך שנים רבות למד בש"ב וחקר במשפט מבחינה עמוקה מאד, ולאחר מכן שימש במשך שנים כדיין.

לכן אני מבקש לקבל את הסתייגותי, גם בסעיף 2(א) וגם בסעיף 3(א).

היו"ר י. קליבנוב:

ישנה הסתייגות מותנית של חברי הכנסת בגין ואיכילוב בדבר תוספת מלים, במקרה שהסתייגותו של חברי הכנסת ורהפטיג תתקבל, מכיון שאני מעמיד להצבעה כעת את ההצעות הוותיקות, הוותיקות הוותיקות, הייתי רוצה שינוקו גם את ההסתייגות המותנית.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

אין צורך.

היו"ר י. קליבנוב:

רשות הדיבור לחברי הכנסת רובין — הסתייגות לפ סקה ג'.

חנן רובין (מפ"ס):

כנסת וכנסת. בסעיף 2, הכולל רשימת אנשים המוכשרים להיות שופטים, מופיע בסוף המונח "משפטא מובהק". אנחנו מציעים למחוק את המונח הזה.

ומתי יבא הדבר הזה לידי הסדר. אני יכול להסיר לבית, ששר המשפטים הוא! בטובי למניה את הוועדה שחבריה הם: נשיא הסתדרות עורכי הדין ד"ר ויטל, מנחה גדול בשאלות פרקטיות. ד"ר רייז לדיקה, שהוא הדין וידע לעניני פאטנטים וסימני מסחר, וגם אני עובדכם. ועדה זו — אני אימר זאת בעיקר לתועלתו של חבר הכנסת הררי — כבר קיימה מכפר ישיבות והגיעה לשלב של ניסוח סוכיה, כך שהחשש שלי, שניא יימשך דבר זה זמן רב — אין לו מנה להתכנס. לאיר דברים אלה, הייתי מבקש את חבר הכנסת הררי, להסיר את ההסתייגות.

היו"ר י. קליבנוב:

נצביע עתה על הסתייגותו של חברי הכנסת הררי ועל סעיף 1.

ה צ ב ע

החיקון של חברי הכנסת י. הררי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים לסעיף 2. רשות הדיבור לחבר הכנסת ורהפטיג להנמיקת הסתייגותו לסעיף 2(א).

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

אדוני היושב ראש, כנסת וכנסת. ברשימת היושבי ראש, אנמק את הסתייגותי לסעיף 2 יחד עם הסתייגותי לסעיף 3, כי זוהי איחה מאשריה.

בסעיף 2 מינים את אלה הכשרים להתמנות כשופטי בית המשפט הצליון, ובסעיף 3 — כשופטי בית המשפט המחוזי. בשני הסעיפים נמנות הקאטגוריות של אנשים היכולים להתמנות כשופטים, ובין השאר שופטי בית המשפט המחוזי, שכ הנו 5 שנים בבית המשפט המחוזי — לבית המשפט העליון, ולבית המשפט המחוזי — מי שכ הן משך תקופה של 4 שנים כשופט שלום. אני מציע להסיר לאלה הכשרים להיות מנות כשופטים גם דיין בבית דין רבני שכ הן במשך תקופה כו בבית דין רבני כדיין.

ישראל בריהודה (מפ"ס):

ולמה?

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

כשנבא את חוק הדיינים הציע זאת, אבל נראה קודם כיצד תצביע היום כדי שתהיה לך הזכות המוסרית להציע זאת.

יצחק בן-אהרן (מפ"ס):

רק בקואליציה מדברים על גירושין יחד עם בנות דתיות.

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

לדעת, רב שכהן במשך זמן רב בבית משפט מחוזי, יוכל להמנות גם דיין, אם יימצא ראוי לכך.

מה הם תנאי הכשרות של אדם להתמנות כשופט? — ידיעות, נסיון וסגולות אישיות. אני אומרים, שאם ידם כיהן במשך זמן מסוים כשופט, יש לו שלוש הסגולות האלה, והוא הדין לדיין. צריך שיהיו לו כמובן ידיעות רחבות מאד במשפט העברי, באותו משפט שהוא בחלקו משפט מחייב במדינה, כי בעניני אישות הוא מחייב במדינה בדיוק כמו כל המשפט הישראלי. שנית, הא למד לא רק את החלק המחייב, אלא את כל ארבע הלקי השלחן-ערוך, אתה לא היה יכול להיות מוסמך כרב ודיין, וכל חלקי השולחן-הערוך הלא הם מערכת

ישיבה רצ"ח, ט' אלול תשי"ג (20 אוגוסט 1953)
— חוק השופטים (רובין, נצר, שפירא, ציולינג, בן־אהרן, קליבנוב) —

המדינה הזאת, לפי קווי מדיניותה של הממשלה, קיבלה על עצמה לספק את הצרכים הדתיים של הציבור. אבל לא קיבלנו על עצמנו להשליט או לשלב את הדברים הדתיים, הרצויים הדתיים והנסיונות הדתיים בחיים החילוניים במובן הנכון והנפשו של המלה הזאת. אני חושב, שלא רק לתועלת החיים החילוניים הוא, שנשמור קצת על דיסטאנס בין שני הסוגים של עניינים אלה, אלא זה גם לתועלת הדת ולכבודה.

לכן אני מציע לחברי הוועדה, לדחות את הסתייגותו של חבר־הכנסת ורהפטיג.

אשר להסתייגות של חבר־הכנסת רובין, שהוועדה לא תהיה רשאית לבחור כשופט בבית־משפט העליון של המדינה אדם שהוגדר בחוק ואשר יוכר עלידי הוועדה ברוב של שלושה רבעים לפחות לפי הצעת הרוב, כמשפטאי מובהק: אין אנו ארץ סטאטי; אנחנו ארץ של עליה ואנו מקמים שיבואו הרבה יהודים לארץ, ואין לנו שום יסוד שלא לקוות שיבואו יהודים, המהווים בעולם התרבותי הגדול פאר המדע המשפטי.

ישנם שופטים יהודיים בבתי־המשפט העליונים של המדינות הגדולות בעולם; ישנם מורים ופרופסורים גדולים, של־אורם מתחנך כל העולם המשפטי, וישנם ביניהם שגם השפה העברית אינה זרה להם, וגם חיי המדינה הם אינטרס מיוחד של חייהם. ובכן, אילו יכולנו ואילו זכינו, שכמה אנשי מדע יהודיים — ולא דווקא במקצוע זה — יעתיקו מושבם ליש־ראל וישתתפו בחיים שלנו — הרוצה חבר־הכנסת רובין למנוע זאת מהם? אם נצליח להשיג משפטאי מובהק כזה שיגיע לארץ ישראל ויוכל להשתתף בחיים המשפטיים במדינה — הרי בשביל להיות חבר־כנסת מספיק הצנו של כמה חדשי ישיבה בארץ; והוא הדין לגבי חבר־הממשלה או ראש הממשלה או אפילו נשיא המדינה. אולם בחיך המקצוע הזה של שיפוט ריצה חבר־הכנסת רובין למחיק את המלים: משפטאי מובהק, אלא האיש הזה, אחרי שבא ארצה ולמד את השפה ומוכר עלידי כולם כראוי לאיצטלה של חבר בבית־המשפט העליון, — שיואל בטובו לשבת חמש שנים כעורך־דין בתל־אביב או בירושלים או בחיפה. אינני חושב שזה מתאים לרוב החוקים שלנו ביחס לעידוד העליה וקליטת אנשים.

מישים כך אני מציע לדחות את ההסתייגות האלה.

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):

עכשיו אתה באמת היכחת שלא הבינות.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים להצבעה על ההסתייגות.

אני מעמיד למנין קודם כל את ההסתייגות של חבר־הכנסת ורהפטיג לסעיף 2 (א).

ה הצ ב ע

התיקון של חבר־הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 2 (א) לא נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

עלידי כך נופלת גם ההסתייגות האלטרנטיבית של חבר־הכנסת בגין ואיכילוב.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר־הכנסת רובין למחוק את המלים: "משפטאי מובהק", ופסקה ג' כולה.

ה הצ ב ע

התיקון של חבר־הכנסת ח. רובין לסעיף 2 (ג), לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

אינני יודע למה מתכוונים במונח "משפטאי מובהק", נוסף לסוגים הקודמים שצוינו כאן. האם הכוונה היא לאיש שבא מחוץ־לארץ, או אולי הכוונה היא לדין דתי? או אולי הכוונה היא למה שכבר קרה פעם, שהיינו צריכים לחוקק חוק מיוחד כדי לאפשר את מינוי של אחד השופטים בבית־המשפט העליון? או קראני לחוק הזה "לכס אסף". מהי איפוא הכוונה במונח "משפטאי מובהק"?

אנחנו נגד טעויות מסוג זה, שלמעשה נותנים יפוי־כוח רחב לסטות מכל ההוראות הקידמות של החוק. אם רוצים להר סיף סוגים מסויימים — יגידו למה הכוונה. אני יכול לתאר לעצמי שבבית־המשפט העליון שלנו אי בבית־משפט אחר יושב משהו אחר שאין לי ההשכלה המשפטית הקבועה והמקובלת. אני יכול לתאר לי, שאיש בעל נסיון של שנים רבות בתועלת הביקורת המרכזית של ההסתדרות — יהיה רשאי על סמך התעסקותו, התמחותו ונסיונו להיות שופט. אם ארצה להציע זאת, אגיד בגללי ולא אשתמש בניסוחים מעורפלים.

חיששני, שבמצאות שלנו הבריטי "משפטאי מובהק" אינו מתאים דווקא למקרה שאני תיארתי, אלא הוא בא אולי לעזור לחבר־הכנסת ורהפטיג לקבל את מה שהוא לא ישיג עלידי ההסתייגות שלו לסעיף 2 (א).

המדובר הוא בשופטים וזה נישא עדין, המחוקק חייב להבהיר את כוונתו בשעה שהוא כותב "משפטאי מובהק".

בגלל אי־בהירות זו ובגלל הנסיון שכבר היה לנו בקשר עם מיני שופטים עליונים ומתוך ראייה שזה בא לפצות את חבר־הכנסת ורהפטיג ואת החוגים הדתיים על דחיית ההסתייגות שלו ששמענו קודם — אנחנו מתנגדים למלים האלה.

בסוף דברי ברצני לימר, שאני חב חוב מסוים לבאי־כוח הוועדה, שדיבר אמנם בשם הוועדה. אני מסלק את החוב הזה ואומר, אם הוא דרש אתמול בערב רפורמה בהסתייגות, מבחינה זו שהתברר לו, שיש להגביל את זכויות המסתייגים בהנמקת הצעותיהם — הרי אני חושב, שדרושה רפורמה בזה, שחבר־הכנסת המגשים חומר מטעם ועדה זו או אחרת לא ידברו על עניינים שאינם שייכים לנושא, אלא ישארו במסגרתו.

דבורה נצר (מפא"י):

זה חל גם על המסתייגים.

חנן רובין (מפ"ם):

אני אציע את הדבר הזה לוועדת הכנסת, לאור הנסיון שהיה לנו אתמול עם חבר־הכנסת שפירא.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

עדיין אינני יודע אם חבר־הכנסת רובין סילק את החוב. הוא דומה לאדם שהכניס שיק במעטפה סגורה ואיש אינו יודע מה כתוב בו, לא הבינותי אף מלה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

המשך יבא בזמן נימוק ההסתייגות.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ועכשיו להסתייגותו של חבר־הכנסת ורהפטיג, המציע שלשופט בבית־המשפט העליון או בית־משפט מחוזי יוכל להתמנות אדם שהקואליציה המקצועית שלו היא העובדה, שהיה דיין במשך שנים בבית־דין רבני. רוב הוועדה לא יכול לקבל את ההשקפה הזאת מנמוק פשוט: אם נקבל אנשים משכילים בכלל, זה בוודאי נימוק טוב. אבל נחוצה השכלה מקצועית מסויימת, השכלה ונסיון — שני הדברים כאחד — במקצוע המשפט החילוני.

בכל אופן, אני מוכן לספר את הדברים האלה שסיפרתי, לא כדברים שידועים לי מתוך היועדה, אלא מתוך התחושות והממשלה, אחרי שראתה שהיתה התנגדות ניכרת, ולפי היה — הבטחון שההצבעה חשאית יעבור מועמד זה, שמה את שלושת המועמדים, ולא רק מועמד זה, במסגרת במשך שנה.

שיבה רצ"ח, ט' אלול תשי"ג (20 אוגוסט 1953)
— חוק השופטים (קליבוב, וילנר, שפירא) —

היור"ר י. קליבוב :
אני מכין.

רשות-הדיבור לחברה-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י) :

אדוני היישרבראש, כנסת נכבדה, אם כי ביסודו של דבר בתיהמשפט בכל מדינה משרתים את המשטר הקאפיטאליסטי הקיים, בכל זאת ישנם לפעמים חיכוכים בין הניסודות השונים במדינה. בישראל קיים מצב, שישנו מאבק מסוים בין הממשלה ובין השיפטים. המאבק הזה מקבל לפעמים צורה שרטה יותר ולפעמים היא פורץ בגללי, כפי שקרה הדבר לפני שנה ברתי נגשית בין שר ובין ראש בית-הדין העליון. הממשלה משהדלת כל הזמן, באמצעים שונים — עלידי הכנסת תיקונים לחקים, קביעת עונשים מינימאליים מחייבים וכו' הלאה — לצמצם את אפשרויות שיקל דערה של השיפטים. החיק הזה, חיק השיפטים, בא לבצע איהה מוגמה בצירה מקיפה ויסודית, ויסכן מתוך כך הרבה יותר. למעשה מציעה הממשלה בחוק זה שהיא תמנה את השיפטים. מובן, שאז יהיו השיפטים לגמרי תלויים בממשלה: כי מה אימרת ההצעה: למעשה יתניו השופטים עלידי נשיא המדינה לפי הצעת ועדת מינייים, שתביא את הצעתיה לפני הנשיא עלידי שרהמשכטים. בעיית הנשיא — זה ענין של ניסוח, וזהו בעיה פורמאלית יותר. אבל למעשה פירוש הדבר, ששרהמשפטים ימנה, לפי הצעת ועדת המינייים, את השיפטים. ועדת מינייים זו תהיה מורכבת מתשעה חברים שיששה מהם מובטחים כתימנים בממשלה. הישר יכולים להיות אף הם כאלה. בחוק ניבטת שבועות המינייים יהיו: שני חררי ממשלה, שני צורכידיו, שייבחרו עלידי מעצת ההתדירות ערכיהדיו, אולם כתיב בפירוש, שבחירתם טעונה אישור שרהמשפטים. במלים אחרות: גם שניה איה יוסף על שוי חברי הממשלה, יהיו תלויים רה-הכמת שרהשיפטים. נוסף לכך, שני חבריהכנסת יוניו חבריהכנסת איה יירחרו בבחירה הישית, ובלי כל ספק יש להניח — אם אלה הם רק שוייה מו הרננת — שאיה יהיו שני נציגים של המפלגות השליטת שגיניו ביניהן ליד הסכם. מכאן, ועדת המינייים הזאת, בהתאם לחוק המוצע עתה, בשני שלישים ממה תהיה מורכבת מאנשים הממשלה קיבעת למעשה את מינייים. ברור, שזה משנה את כל הסדרים הקיימים. ובמיוחד, בדבר אישיר הכנסת את מינייים של השיפטים העליונים של בית-הדין העליון. אנו רואים כבר צעד נוסף להרדת שלילת המיניה המקיבל במשטרים פארלאמנטאריים של יחסים בין השלטון המבצע — הממשלה, ובין הרשות השופטת. אנו מתוגדים איפא לשניו היסדי הוה שהימשלה מציעה להכי נים בחוק השופטים המוצע. אנו מציעים שמיני השופטים יהיה כריך בהמלצת ובהצעת ועדת מינייים שנוציגי הממשלה יהיו בה רק אחיו קטו ביותר — או אפילו רק נציג אחד — כפי שאנו מציעים שכל חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, יהיו חברי ועדת המינייים.

יחד עם זה אנו מסכימים להצעה שהיבאה כאן עלידי חברה-הכנסת רובין בדבר אישור חשאי של הכנסת לגבי מינוי שופטי בית-הדין העליון.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אני מציע לבית, לדחת את שתי ההסתייגויות, גם של חברה-הכנסת רובין המציע, שלמינייים של שופטי בית-הדין עליון יהיה צורך באישור הכנסת בהצבעה חשאית, ועל אחת כמה וכמה יש לדחות את הסתייגותו של חברה-הכנסת וילנר המציע, ששופטים יתמנו עלידי שרהמשפטים ואישורו עלידי הכנסת. בעצם, אילו היתה הממשלה בעלת תאות שלטון כלשהו,

בהשוואה למה שנהיג במדינות אחרות הנראות יותר לחברי הכנסת וילנר, היתה צריכה להצביע בעד הצעתו של חבר הכנסת וילנר. כי מה פירוש הדבר, ששרהמשפטים שהיא חבר הממשלה, ימנה את השופטים, וזה יהיה טעון אישור הכנסת? הממשלה הזאת, וכל ממשלה, עצם העובדה שהיא נמצאת בשלטון, הרי שהיא תולשת על ריב הבית, ויכולה לקבל אישורים להחלטותיה ומינוייה. זאת אומרת, ההפרדה הגדולה שמציע חבר-הכנסת וילנר היא, ששרהמשפטים ימנה את השופטים בבדינה.

מאיר וילנר (מק"י) :

בהמלצת ועדת מינייים.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כן, לפי המלצה של ועדת מינייים, אלא שברציתו, יקבל את ההמלצה, וברציתו — לא יקבל. אבל בסעיף השני מבטיח חברה-הכנסת וילנר לממשלה או לסיעות הממשלה ריב מכריע. הכיצד? — הוא אימר, שוועדת החיקה, וועדת החיקה מרכבת כמו הכנסת, מלימר לממשלה ולשרהמשפטים יש בה רוב.

זה באמת דוכה מאד למינויים של שיפטים בארצות של שלטון מנהלט בלתי-מוגבל של הממשלה על בתי המשפט.

הממשלה נהגה בתכונה מדינית רבה שלא הלכה בדרכי תאות השלטון, כי אם בדרך מטרת בניו המדינה. איני אימר, שמהמשלה זו, אי איוו ממשלה אחרת, אין בה תאית שלטון. זהו טבע באדם. אבל אדם נבון העושה השבון אריך, יידע שלאורך ימים יותר חשיב לשלמית רמדינה, שבתיהמשפט לא יהיו תלויים בממשלה, ושמהמשלה לא תוכל לצוות על בתיהמשפט, כי על ידי כך בתי המשפט רוכשים את אמונו של העם.

הממשלה הסתלקה מרצינה הטוב מהסמכות שיש לה היום, ויכולה לקבוע גם לגבי העתיד, למנות את השופטים, והעבירה זאת למעשה לוועדה, שהרוב בה — לפי הצעת ועדת החוקה — אינו לא של הממשלה ולא של תומכי הממשלה; הריב הוא 3 שופטים של בית הדין העליון ושני נציגים של הסתודות ערכי הדין.

מאיר וילנר (מק"י) :

באישור השר.

יעקב שפירא (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) : איני מתעלם מזה. עובדה היא, שהסתודות עורכי הדין במדינה אין לה עדיין סטאטוס חיקי. ולכן נקבע בהצעה שלנו, שההסדר הזה של אישור המשפטים הוא זמני, עד שתוקם לשכת הפרקליטים כחוק, ולא האישור הזה לא יהיה בו צורך; וזהו הוראת שעה עד הקמת לשכת הפרקליטים, שמשרד המשפטים מכין את הצעת החוק שלה.

הממשלה מציעה, — ובהסכמת הממשלה מציעה הוועדה — שרוב ועדת המינייים שהיז ממנה, מוכרח להיות מובא על ידי שרהמשפטים לנשיא המדינה, ונשיא המדינה כידוע, ולפי הקיבנציה המקובלת, מקבל את המלצות שרי הנדינה.

מיובן, שחברה-הכנסת רובין גם במקרה הזה אינו הולך כל הדרך עם חברה-הכנסת וילנר, אבל הוא הולך בערך באותו הסו. הוא אומר, שטוב יהיה אם המינייים ייעשו עלידי השופטים של בית-הדין העליון באישור הכנסת. שוב — הכנים את בתי המשפט לתך הויה הפוליטית. ואני אומר, שחבר הכנסת רובין מבין לא פחות ממני, שבכנסת יש לממשלה רוב; כלור מר, במלים אחרות הוא מציע, לתת ויטו לרוב הבית על ההצעה

הדיקטטורי שלהו על-ידי זה שהמפלגה השלטת בהן מבטיחה לעצמה גם את הרשית המשפטית. לפי הצעה זו של מיני ועדת המינויים, הממשלה והמפלגה השלטת במדינה מבטיחה לעצמה גם את השלטון על השופטים, מפני שיהיה לה רוב בועדת המינויים של השופטים, ויהיו שיקולים מפלגתיים גם במינוי השיכטים.

לכו מציעים אנחנו לכנסת לא לנגוע בשטח הקדוש והיקר כליכר למדינה, ולכן מציעים אנו ועדת מינויים כזאת אשר תיתן בטחון והרגשה בולטת, ידועה וגלייה לכל אורח במדינה, שהיא ועדת מינויים שאין למפלגית השלטון שלטון גם בתוכה, אנחנו מציעים, אפיא, לדחית את הצעת ועדת המינויים בהר כב המוצע על-ידי רוב הוועדה, ולקבל את הצעתנו.

הי"ר י. קליבנוב :

אני מבין שחבר הכנסת שוסטק כבר נימק את כל הסתיי גיוותיו לסעיף זה.

ישראל בריהודה (מפ"ם) :

כוסת נכבדה. הצטרפתי מאד שלא יכולתי להשתתף בגמר ישיבת הוועדה בסעיף זה, בעיקר כאשר אני רואה שה חוק, כפי שהגש על-ידי הוועדה, גם בסעיפים שיש דעת רוב ודעת מיעוט, הוא בכל זאת קצת טוב יותר מההצעה שהציעה הממשלה לוועדה. אולי גרם לכך גם לחץ דעתהקהל, בעיקר דעת ציבור השיפטים ועורכי-הדין הקריאים את ההצעות, וב הצעה מסוג זה גם הראי באופן טבעי אקטיביות גדולה מאד.

שמעתי את תשובתו של חבר הכנסת שפירא, בשם רוב הוועדה, להסתייגות בסעיף הקדום, ואני ניצע לצרף חלק הגיו מתשובתי לכל מה שאומר כאן, אבל גם להציק מסקנות. חבר הכנסת שפירא הסביר בתשובתו על ההסתייגויות לסעיף הקדום, שאם לממשלה יש תבינה, אין היא צריכה לרצות שהציבור יראה, כינו וידע שלמעשה היא השליטה על השיפטים, כלומר, על המשפט; אין היא צריכה לעשות זאת גם בצורה מיסויית. אינו מדבר דוקא נגד ממשלה זו, כי אם לגבי כל ממשלה, גם נגד ממשלה שחיה ממפלגת.

שרהעבודה ג. מאירסון :
אם יהיו אנשים.

ישראל בריהודה (מפ"ם) :

ניכתי לדעת שבזמן האחרון, לצערי הרב, דמיון ודמיון מפלגת חול להיות עשיר.

אנחנו בוחרים שופטים לכל ימי חייהם.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
עד גיל שבעים.

ישראל בריהודה (מפ"ם) :

בעצם, אנו ביחרים שיפטים על-מנת שאחרי בחירתם ימשיכו כבהנהגה ככל שיוכלו. אין זה דבר הקשר בממשלה זו אי אחרת. ממשלות משתנות; הקו שלהן משתנה לעתים גם כאשר השם נשאר, אבל גם ממשלות משתנות, הקווים משתנים, הפרוגרמות משתנות — אם לזכר בהיקף אותו עש רות השנים אשר השופטים יחיו וישכטו לאחר שיבחרו בהם, לדעתי, זה גם לא ענין שיכיל להימסר להכרעת השופטים, או להכרעת שיפטי בית-הדין העליון, כי אחרי שהם ייבחרו יישארו בעמדת מפתח זו ויהיו המכריעים העיקריים, או הם ושרהמשפטים שיהיה באותו זמן.

מה יהיו פני המשפט מחר ? אני רוצה להדגיש, שאין ברצוני לפגוע בשום שופט בישראל, אני מאמין ששופטינו —

של הוועדה שברובה אינה ממשלתית, שברובה היא מקצועית, ששיקוליה הם שיקולים שאין להם קשר עם פוליטיקה.

אני חושב, שהבית יתמוך בתבונה של הממשלה, וידחה את שתי ההסתייגויות.

הי"ר י. קליבנוב :

אנו עוברים להצבעות.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ח. רובין לסעיף 5 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת מ. וילנר לסעיף 5 לא נתקבל.

סעיף 5 בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר י. קליבנוב :

אנו עוברים לסעיף 6, את הסתייגותו של חבר הכנסת וילנר לסעיף זה כבר שמענו.

רשות-הדיבור להסתייגות לחבר הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (תנועת החירות) :

אדוני הישבראש, כנסת נכבדה, הצעת הוועדה קובעת שבוועדת המינויים יהיו שלושה שופטים, שני חברי ממשלה — שרהמשפטים ושני אחד — שני חברי הכנסת, ושני עורכי דין, שייבחרו על-ידי הסתדרות עורכי-הדין, בתנאי שאישרו על-ידי שרהמשפטים, אנו מציעים במקום זה ועדת מינויים של תשעה חברים בדרגה אחר : נשיא בית-הדין העליון. שלר שה שופטים, שייבחרו על ידי בית-הדין העליון, רק שר יחיה — שרהמשפטים — שני חברי הכנסת ושני עורכי-דין, שבחירתם לא תהא טינה אישור של שרהמשפטים. לדענו, ועדת מינויים כזאת מבטיחה את אי-התלות המוחלטת של הרשית השיפוטית או הוועדת בממשלה וביחס דכחות השולטים במדינה, יש לי הרגשה, ויש לי סימום לכך, ששני חברי הכנסת שיהיו, יתניו בודאי על-ידי סיועו הפלגות השיל טות בידויה, כך שהצגם יתנו לוועדת מינויים זו שני שרי הימשלה ושני חרריהכנסת, חברי רפלת השלטון, אי מפלגית היילטי. ואשר לשני עורכי-הדין "שרהמשפטים" יסרי לאשר איתם, ואם לא יתקבל לאשר איתם. לא יוכלו להיות חברי ועדת המינויים, אי-עלפי ייבחרו על-ידי הסתדרות עורכי הדין — אני רוצה לראמין ששום שיקולים אחרים לא יהיו במינוי, אפי-לפי שרסיון מלפני שנה ושוויוצי עם שר הממשלה והקידם מלמד אורון, שוב מינוי נציגי עורכי-הדין למיטצה המייפוטית היו שיהילים רפלתהיים. הואיל ונבחרו על-ידי הסתדרות עורכי-הדין נציגים כלה שדעת שרהמשפטים לא יהיה וחה מהם רבחנה מפלגית, היא לא אישר איהם, והסכוכר בעויו זה וישך במשך תקיפה מסוימת, אי, אפיא, כל בטחון שהוועדה הזאת אשר חמנה את השיפטים תהיה באמת בלתי-תלויה, אם תתקבל הצעת הוועדה. אני חושב שה ציבור שלנו איני קירא את החוקים, אינו מתעמק בסעיפים, אבל עד היום היה ציבור ההגשה שבשטח אחד, בשטח המשפטי אין שיקולים מפלגתיים. אנדנו חושבים שלא לחינם נמנעה הממשלה מלהבא את האנשים שהיו האשימה איהם בהקמת המחלקת לפני המערכת המשפטית האזרחית הקיימת במדינה, מפני איהתלות הזאת ולכן בחרה בדרך של מסירתם לבית-דין צבאי, לאחר שהסעיף הזה של הוועדה יתקבל, אני חושש שבציבור תערער כל הרגשת הבטחון שהיתה קיימת עד היום בקשר למערכת המשפטית.

ישנן מדינות המבצרות את השלטון באמצעים דראסטיים וגסים פשוטים, אולם ישנן מדינות המבצרות את השלטון

לזה יש לי להוסיף עוד הערה אחת. בניגע לאישור מצד שריהמשפטים אמרתי, וגם אחרים העירו: באמת, אם נציע את זה, צריך לכתוב בפשטות: שריהמשפטים יבחר לי שני עורכידין שייארו בעניני כמתאימים לשבת ולמנות שופטים. זה יהיה פשוט יותר, כך יותר.

אבל יש כאן איזה דבר — יאני כידע לכם, הדיסט בעניני משפטים, אבל שאלתי יודעי משפט — שנדנה לי כי הוא חידוש אין לי דוגמה: כלומר בדוק הישראלי אין לו שום דוגמה — בזה אני בטוח — אבל נדמה לי שאין לו שום דוגמה גם בשום חוק, בשום מדינה: איך לימר זאת? אני מתקשה למצוא את שםיהתואר.

כאן מדובר כך...

שריהעבודה ג. מאירסון:
בכל זאת, איזו מדינה?

ישראל בריהודה (מפ"ם):

מדינה שבה מנסחים את החוקים אנשים יודעי קרוא וכתב, יודעי משפט וכך הלאה. אני לא רציתי עד כדי כך לימר, כי יש פה איזה דבר מעניין עד למאד. כתוב: בדרך כלל שני עורכידין יבחרו עלידי אלה ואלה, אבל אם יתקבל חוק כזה וזכה — אז יהיה אחרת. אני יודע "החבר העונה בשם רוב הוועדה הוא עירכידין מלימד מאד, יודע משפטים וחוקים: הייתי מאד רוצה שביארו דוגמה אחת של חוק שבו מנסחים — שאם יתקבל חוק אחר, אז יהיה גם בנידון זה אחרת. יתקבל חוק אחר — תביאו ותציעו חקיקה בתאם לחוק החדש שיתקבל, איך שיתקבל ומתי שיתקבל. מבחינת הענין עצמו אני רוצה לימר לכם: לא זה הענין הפיסל את הצעתכם, אבל מבחינת החידוש בחקיקה הישראלית, זה דבר צולע ובלתימנוג ביומרה. אני נביין בה חשנים ואין: הואיל ובכל זאת לא כלכך יפה לומר שאת שני עורכידין האלה יאשר שריהמשפטים, לכל אימרים דרך אגב: אולי פעם זה יהיה אחרת.

אני מציע לכם, במקום להבטיון שפעם זה יהיה טוב, ולא שריהמשפטים יהיה הבוחר — לעשות זאת היים; ואם לא — מחקי את התוספת שאיננה את הענין, ושמתכנית הנסוח של החוק זהו דבר מכוער מאד ובלתינשמע.

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

כנסת נכבדה, אני מציע, להוסיף למנין האנשים, מהם מירכבת ועדת המינויים, נציג הרבנות הראשית. אם הסתיי גיתו זו לא התקבל, אני מציע שיתכנס של נציג בית הדין הגדול לערעורים שעל יד הרבנות הראשית.

לפני שאני מנמק את הצעת, ברצוני לומר כמה מלים. יסלח לי חבר הכנסת שפירא, אולם אינני מקבל את גישתו האגודתית, יאפילו ה:טוריקרתאית, שצריך להפריד כך בין השיפוט החלוני לבין השיפוט הדתי, ובכלל בין הענינים החילוניים והדתיים, הפרדה כל כך גיורה. אני מננה על מצדדי השיטה, שאין להפריד בין דת ומדינה, ובין עם ישראל וחורת ישראל, ואנו משתדלים עד כמה שאפשר להשפיע בכיוון זה. אגב, זה גם לא וכן במציאות: לא נכין שחבריהכנסת שפירא מסכים במדינה לא תתערב לגמרי בענינים הדתיים, ובכך מתערבים ומתערבים, ולעתים בצורה מאוד דראסטית. ובכך מדוע אומרים שאין שום יחסי גומלין ויחסי והשפעה בין שני שטחי החיים הללו?

ועכשיו להרכב ועדת המינויים. ועדה זו צריכה להיות מירכבת מנציגי המוסדות הרפורמטיביים ביותר במדינה, כדי להבטיח שהשופטים יוכלו להיבחר מבין מימדים שיש להם אותן הסגולות שהוכרחו בהסתייגות הקידמת שלי. אותן

על כל פנים לפי כל מה שאני יודע עד עכשיו — אינם מתנהגים לפי קי מפלגת. אבל הם מתנהגים לפי קו מעמדי, וזה דבר שהוא מתחת לסף הכרתם. בתוך הכרתם הנראית להם כאובייקטיביתמשפטים. לו הייתי מרצה בענין זה — ואינני עושה זאת, אלא רק מפתח — הייתי מוכן להביא לפניהם גם מהמשפט העברי במדינת ישראל דוגמאות רבות המוכיחות זאת: אף לגבי אנשים אובייקטיביים עד למאד, ככל מה שבןאדם יכול להיות אובייקטיבי, אבל האובייקטיביות הזאת היא לפי קו הכנתם הסובייקטיביתמעמדית.

והנה, אנחנו צריכים לכן לדאוג שאלה אשר בעצם ימנו את השפטים — כי כל האינסטנציות שאחרי זה הן רק אינסטנציות של עצירה — יהיו במידה המאכסימאלית באי כוח של חוגים רבים, לא של חוג אחד, ושמכל החוגים האלה תמצא את ביטוייה כל הקשת שישנה במדינת ישראל, על מנת שתהיה גם יכולת של שינוי בהתאם לשינויים במדינת ישראל — לצערי, בשנתיים האלו השינויים הם לא לטיבה, אבל אני מקווה שלא יימשך הדבר — גם בהתאם לשינויים החלים בינתיים בתוך המדינה.

לכן הצעתי דבר הנראה ברגע הראשון כמשהו מסורבל, כי אנחנו מציעים ועדה של שבעהעשר חברים במקום ועדה של תשעה. ואני רוצה להסביר, מדוע הצענו זאת. אמנם, אם הדי חו את זה, נציע גם איזו הצעת פשרה. אנחנו מציעים שבעהעשר יהיו שני שופטים של ביתהדין העליון: הנשיא ועוד אחד; שני שופטים של ביתהמשפט המחוזי, שייבחרו עלידי כל השיפטים — ואינני יודע לאילי מפלגות הם שייכים, ולא מעניין אותי, ואינני יודע לאילו מפלגות יהיו שייכים לאחר מכן ואת מי הם יבחרו בתור שנים אלה. אני רק קצת יותר מאמין בהם, שהם — לא כמי הכנסת. גם בזה היבחנו, אם תתקבל הצעתכם על השנים, האם תחליטו ששנים, משמעי של דבר — כיצד מי שהשלטון בידי, או אולי שנים כמו שמקבל בכמה פארלאמנטים, שאתם פעם אמרתם שמהם צריך ללמוד. ואז משמעו של דבר: אהוד המקורלציה ואחד כראפידציה. אחם פעם אמרנו שמהפארלאמנטים ההם צריך ללמוד; אמנם זה היה לפני שנים.

זלמן ארן (מפ"א):

גם היופוזיציה צריכה ללמד מהאופוזיציה שלהם.

ישראל בריהודה (מפ"ם):

והנה, שני חברי הממשלה — ברור שאחד מהם יהיה שרי המשפטים; זה יהיה טבעי, ואינני צריכים לימר זאת. ששה חבריהכנסת, מסיעות טוהרה, לא מסע אחת. מהסיעות הגדולות תהיה כאל לקאלציה ב"א. תיכונה הגונה למדי, ארבעה עורכידין, על מנת שגם עם אפשר יהיה קצת יותר גיוון, ושהם יקבעו — כי אנחנו מונגדים לתוספת הו, הקובעת שריהמשפטים, אחרי שעורכידין יאמרו מי הם באייהכוח שלהם, יביא ויאמר אם הוא ניסכים להם או לא. אז אפשר לימר בפשטות: שריהמשפטים יקבע שני עורכידין כפי שימצא חן בעיניו: זה יהיה פשוט ומובן, אבל התוכן יהיה כמעט אותו התוכן כפי שאחם מציעים — אמנם בצורה יותר אינטליגנטית, ללא ספק, וכן ידון הפאקולטה למשפטים.

אם את זה לא תקבלו, ותאמרו: מסורבל הדבר, מוכרח להיות דבר מצומצם — תשעה — אז אנחנו מציעים לפחות את התשעה פחות אף יותר לפי אותו הקו, ומלבד חבריהכנסת שלה — כי לא ייתכן שלא יהיה בוועדה אחד מחברי הממשלה — שיהיה חציחצי לבאייהכוח הכנסת ולבאייהכוח של שני הציבורים שהם הבקאים ביותר והקריבים ביותר לענין זה: שני שופטים, שני עורכידין וארבעה חבריהכנסת, כמובן לא ממפלגה אחת אלא מהקשת של הכנסת.

נים הראשיים, לצערי הרב, בכל זאת מתעוררים בפוליטיקה במידה כזאת שאין הדעת סובלתה. ואני חושב שאם ועדת המינויים, בבואה לבחור שופט, ובקחתה בחשבון כל מיני שיקולים, תראה כאחד השיקולים את הדברים שבין המועמד למקום, את חשבונו שלו עם הו"ר, יהיה זה שיקל פסול. אינני מניח אף לרגע, וגם חברי הכנסת ורפהטיג אינו מניח אף לרגע, שהרבנות הראשית או בית הדין הגדול לערעורים, לא יביאו שיקולים אלה בדיון. אנו בוחרים שופטים חילוניים והשיקולים לבחירתם צריכים להיות חילוניים. אינני חושב שהסתייגותו של חברי הכנסת ורפהטיג צריכה להתקבל.

לחבר הכנסת שוסטק, שהביא את הסתייגותו של חבר הכנסת בגין, אני צריך לומר, שבועדת החוקה, חוק ומשפט היה חברי הכנסת בגין הרבה יותר משכנע מאשר חברי הכנסת שוסטק, והרבה מן הדברים שהציע בוועדה התקבלו על דעתנו ואינם מופיעים בהסתייגות.

חבר הכנסת שוסטק אומר, שעד עכשיו יש לנו בתי-משפט בתי-תלמיים, והוא לא חסך מחמאות מבתי-המשפט שלנו, מחמאות שאני מצטרף אליהן בכל לב, ואני מקווה שהן גם נאמרו בכנות. אולם עכשיו רוצה הממשלה להכניס שינוי כזה העשוי להטיל ספק באי-תלותם של בתי-המשפט, אומר לחבר הכנסת שוסטק.

ובכן, בתי-המשפט שלנו, או יותר נכון, השופטים שלנו, לא נתמנו על-ידי מישהו מן החוץ. כיום נתמנו על-ידי הממשלה, ועל-ידי הממשלה הזה. ברובם המכריע הם נתמנו על-ידי שר-המשפטים, ובכל-זאת צא וראה: ממשלה זו ושר המשפטים הזה, שמינו את השופטים שחברי הכנסת שוסטק גם הוא מודה שאין כמוהם לאי-תלות ולהיגיונות. אמרים: אנחנו בכל זאת איננו רוצים להיות ממניי-חידים. שר-המשפטים בכל זאת רוצה להיות אחד מבין תשעה, שמתוכם יהיו לכל היותר שלושה אנשים שווא יוכל לסמוך על תמיכתם. מפני שאין כל חובה של אחריות קלקטיבית על חברי-הממשלה מאור שאין כאן החלטת של ממשלה אלא ישיבה של ועדה וגם חברי הכנסת אינם חייבים לתמוך בעמדתו של שר-המשפטים. שאר חמישה חברי הוועדה אין לו לשר המשפטים שום שית וסיג אתם ואין לו שום אפשרות להשפיע עליהם.

מה הם השינויים בהרכב הוועדה שמציע לנו חברי הכנסת שוסטק? הוא מציע, שיהיו ארבעה ולא שלושה שופטים, וכן הוא מציע ששלושה מתוך ארבעת השופטים האלה לא יהיו חייבים להיות דווקא שופטי בתי-המשפט העליון. אנחנו מוסיפים שיש אנשים אובייקטיביים. הוועדה הזאת תמנה שופטים ותקבע את העלאתם של שופטים בדרגה. איהו הגיון בדבר זה? שיהיו בוועדה זו שופט, בומן שהוא עצמו, אם איננו שופט בתי-המשפט העליון, יכול להיות מועמד לדיון בפני אותה ועדה עצמה? מדוע במקרה זה אין צורך באובייקטיביות? השכל מחויב, שאם ממנים שופטים כחברי ועדת המינויים, צריכים שופטים אלה להיות אנשים שהם עצמם אינם יכולים להיות נושא לדיון בוועדה.

חבר הכנסת שוסטק מציע, שיהיו בוועדה שני עורכי-דין, כיצד ייבחרו עורכי-דין אלה ועל-ידי מי — זה לא נאמר בהצעתו. מה אומרת הממשלה והוועדה? (עוד אגע בצד האס-תטי של ההצעה) כשאענה על דברי חברי הכנסת בריהודה, הממשלה אומרת, שמלבד ארגון עורכי-הדין מבחינה חוקית וסידורית הוא קלוי כיום. לפי המצב כיום חסר עליה על שם עורכי-דין להיות חבר הסתדרות עורכי-הדין. אחת היסודות של מקצוע מאורגן מוכר על-ידי החוק הוא, שכל העוסק במקצוע חייב להיות חבר בו. מצד שני, כל האורגניזציה

הסגולות שהתורה מדברת עליהם, הסגולות האישיות, שהן העיקר מלבד הידיעה והנסיון. לכן, כדי לחפש את המועמדים בעלי הסגולות הללו, רצוי מאוד שיהא נציג המוסדות שהם כרת' בת' הוועדה. הרבנות הראשית, המכר הדתי העליון במדינה, הוא מוסד כל כך רפרזנטאטיבי, שהכרחי שיתופו של נציג בוועדה זו.

ישראל בריהודה (מפ"ם):
האם הוא מוסד דתי, אם הוא פוסק להשאר בקאליציה או לא?

נרח ורפהטיג (הפועל המזרחי):
חבר הכנסת בריהודה, אני שמח מאוד שהזרת לאיתוך ואחיה כבר נמצא אתנו בכנסת, וגם שמח שכבר נאמת את נאכך הראשון כאן, והצטרפתי שלא התחפת בעיבוד החוק. ולכן אינני רוצה להנסע עכשיו בפומם אתך.

ושם אני נזדר, שלדעתי אי אפשר לדג על הרבנות הראשית, כשנמנים על ומוסדות הרפרזנטאטיבים ביותר במדינה. למסד זה יש ערך וב בתחילתו על מוסדותיו ועל סגולותיו של אדם, ולכן אני מציע שהוא יש תף בוועדת המינויים.

אם הסתייגותי זו לא התקבלה — ואני חושש שבקבות מיעוט המסתובבים ביש בת הכנסת היא עולה לא להנקה — הרי אני מציע להסתייגות אנטואולוה שותף בוועדה זו נציג בית הדין הגדול לערעורים של הרבנות הראשית, וטענתי זו היא לא רק פרינגיניות, אלא גם מעשית מאוד. בית הדין הגדול לערעורים הוא מוסד שאשר על ידי הכנסת והוא מטפל בחוק נכר של הענינים המשפטיים. ישנה זיקה הדדית בין המוסדות האלה, בין בית המשפט העליון לבין בית הדין הגדול לערעורים. בומה לי שכשמוכרים ועדה ומשפטים בה שופטם, עורכי-דין וחברי כנסת, לא יתכן שלא לשהף את נציגים בת הדין הגדול לערעורים. גם הא מעניין מבחינה מעשית להשפיע על הרכב השופטים שאתם יצטרך לעבד אחרי כן, אם בנתם לצבור השופטים אפשרות כזאת, יש להת אפשרות זו גם לצבור הווינים.

בומה לי שאם הצעתי הראשונה לא התקבלה, אינני רואה סיבה לאי-קבלת הסתייגותי השנה. אין כאן ענין של הכרעה — נציג בית הדין לערעורים יוניה רק אזור מעשהו — אלא ענין של השפעת גומלין, שהיא היום חוצצת-דית, ושצריכה להיות הדדית.

הי"ר י. קליבנוב:
ישנה הסתייגות גם לסעיף משנה ג', בנוגע ליו"ר ועדת המינויים, האם אחד משני המסתייגים מוכן לנמקה?

ישראל בריהודה (מפ"ם):
הדבר מובן מאלי.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כנסת נכבדה. ברשות היושב-ראש אטפל תחילה בהסתייגותו של חברי הכנסת ורפהטיג, שהיא בעצם המשך לדבר רים שנאמרו קודם לכן. אני מעריך מאד את ציון קרבתו לא גודת ישראל ונטורי קותא, אבל אני חושב שחברי הכנסת ורפהטיג לבו סמוך ובטח, שבענין רצון המדינה להתערב בווי הדת אני מוכן לעשות אתו הסכם: אם הוא יביא בקשה מכל היהדות החרדית במדינה להפריד את הו"ר לחלוטין מן המדינה, הרי אני מצדי אשיג את הסכמתה של היהדות החרדית ונת לכך. את ההתערבות שלנו בחיי הו"ר, פשוט אינני רואה. מאז קדם המדינה לא בחרנו רבנים, לא בחרנו רבנים ראשיים, ולא קבענו להם שום תקנות, ולא התערבנו, והרבי

ישיבה רצ"ח, ט' אלול תשי"ג (20 אוגוסט 1953)
— חוק השופטים (שפירא, קליבנוב, רוזן) —

רקים מסוימים היא כקריאת רומן, אני מתכוון לקודם הפ' לילי הסובייטי, אם כי בביצוע אין רומן זה משעשע כל כך. לכן ביקש ציבור עורכיהדין את הבטחת הובר הזה, ואמרתי להם בתור חבר הוועדה: לא נראית לי הצעתכם, אולם אם הדבר יסיף לכם ספור — הרי לשם הרגעת רוחות אני מוכן לוותר לפעמים על אסטיקה. נהיה קצת פחות אסטיים.

היו"ר י. קליבנוב :

כעה נצביע את סעיף 6 על כל הסתייגויותיו.

ה צ ב ע

התיקון של חבריהכנסת מ. בגין לסעיף 6 (א)
לא נתקבל.

התיקון של חבריהכנסת ח. רובין לסעיף 6 (א)
לא נתקבל.

ההצעה האלטרנטיבית של חבריהכנסת ח. רובין
לא נתקבלה.

ההצעה של חבריהכנסת מ. בגין, למחוק את המלים
„ש"ל בית המשפט העליון", לא נתקבלה.

ההצעה של חבריהכנסת מ. בגין וח. רובין, למחוק
את המלים „בחירתם טעונה אישור שר המשפטים"
לא נתקבלה.

ההצעה של שר המשפטים וחבריהכנסת מ. בגין
וח. רובין, למחוק את הפסוק „אם יתקבל חוק
להקמת לשכת פוקליטים וכדומה", לא נתקבלה.

ההצעה של חבריהכנסת ז. ורהפטיג, להוסיף „נציג
הרבנות הראשית", לא נתקבלה.

ההצעה האלטרנטיבית של חבריהכנסת ז. ורהפטיג
לא נתקבלה.

התיקון של חבריהכנסת מ. בגין וח. רובין לסעיף
6 (ג) לא נתקבל.

סעיף 6 בנסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב :

אנו עוברים לסעיף 7.

אני מעיר את תשומת לב חבריהכנסת, שאחרי שהצבענו
על הסעיפים הכבדים והעיקריים שבחוק זה — אבקש את כל
המסתייגים ואת המשיבים בשם הוועדה, להצטמצם עד כמה
שאפשר בדברי ההנמקה.

רשות ההיבור לשר המשפטים להנמקה הסתייגותו לסעיף
(ז) 7.

שר המשפטים פ. רוזן :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני עולה על הבמה כדי
להצהיר, שאני מסיר את הסתייגותי בנוקדה זאת. ברצוני להזכיר
סיף להצהרה זו כמה מלים של הנמקה.

מדובר בסעיף 7, האמר: „(א) ראה שר המשפטים שיש
למנות שופט, יודיע על כך „ברשמות" ויכנס את הוועדה.
(ב) אלה ושאם להציע מעמדים: שר המשפטים; נשיא בית
המשפט העליון; שלושה חברי הוועדה כאחד". הסתייגותי
שאני מסיר אותה עכשיו היתה מכוונה לפסיקה המעניקה לש
לושה חברי הוועדה כאחד את הזכות להציע מועמדים.

שאלה זו לא האינציאטיבה בוועדה, כלומר, השאלה למי
יש זכות להציע מועמדים, העסיקה לא מעט את הוועדה, והיא

בתוך הארגון אינה קבועה בחוק. דבר זה הוא ערטילאי. מכי
חינה משפטים אלו עורכיהדין היא אחת מבין האגודות
הרשומות לפי החוק העותומני, שאין לה תקנון מחייב ואין
לה יסוד משפטי מוצק. הממשלה והוועדה אמרות בהצעה,
שמקצוע זה כשיחארגן, ישלח שני נציגים לוועדת המינויים.
לעת עתה מוצע כאן הסידור הומני שהונחת.

ועתה לדברי חבריהכנסת ברייהודה, בימים המועטים
שנשארו לנו עד הפגרה הייתי רוצה לשמור גם מעל הנבייה
הזאת וידידות לחבריהכנסת ברייהודה, ולא רק באופן פרטי.
אולם אני חושש, שהחבריהכנסת ברייהודה אמר כמה דברים
מסכנים מאוד מבחינה ציבורית. הוא נודעה שבמיוחד שהוא
יודע, השופטים אינם שופטים לפי קו מפתח, והסביר לנו
מהו קו מפתח: קו מפתח הוא שום הנאטם וובר המפ' ^{המפ'}
לגה שלי, אני מוכה אותו אני ע"ע"י שהוא מושע. אני חושב
שזה לא קו מפתח, אלא קו קורפוסיוני. קו מפתח הוא
ששופט חייב, כשמופיע לפני גנב שמוץ לבית בשבת, מחד
מיר בדינו מפני שהוא לא רק גנב, אלא גם מחלל שבת. את
הדברים שאתה אמרת על קו מפתח — אני תמה לשמוע
מפי ישראל ברייהודה והייתי וואי תמה לשמוע אותם מפי
ישראל אירדסון.

קו מעמדי — השופטים שופטים לפי קו מעמדי, במסורת
מכאן. אני יודע כמה מחבריהכנסת מכירים את השופטים
שכנו באופן אישי, כי יש המזל לזכור חוק גורל מהם אישית.
אני יודע את המאמץ שהם עושים. לפי הכנסתם הם שייכים
לפרוטסטנטים. ופני מה נקבע וקו יועמדי? לפי המוצא? אביו
של זה היה מממד כמו אביו של וובר מפיס. מהו הקו
המעמדי? מי הם הגבירים היושבים בבית המשפט? והאנשים
האלה באו ארצה כמו כולנו, כמולדנו, לפי טוטיפיקטם של
המצרים ולא דווקא של קאפיטליסטים, ולמנו תורה ומשפט
במיה שלמדנו בוויילארץ או בארץ, ומוחך יכרתם וכשרונם
ההיגחם נבחרו להיות שופטים במדינתנו. מהו ההיבור הזה
על קו מעמדי? האם אלה לורדים אנגלים שעלו לכס המשפט
מתוך שכבות פיאוראליזם? מהו ההיבורים הללו כאילו השופט
טיג שגם שופטים לפי קו מעמדי?

בוועדת המינויים, מציע לנו חבריהכנסת ברייהודה, שהיה
ששה וחבריהכנסת מכל המפלגות, יש טעם להצטרף כזה בוועד
דת בוועדות, שהאחד צריך לשמור על השני שלא יזיף, ואז
אפשר לובין פאריטט כזה, אבל בוועדות מינויים טענה לש
קל את הוועדה לגופה! חבריהכנסת ברייהודה אמר לנו,
שאינו היינו נהגים כפי שנהגים בפארלאמנטים מטיימיה
היינו בוואי בוועדה איש אחד מהאפוזיציה כשהכנסת ובר
טרך לבחור שני חברים לתפקיד זה, היא תצטרך לתת את
דעתה על אישיותם של המועמדים. אינני מסכים לזכור בשם
מפלגות הקואליציה ולא בשם מפלגתי, אבל אני מציד, אם
אנושבים שהמועמד ממפלגת פחות מתאם למעמד של וואי
פוזיציה, אם אנושבים שמועמד האופוזיציה הוא אישית יותר
חשובה ויותר נאמן עלי מבחינה ציבורית וציבורית, לא שהס
להציע בעד מועמד האופוזיציה אבל קוים כל צריך לקיים
את כל התנאים המנויים כאן, אני מסתכל בסטלי האופוזיציה
בוודאי לא אפסול חליה את הישבים שם, אבל אני רואה
ביניהם דברים כאלה, לכן עור חוון למועדי עד לשעת הבחירה.

ואשר לצד האסטי שבתוספת, אם יתקבל חוק להקמת
לשכת פוקליטים, וכיו" — אני מודה ומתוודה, שא הייתי
רוצה שהחוקים שלנו יכילו בתוכם הראות הפותחות, ולא
מפני שאין כן בחוקי עם התרבות, להפך — יש ויש; יש
לפחות עם תרבותי אחי שהקריאה בקודם הפלילי שלו בס'

ובסוף חברי אני רוצה לחזור ולומר, שאני חושב, שכל אנשי משפט שמחים ליום הזה שבו יתקבל חוק השופטים, והממשלה מודה לוועדת החוקה, חוק ומשפט על העבודה הגדולה שהשקיעה בהכנת החוק לקריאה השנייה והשלישית.

היו"ר י. קליבנוב:
רשות היבור לחבר הכנסת רובין.

זונן רובין (מפ"ם):
לסעיף 7 יש לנו שלוש הצעות שונות: האחת — אם סור עליה בלי לנמקה, כי היא מובנת מאליה: אנחנו מציעים, שההצעות בוועדת המינויים יהיו חשאיות. לא הוסבר לנו מדוע אי אפשר לקבל הצעה זו.

ההצעה השנייה במסגרת הצעותינו לסעיף 7 היא, שבמידה שיופיע שם שמו של מעשה שכשרותו היא היותו "משפטאי מובהק", אנחנו מציעים, שהצעה כזו צריכה להתקבל על דעת כל חברי הוועדה. הנימוק להצעתנו זו גובע מטעם ק. תינו לעצם הענין הזה הקרוי "משפטאי מובהק".

ההצעה השלישית היא בקשר לשאלה, למי מחברי ועדת המינויים מובטחת הזכות להציע מועמדים? הצעת רוב הוועדה, לאחר ששר המשפטים ויתר על הסתייגותו, היא, ששלושה מחברי הוועדה, להוציא את נשיא בית המשפט העליון ושר המשפטים, רשאים להציע מועמדים. מובן, שהוראה זו שוללת למעשה מחברי ועדת המינויים את הזכות והאמנאט רבת של הצעת מועמדים. בשעת היינונים בוועדת החוקה ח"ק ומשפט נשמעו גימוקס מוזרים לגמיקת הצעה זו. אמרה שיש להגביר את זכות ההצעה של חברי הוועדה, כדי למנוע את האפשרות שמועמדים אבסטרואקטיביים יתקשרו בעצמם או על ידי מתווכים עם חברי ועדת המינויים, ויורגו מבב של "עוור" דור", "לוביאנג" בלעז. אינני יודע אם תקנה זאת מחתנת את הדבר. זה יביא רק לידן כך, שתהיה והתרצות יותר גדולה, אם באמת קיימת סכנה של "עוורור". אני מפסק אם הנימוק שהושמע מפי מציעי ההצעה, ששלושה חברי הוועדה יוכלו להציע מועמדים, הוא באמת גימוק אמיתי ובכך ריע. מה שהצעה כזו קובעת, שהמשקל המכריע בוועדה יהיה נתון לממשלה, מפני שאם מתוך שבעה חברי הוועדה, הנציג איש לאור הוצאה והמשפטים ונשיא בית המשפט העליון יון מהחשבון, צריכים ששלושה חברי ועדה להתאחד על מנת להציע מועמדים, פירושו של דבר, שהפרוגאטיבה של שר המשפטים מקבלת משקל רב ומכריע. הוועדה הנובעת על ידי כך למעשה לוועדה סיכויה לכל היותר לוגיקה, לא לגבי הצעות שאלות ומשרה המשפטים ומנשיא בית המשפט העליון, אבל היא ועדה שאין לה זכות וימנה להכריע ולמעשה בוועדת מועמדים. אינני חושב שזה טוב, ולדעתי הרעיון "המחולל" של ועדת המינויים נפגם מאוד על ידי הצעה זו.

אינני יכול לתת הסבר אחר לפחד הזה, אלא שוועדת המינויים לא באה להקטין את השפעת הממשלה על המינויים. ההצעה כפי שהוצעה על ידי הרוב בוועדה, הן בקשר להרכב והן בקשר לזכות ההצעה — בגדה להסוות את השפעת הממשלה, ואני הייתי מעדיף שגניתי את הדברים באופן גלוי: שבוטחת כאן השפעת מכרעת לממשלה. ברם, במקום להגיד זאת בגלוי, הולכים בדרך שאינן משנת את עצם העובד, דה הוואת, אלא באות רק כדי להסתירה במקצת. אני הייתי מציע, לשקול פעם נוספת אם זה דרוש לכם. לדעתי, יש בזה טעם לפגם, גם מבחינת מעמדם וזכויותיהם של החברים בוועדת המינויים, ואינני בטוח אם כל אחד ואחד יהיה מוכן בגיבוש אלו לקבל עליו את המינוי לוועדת מינויים.

סיקה גם את דעת הקהל, את ציבור עורכיהדין ואת ציבור השופטים. השמעו על כך הכסרות מפי יושב ראש הוועדה כשיבוא להשיב על הכתיגיות של חבר הכנסת רובין, ואיני רוצה עכשיו להיכנס לכל הפרשה הזאת.

רשתי את ההסתייגות מפני שבשאלה חמורה וקשה זו היו הדעות מחולקות גם בממשלה, ורציתי להשאיר לי את הזכות להביע דעה מנוגדת לדעת רוב הוועדה, אם יהיה צורך בכך.

אני מסיר את ההסתייגות, ואני עושה זאת בלי להתעלם מהפר. בלמאטיקה בהכרז, שבו כך אחד מחברי הוועדה — כפי שמציע חבר הכנסת רובין — לא אפילו שלושה חברי הוועדה כאחד שאינם נשיא בית המשפט העליון או שר המשפטים, יכולים להציע מועמדים. יש מקום גם לדעה האומרת, שהוועדה צריכה לברור כבין מועמדים, שעל כשרותם המיקצועית יעיד נשיא בית המשפט העליון, או שר המשפטים, או שניהם יחד. הוועדה ממליצה על דרך אחרת, ואני יכול להביע רק את תקוותי, שהדרך שהומלץ עליה על ידי הוועדה תצדיק את עצמה בעתיד.

אני בכל אופן רוצה כאן להביע את הדעה, שקשה לשער שגם את זכות היוזמה תהיה לא רק בידי נשיא בית המשפט העליון או שר המשפטים, שהוועדה — אם כי היא רשאית לעשות זאת לפי החקלא אשר את המועמדות של אנשים, שגם נשיא בית המשפט העליון וגם שר המשפטים התנגדו להם. אבל אין הדבר מובטח בחוק. התוצאה תיכזות להיות גם אחרות ואני נצטרך לראת בעתיד אם ובאיזו מידה, הדרך שהוועדה מתווה תצדיק את עצמה.

אני הצעתי את ההסתייגות שלי לאור משקל הדעות הנוגדות שהושמעו גם בוועדה, גם מחוצה לה וגם בתקלים חשודים בבית הזה בכל הבירורים המקדמים.

בהודמנות זו יורשה לי — מפני שאינני חושב שאני אדבר עוד הפעם בוויכוח זה — להביע את רתירותי העמוקה על שהגענו ליום הגדול, שכנראה נקבל את החוק הזה, חוק השופטים, שהוועדה בוודאי תיקנה אותו לגבי ההצעה המקורית של הממשלה, אך בכל זאת לא תרחקה בכלום מן הסיסמה שהונחה על ידי הממשלה.

ועוד מה אחת על הפרשה החשובה של איתלות השופטים. איתלות השופטים היתה מובטחת גם עד עכשיו. היא מובטחת למעשה ברוב המדינות, גם במשטר שהממשלה — הרשות המבצעת — מינה את השופטים. זה נהוג כמעט בכל העולם. רבות אנגליה. היא מובטחת על ידי זה, שהשופטים ניתנים לכל ימיתיהם ואי אפשר להסירם לאחר מינויים. הגדלנו לעשות וחיוקנו איתלות השופטים על ידי מסירת המינוי לוועדת המינויים. אין לי ספק, שאיתלות המבטחת על ידי ועדת המינויים עיגה בהרבה על מידת איתלות המובטחת על ידי אישור המינויים בידי הכנסת — אם כי האשר בוודאי הוסיף פרסטיגיה היציגות. בענין זה אין לי מה להוסיף לדברים שהשמיע חבר הכנסת שפירא.

שמענו סיפור מפי חבר הכנסת רובין בדבר שלושה אנשים מועמדים לבית המשפט העליון. הוא קשר את מסירת המינויים לוועדת המינויים עם סיפור זה. אולם — הסיפור אינו נכון, ועדת המינויים הצעה על ידי אחת מן הממשלות הקדמות כבר בשנת 1951, ואין לתבנית הו ולרעיון היסודי הזה כל קשר עם אלו סיפור, ודרך אגב אומר, שהמעשה לא היה כפי שרמז חבר הכנסת רובין. הנימוקים שהביאו להשיתת הבאת המועמדים בפני הכנסת היו אחרים לגמרי.

חנן רובין (מפ"ם):
"פרידור" — זה לא רע.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אילי — יבכר, מלבד נימוק זה היה להם נימוק רציני בהרבה מן הענין של חיזור על פתחים, אם רוצים לתת לכית המשפט אותו מעמד שיש לו, ומעמד גבוה מזה, אנחנו צריכים לשמור על כבודו. רצוי מאוד שבדרך-כלל לא יוצעו מועמדים שייכשלו, אלא שעצם ההצעה תיעשה אחרי שיקל דעת מרבית, אם זה חשוב לגבי קאנדידאטים שאינם שופטים דייקן, על אחת כמה וכמה זה חשוב לגבי שופטים, שרוצים להעלות אותם בדרגה, צאו וחשבו: אדם הוא שופט בבית משפט העליון, והוועדה מחליטה ברג דעות שלא לקבל את ההצעה, לא נדבר על אייזנשטיין וחוסר הכבוד הכרוכים בזה, אבל עליידי זה כבר מערערים את הפרסטיז'ה של השופט הזה גם במקום שהוא יושב, הדרך הטובה, הפשוטה והנורמאלית תהיה — אני מניח — שבדרך כלל יוצעו מועמדים עליידי שר המשפטים, שיש לו המנגנון המתאים לברר ולדעת מי ומה, מה הן התכונות וכל הדברים הכרוכים בכך, אלא שוועדת החוקה של הכנסת רצתה למנוע אפשרות זאת שר המשפטים, לבנוע בחרתו של אדם שכל חברי ועדת המינויים רוצים בו, לכן נתנו אלטרנטיבה, שגם נשיא בית המשפט העליון יוכל להציע, ולאחר מכן נתקבלה הצעה ביחס ל-3 חברים ביחד.

מכיוון ששר המשפטים הואיל בטובו להסיר את הסתייגותו, והספיקות שהיו לשר המשפטים אני הייתי שותף להן, ואני יכול לגלות, שבוועדה אני הייתי גג הדעה ששאר חברי הוועדה, פרט לשר המשפטים ולנשיא בית המשפט העליון יוכלו להציע — אולם זה התקבל בתורת פשרה בין אלה שאמרו שכל חבר ועדה יוכל להציע, ובין אלה שאמרו ששום חבר ועדה לא יוכל להציע, מלבד שר המשפטים ונשיא בית המשפט העליון.

ולכן אני כמוכן אצביע בעד הצעת הוועדה, וכן אין הסתייגות לשר המשפטים, אבל אני מבקש לדחות את הסתייגויותיהם של חברי הכנסת רובין ושושטק.

היו"ר י. קליבנוב:
אני מעמיד להצבעה את ההסתייגותם של חברי הכנסת בגין רובין לסעיף 7 (ב).

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת מ. בגין וח. רובין לסעיף 7 (ב) — לא נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:
אני מעמיד עכשיו למנין את ההסתייגות הראשונה של חבר הכנסת רובין לסעיף 7 (ג), שבמקום המלים, "על דעת שלושה רבעים ממספר חבריה שהשתתפו בהצבעה", יהיה כתוב: "על דעת כל חבריה שהשתתפו בהצבעה"; את הסתייגותו השנייה של חברי הכנסת רובין, להוסיף את המלים: "הצבעת הוועדה יהיו חשאיות".

הצבעה

התיקון הראשון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 7 (ג) — לא נתקבל.

התיקון השני של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 7 (ג) — לא נתקבל.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

טוב לפחות ששר המשפטים ויתר על הסתייגותו. היה לו תיאבון עוד יותר גדול, שרק הא ונשיא בית המשפט העליון יוכלו להציע מועמדים. אבל גם ההצעה הזאת, שזו כות הצעה קולקטיבית ישנה לשלושה חברים בלבד — גם היא איננה משנה את העובדה, שהרוב בממשלה ניסח חוק, שעיקר תכנון הוא למעשה מינוי השופטים עליידי הממשלה.

אליעזר שוסטק (תנועת ההרחה):

כנסת נכבדה. אני מצטער מאוד על ששר המשפטים ויתר על הסתייגותו, כי אני חושב שבהסתייגותו זו היה ביטוי של הרגשת איצדק שנעשה בניסוח החוק, שאפילו זכות להציע מועמד בוועדת המינויים אינה יכולה להינתן לחבר ועדת המינויים.

שר המשפטים פ. רוזן:
אתה צריך לשמוע שויתרתי.

אליעזר שוסטק (תנועת ההרחה):

פה כתוב שאתה מציע למחוק את המלים, "שלושה חברי הוועדה". אני חשבתי שאתה מציע, שלא יהיה צורך בשלושה. עכשיו אתה מציע שאין אפילו זכות לשלושה, אם כן, לפי הצעת החוק, ברור שלשר המשפטים תהיה זכות להציע מועמדים. לנשיא בית המשפט העליון תהיה זכות, ואני חושב שיש הגיון בדבר — שחבר ועדה יוכל להציע. אין כל סכנה בדבר הזה, אם חבר ועדה — או שהוא יהיה אחד השופטים, הרי זה יכול להיות שיוכל להיות אחד מן השופטים של בתי המשפט העליון; או שהיה אחד משני חברי הכנסת אשר ייבחרו בהצבעה חשאית עליידי הכנסת; או שהיה זה אחד משני עורכי הדין אשר ייבחרו עליידי ציבור עורכי הדין.

אם ירצו לשלול מחבר ועדת המינויים אפילו את הרשות להציע מועמד — דבר שטעון אחר כך בהרה וטעון אישור של נשיא המדינה — הריני סבור שיש בכך משום שגגות זכות אלמנטרית של חבר בוועדת המינויים, ואני מציע איפוא לקבל את הסתייגותו של חברי הכנסת בגין, שכל חבר הוועדה רשאי להציע מועמדים לשופטים.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. ראשית, אני רוצה להתנגד להצעתו של חברי הכנסת רובין, שההצבעה תהא חשאית לפי עניית דעתי יש כאן אייבהנה שנוסגו לסלק אותה בוועדה. מה פירוש הדבר? — שיושבת ועדה מצומצמת, שכל הרכבה הא תשעה; על פי רוב יושבת הוועדה בהרכב יותר קטן; דנים על מועמדות של איש, מתווכחים, מבררים, מי בעד ומי נגד. אחרי שגמרו את כל הברור, פורש כל אחד ואחד לפינת ומכניס פתק, הטעם של הצבעה חשאית הוא, שאנשים לא יפחדו לגלות את דעתם, ולכן נותנים להם את הנור חיות הזאת של הצבעה חשאית. אבל הוועדה זאת — אני מקווה שגם אילו היו מקבלים את הצעתו של חברי הכנסת רובין לא היה הדבר מביא לידי תוצאות, אבל באופן טבעי זה עלול להביא לתוצאה פשוטה: אדם יגיד ברישגלי: אני בעד אדם פלוני ואחרי-כך יכניס פתק: אני מתנגד. כמה חן וכמה טעם טוב יש בזה — אני משאיר לחברי הבית לשפוט.

בענין ההצעה: לוועדה היה ידוע, שהמתנגדים העיקריים לכך שתהא זכות לכל חבר הוועדה להציע מועמדים, היו שופטי בית המשפט העליון — והם ברובם מועמדים להיות חברי הוועדה הזאת. ומלבד הנימוק הזה, של "פרידור" — אני מקווה שלא יהיה "פרידור" בוועדה, ושגם המלה הזאת לא תקנה שבייתה בשפתנו.

אנחנו חושבים שהתואר נשיא צריך להיות שמור לנשיא המדינה ולנשיא בית־המשפט העליון, כך שגם ברשות המצעת של המדינה וגם ברשות השופטת, יהיה התואר נשיא שמור רק לנשיא־המדינה לנשיא בית־המשפט העליון. היה אזיה הניון בתואר נשיא לבית־המשפט המחוזי או לבית־משפט השלום, אילו הנשיא של בית־משפט השלום היה שופט יותר גבוה מדרגת שופט־שלום, ואם היה שופט מחוזי והוא צריך לשמש נשיא לשופט־השלום, אך האיל והם באותה דרגה, אנחנו חושבים שצריך להשתמש בתואר היהודי המקורי של אב־בית־דין.

י"ר־המשפטים פ. רוזן:
גם נשיא הוא תואר יהודי מקורי.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):
אבל אנחנו אומרים שצריך לשמור על התואר נשיא רק בשביל נשיא בית־הדין העליון.

ניספ על כך אנחנו מציעים למחוק את המלים, "יתמנו עלידי שר־המשפטים בהסכמת נשיא בית־המשפט העליון", ובמקומו יבוא המלים: "יתמנו עלידי ועדת המינויים, אי עלידי נשיא בית־המשפט העליון לבדו".

להנמקת שיטתנו, אנחנו רוצים שבכל הצורה הזו לא יהיה ר.ש.מ.ה של הרשות המבצעת ניכר במערכת השיפוט, אכילו לא במינוי ראשי בתי־משפט בבית המשפט המחוזי או בבית־משפט השלום. אנחנו חושבים שבכל צורה צריכה להתבטא איהתלות הזאת ברשות המבצעת.

לכן אנחנו חושבים שגם בענין זה צריך למסור תפקיד זה אך ורק בידי נשיא בית־המשפט העליון ולא בידי שר־המשפטים.

חנן רובין (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כנסת נכבדה, אני מודה בזה שהיססתי מאד להופיע בשם ר.ב. הוועדה, לא מת זה שאנינו נועז לעמוד בוויכוח מסביב לשאלה הנדונה עם חבר־הכנסת שפירא, אלא מתוך הנסיון דבר שהגנתי על עמדת זה כי עשויה להכשיל את הרוב, היסוסי אינם באים, אפוא, בגלל תוכן הדברים, אלא בגלל הרווח השירות בבית זה, בו עלולה להיכשל הצעה נכונה בשל השתייכותו הפלגתית של המציע לא.ת.ן המפלגות האופוזיציוניות. אבל אבקש את חבר־הכנסת להעלים עין לרגע מעדה זו, מי המובר בשם הוועדה, ולשים לב רק לעובדה של מה הא הענין שבו מדובר.

מה מציע חבר־הכנסת שפירא? הוא מציע שהנשיאים של בתי־המשפט המחוזיים ובית־המשפט העליון, וכן שופטי שלום ראשיים, ימונו מבין השופטים של אותו בית־משפט עלידי שר־המשפטים.

הנמקתו היתה לדעתי "מקורית", הוא טוען שפעולה זו היא פעולה אדמיניסטרטיבית. גם אני לוקח את המושג פער לה אדמיניסטרטיבית במובן המקובל — הרי זה נכון, אבל מל מיני של שופט שעבר את ועדת המינויים — מהוה פעולה אדמיניסטרטיבית. אם הוא הצליח להיבחר לנשיא בית־הדין העליון — זו עמדה נכונה מאד. אני חשב שרוב הוועדה החליטה להצעת חבר־הכנסת שפירא, בצדק, מתוך סיבה פשוטה: מני של שופט לנשיא בית־הדין — הוא הדין גם לגבי מינוי של שופט שלום לשופט ראשי, או שופט מחוזי לנשיא תורני של בית־המשפט המחוזי — הרי כל אלה הן פעולות של מינויים, העלאתם בדרגתם, גם בדרגתם המשפטית וגם בדרגת המשכורת. מן הצדק הוא שבענין זה לא תהיה הש-

הי"ר י. קליבנוב:
לסעיף 8 (א) הסתייגות לחבר־הכנסת ורהפטיג.

ורח ורהפטיג (הפועל המזרחי):
אני מוותר על ההנמקה.

הי"ר י. קליבנוב:
ההסתייגות לחבר־הכנסת ורהפטיג לסעיף 8 (ב).

ורח ורהפטיג (הפועל המזרחי):
אני מוותר על ההנמקה.

הי"ר י. קליבנוב:
בסעיף זה הסתייגות לחבר־הכנסת וילנר, כיוון שאינו בא־לם, נצביע עליה ללא הנמקה.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 8 (א) לא נתקבל.

התיקון של חבר־הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 8 (ב) לא נתקבל.

התיקון של חבר־הכנסת מ. וילנר לסעיף 8 (ב) לא נתקבל.

סעיף 8, בנוסח הוועדה, נתקבל

הי"ר י. קליבנוב:
בסעיף 9 הסתייגות לחבר־הכנסת י. שפירא.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
בשורה של סעיפים נקבע בחוק, שפעולות אדמיניסטרטיביות מינויים, פועלותיו של שר המשפטים צריכות להיות שות בהתייעצות עם נשיא בית־המשפט העליון. אולם בסעיף 9 נקבע ביחס למינויים של נשיאים ונשיאים תורניים של בתי־משפט, שהמינוי עלידי שר המשפטים צריך להיעשה בהסכמת נשיא בית המשפט העליון. אני חושב שזה איננו בהתאמה עם כל מיבנה החוק ועם כל הסמכויות המוענקות לשר המשפטים. יתר על כן, אני חושב שזו הטלת פונקציה אדמיניסטרטיבית ללא כל צורך על נשיא בית־המשפט העליון. הוא אינו צריך לקבל אחיות פארלאמנטאריות בקשר עם ענינים אדמיניסטרטיביים. הכנסת תובעת אחריות פארלאמנטארית משר המשפטים בעד כל פעולה אדמיניסטרטיבית לא נוכח ולא נרצה לתבוע זאת מנשיא בית־המשפט העליון. נשיא בית־המשפט העליון יכול וצריך לשמש רק בתפקיד מייצג בלבד.

לכן אני מציע, להחליף בסעיף זה את המלים: בהסכמת נשיא בית־המשפט העליון, ולכתוב: "בהתייעצות עם נשיא בית־המשפט העליון".

עלי להגיד ליושב־ראש הבית, שאני חוזרתי על פתחי חברי ועדה שונים, ובקשתי לזנון על עמדת הרוב, אך לא מצאתי מי שיהא מוכן לכך. אני פונה בזה בבקשה שיהא לחבר־הכנסת רובין, שיגן על עמדת רוב הוועדה.

הי"ר י. קליבנוב:

לפני שאתן את רשות הדבור לחבר־הכנסת רובין לזנון על עמדת רוב הוועדה, אבקש את חבר־הכנסת שוסטק לזנון את הסתייגותו.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

כנסת נכבדה, אנחנו מציעים שבבית־משפט מחוזי ובבית־משפט שלום לא ישתמשו בתואר נשיא, אלא אב־בית־דין.

היו"ר י. קליבנוב אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברה הכנסת מ. וילנר לסעיף 10
לא נתקבל.

התיקון של חברה הכנסת מ. בגין לסעיף 10
לא נתקבל.

התיקון של חברה הכנסת י. הררי לסעיף 10
לא נתקבל.

סעיף 10, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו ע. ברים לסעיף 11.

בסעיף זה אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 11, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 12 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

בסעיף 13 הסתייגות לחברה הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

הסתייגותי לסעיף זה מתייחסת לניסוח בלתי מוצלח, משם שאני משוכנע שגם המנסחים אינם מתכוונים לאחזת ממה שאני מתכוון לו. אולם משם, "הרהק ממך לזות שפתיים" מחוק השופטים, אני מציע לכתוב: "אין על השופט מרות בניאדם בעניני שפיטה וזות מרותו של החוק". אינני מגיח שגשופט לא תהיה מרות של מצפוני, של אמונתו, אך מדובר בזה שלא יקבל מרות של בניאדם. מאחר שלכך מתכוונים, על דברם בצ. דה ברורה ולא בצורה מעורפלת כזו שיוגל להתפרש באופן שונה.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, הצעתו של חברה הכנסת ורהפטיג לקיה בחסר ויתר, חסר בהגדרה שלו "אין על שופט מרות בניאדם", בוודאי שיש על השופט מרות בני אדם, כי הוא צריך לשרת את צבא ההגנה לישראל אם כטוראי או כקצין. חסרות אצלו המלים, "בעניני שפיטה". איננו מדברים על דברים ערטייליים. אנו מדברים על מרות, שלטון. בוודאי שיש עליו מרות בעניני מצפון, בעניני אמונה ודת בין בני אדם למקום. אנו מדברים על מרות במובן חילוני, אך ורק במובן חילוני. אין על השופט מרות בעניני שפיטה וזות מרותו של החוק. נכון אני מבקש לזחות את הסתייגותו של חבר הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

יש להוסיף את המלים, "בעניני שפיטה".

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברה הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 13

לא נתקבל.

סעיף 13, בנוסח הוועדה, נתקבל.

פעה יחידה וקובעת לשרהמשפטים, כי פירוש הדבר לפגוע באופן ממשי מאד באיזנותו של השופט — דווקא אותו הדבר שרצה, ככיוול, למנע. אם שופט בית המשפט המחוזי יודע, כי הקבע היחיד והמכריע במינויו לנשיא תורני הוא שרהמשפטים — הרי יש בזה משום השפעה אפסרית על אופן שפיטתו.

עתה לגבי הנימוקים שנאמרו עלידי חברה הכנסת שוסטק: הביטוי נשיא לגבי שופטים המשמש יושב ראש של בתי דין, הספיק להשתרש, ואין צורך לשנות אותו. אין אנו מציעים, איפוא, לשנות את הקיים.

אשר למינויים של נשיא תורני, או נשיא בית המשפט שעליו לעבור את ועדת המינויים — זה אולי יותר מכפי שדרוש, ומוטב להסתפק בענין זה בפעולה משותפת, כפי שהוצע עלידי הרוב, שנשיא בית המשפט העליון יחד עם שרהמשפטים ימנו את הנשיאים.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות בסעיף 9.

הצבעה

התיקון של חברה הכנסת י. שפירא, נתקבל.

התיקונים של חברה הכנסת מ. בגין — לא נתקבלו.

התיקון של חברה הכנסת מ. וילנר לא נתקבל.

סעיף 9, בתיקונו של חברה הכנסת י. שפירא, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים לסעיף 10.

ישנן הסתייגויות לחברה הכנסת חת ובגין לפיסקא א', לחברה הכנסת הררי לפיסקא ב', ולחברה הכנסת וילנר, המציע למחוק את הסעיף כולו.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
חברה הכנסת חת ביקשני למטור, כי הוא מסיר את הסתייגותו.

היו"ר י. קליבנוב:

רשות הדיבור לחברה הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר י. קליבנוב:

רשות הדיבור לחברה הכנסת הררי. הוא איננו.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הוא אמר לי שהוא עומד על הסתייגותו.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו נראה את הסתייגותו כאילו הוא נימקה.

רשות הדיבור לחברה הכנסת וילנר. הוא איננו. הוא מציע למחוק את כל הסעיף.

רשות הדיבור לחברה הכנסת שפירא.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש לדחות את כל ההסתייגויות.

שיהידי שהוא שופט שלם בן שישים, צריך ללכת כבר למושב זקנים. יתר על כן, עבודתו של חבר הכנסת ברירב"האי בנצי סת הרחיקה אותי קצת מבתי המשפט, והוא ראה לפניו דבר שאנו ק"ם. לפי דבריו ניתן להשב שאצלנו יושבים בבתי המשפט אנשים זקנים. לא ינה ולא מקצתיה. גם אם יקבלו את זמנו של חבר הכנסת ברירב"האי, לא יהיה את מי לרענן, כי גילם של שופטי בתי המשפט הוא הריבוי. יורר נמוך מאשר הגיל שמדבר עליו חבר הכנסת ברירב"האי.

לגופו של ענין, אין לנו ריבוי גדול כזה של מעמדים, ויהיה הבל מאד שישפט שהתמנה — ושופט בגיל שישים כוחו אחר ובינתו טובה, שהרי „זקני תלמיד חכמים, כל זה שמזקנים דעהם מתיישבת עליהם, — אני חושב, לא ננו יכיר לים להרשת לעצמנו את המותרת האלה לשלוח שופטים בגיל שישים-שישים וחמש לפנס ה.

אני מבקש איפא לדחות את הסתייגותו של חבר הכנסת ברירב"האי.

היו"ר י. קליבנוב:
נצביע.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד. ברירב"האי לסעיף 17 לא נתקבל.

סעיף 17, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 18 יש לי הודעה, ששר המשפטים מסיר את הסתייגותו. נשאת איפוא הסתייגותו של חבר הכנסת רובין.

חנן רובין (מפ"ם):
אני מוותר על ההנמקה.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני מתנגד להסתייגותו של חבר הכנסת רובין.

היו"ר י. קליבנוב:
נצביע.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ח. רובין לסעיף 18 לא נתקבל.

סעיף 18, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 19 — הסתייגות לחבר הכנסת שוסטק ורובין.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):
מוותר על ההנמקה.

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה, אני רוצה להידר, שבהדפסה חל שיבוש קל. הצעת לא באה במקום כל סעיף 19, אלא רק במקום אותו חלק המתחיל במלים: „אולם...“ אני מער זאת למען הדיוק.

מהו ההבדל בין הצעת הרוב ובין הצעתי. — הצעת הרוב אומרת: שוכט רשאי למלא באורח זמני תפקיד אחר נטעם הממשלה או תפקיד ציבורי אחר, אם רוצה נשא בת הדין העליון אין הדבר פוגע במעמדו של השופט. לעומת זה מציע עיט אני במקום המלם האלה מלים אחרות: במידה שלא נקבע אחרת בשום חוק, לא ימא שופט תפקיד קבוע או זמני, מלבד התפקידים הקשורים בתפקידו כשופט.

היו"ר י. קליבנוב:

בסעיף 14 ישנן הסתייגות לחבר הכנסת בגין ורובין.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):
אנו מוותרים על ההנמקה.

חנן רובין (מפ"ם):

ברצוני לומר רק פסוק אחד. הכוונה היא שעניני הנוהל, שהם חדשים לכדי, ייעשו בצורת תקנות, עלימנת שיתפרסמו ברשומות ויהיו ידועים לכל המעוניינים.

יעקב שפירא (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט):
אין ספק שדברים של נוהל כבובן של פרוצדורה נקבעים ממילא עלידי תקנות. נה זה כולל אדמ"נ סטראציה יומימית. לא ייתכן בכלל לסדר נוהל לפי תקנות המתפרסמות ברשומות. זוהי עבודה יומימית. ומי הוא הבעל בית על הדבר? — שר המשפטים. לכן אני מציע לדחות את ההסתייגות.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים להצבעה על סעיף 14.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת מ. בגין לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח. רובין לא נתקבל.

סעיף 14, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיפים 16 — 15 אין הסתייגויות.

הצבעה

הסעיפים 15 ו-16, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 17 הסתייגות לחבר הכנסת ברירב"האי.

דוד ברירב"האי (מפא"י):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, הסתייגותי היא פשוטה מאד וברורה מאד, ואינה דורשת הסברה. אני רוצה להגיד רק כמה מלים להנמקה.

החוק קובע גיל קיצבה כללי בשביל כל השופטים והוא — 70 שנה. בהסתייגותי אני מנסה לעשות דירוג של גיל הקיצבה ולהתאימו לדרגות השונות של השופטים. אני אומר שגיל הקיצבה של שוכט עליון יהיה — 70 שנה; של שופט מחוזי — 65 שנה; של שופט שלם — 60 שנה. מהי הכוונה? אני יוצא מנקודת הנחה, שההתאמות הפיזיות הנדרשת בדרגות יותר גבוהות היא יותר קטנה מאשר בדרגות הנמוכות, ואני רוצה להשתמש בצורה מאכסימאלית בנס וגם ובשרונם של השופטים שהגיעו לדרגות הגבוהות. מצד שני אני רוצה לפתוח פתח לאפשרות לרענן את הרכב שופטי השלום ושופטי בית המשפט המחוזי על ידי כוחות צעירים, כי אם נשמר גם בדרגות הנמוכות האלה על הגיל המאכסימאלי של 70 שנה, הרי תיחסם עלידיך במידה רבה האפשרות של עליית הדור הצעיר שלנו בארץ, דור המשפטים, למשרות של שופט.

זהו הסתייגותי, ואין מאחוריה הפעם שם הנמקה פיליטית ושם אידיאולוגיה מיוחדת. אלא שאלת נוחיות ונסיון ומתן שאנסה לדור הצעיר שגנו.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה, מפליא הדבר שהכינו ברירב"האי, שהוא אופטימיסט מושבע, נבהל פתאום מפני הויקנה, והוא חושב

לחקיק גם את ההגבלה הזאת, ששופט לא יעסוק בפעילות מפלגתית, למען הבטחון הציבורי שלא תהא שוב השפעה מפלגתית על פעילות השופטים.

כן אנו אומרים, שאם ישנה רשות לשופט למלא באורח זמני גם תפקידים אחרים מטעם הנהגה, שהוטלו עליו בהסכמתו ובהסכמת שריהמשפטים, הרי אנחנו מציעים שתחייב להן גם הסכמת נשיא בית המשפט העליון; גם כאן מאותו ההגיון שלנשיא בית המשפט העליון תהא השפעה גם בענין זה, ולא רק לממשלה המטילה עליו התפקידים השונים, ושרק בהסכמתו יוכלו להטיל על שופט למלא תפקידים אחרים מטעם המדינה.

כן אנו מציעים, שכל זמן שהשופט ממלא תפקיד אחר במדינה מלבד תפקידו כשופט, לא יוכל לשבת בדין, אלא אם נשיא בית המשפט העליון הורה אחרת. איננו שוללים מהנהגה להטיל על שופט תפקידים למען המדינה, אנחנו יודעים שמדינות רבות בעולם מטילות על שופטים תפקידים השונים במדינה, אבל אנחנו בכליאות תובעים לקבוע את ההגבלה, שבזמן שהשופט ממלא תפקיד אחר במדינה, לא יוכל יבכה גם בבית המשפט, אלא אם כן נשיא בית המשפט העליון מצא אפשרות כזאת והורה שיכול הוא למלא גם תפקיד של שופט. אנחנו חושבים שהדברים האלה הם הגיוניים ביותר ובזאת איננו מגבילים לא את פעולת השופט ולא את זכות הנהגה להשתמש בו גם לתפקידים אחרים.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
נכנסת נכבדה, אני חושב, שהדברים האלה מחייבים קצת הבהרה. להווי ידוע לחברי הבית, שהעיקרון הכללי בהצעתו של חבר הכנסת שוסטק, ששופט לא יוכל לעסוק בפוליטיקה, היה מקובל והוא מקובל על כל חברי הוועדה. אם רוב הוועדה לא קיבל את ההסתייגות הזאת, הרי מפני זה שהמלים „פעילות פוליטית-מפלגתית“ הן נאד בלתי ברורות מבחינה משפטית. אנחנו רואים הערובה בסעיף הבא אחר-כך בחוק והאומר, שאחד הנימוקים להעברת שופט מתפקידו הוא, אם בית הדין המשמעותי חושב — ואין שם קדנצט לזה — שהשופט נהג באופן שאינו הולך את תפקידו, כשופט בישראל. עצם הובר הזה הוא בסתור גמור, ששופט לא יעסוק בפוליטיקה במובן המקובל של המלה הזאת.

מאידך גיסא, לא יכולנו להטיל על שופט, או יותר נכון, לא יכולנו להטיל על המדינה ועל תושביה את החימה שמציע חבר הכנסת שוסטק, איננו מכינים, מדוע שופט בית הדין העליון דאגים יכול לגאס באסיפות לטובת המגבית הנאוהדת, ושופט שלנו פסול מלעשות זאת.

אליעזר שוסטק (תנועת החזרות):
מגבית מאחד בשביל ישראל, לא בשביל אמריקה.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
על אחת כמה וכמה. השופט דאגים אינו פוגע בתפקידו כשואו מדבר בשם המגבית המאוהדת בשביל ישראל, אבל לשופט יהיו אסור. מוזו חריף מאד חנוץ כדי להגיע למסקנות כאלה. אנחנו רוצים בשופטים גם בלתי-תנועתיים וגם מעורבים בציבור. שופטים יכולים וצריכים להשתתף בחיים הציבוריים, בהפצת השכלה לעם, במסודות צדקה וחסד. מדוע שופט איננו יכול להיות חבר בוועד חינוך?

הכנסנו סייג, שגם שריהמשפטים וגם נשיא בית המשפט העליון יהיו סבורים שאין בדבר זה משום פגיעה במעמדו של האדם כשופט.

כאן יש ענין שהיא בעל חשיבות לא קטנה, מבחינת של איחולות של השופט. הרי מציע דבר כשופט, שביום בהיר אחד יכולה הממשלה להטיל על שופט תפקיד אחר, והוא יצטרך לא זאת כך או אחרת, ואחר כך יחזור לתפקידו כשופט. זה לא יתכן, שהרי אם קיבלתם מקומם ההלכה, ששופט יכול להיות כות על ידי מיני מצד שריהמשפטים בתפקיד של נשיא בית הדין או בתפקיד של נשיא תורני, עכשיו אתם רוצים לתת לממשלה אפשרות לתת מינויים מינויים שונים עם הכנסת מהכנסות שונות לשופט, בלי שהדבר יפגע במעמדו של האיש כשופט, וזה נעשה בצורה כזו רחבה שבמעמד שאין בכך מה הגבלה, אלא שהמועמד יסכים לכך; וההגבלה השניה, שנשיא בית הדין יחשיב. שאין זה פוגע במעמדו כשופט. אבל יש הרבה העלאות ומינויים שאינם צריכים „לפגוע“ ודאק במעמדו של האיש כשופט. ובתקדים כסוג זה אין נשיא בית המשפט העליון יכול להתערב, כשהדבר הזה אינו פוגע באופן ישיר במעמדו כחוקר שופט. אם נניח, באותו זמן שאדם ממלא תפקיד של שופט יקבל תפקיד נוסף שאין לו קשר עם תפקידו כשופט, אבל יש בזה הנסחה נוספת: אמנם זה אינו פוגע לפי דעתי במעמדו כשופט, אין בזה כל ערעור של תפקידו ואין איכא מקום להתערבות נשיא בית המשפט העליון, אבל יש בזה טעם לפגם, כי השופט שואף להגיע לתפקידים נוספים ואולי גם מתחת לקצו והוא רוצה להגיע בשפיעותו לעבודת הממשלה על-ידי לזכות בכל מיני מינויים. אני חושב, שזה אחד הפגמים הרציניים בחוק הזה, אחד הפגמים המבטלים למעשה הרבה ממה שנאמר על איתלות השופט. זהו סעיף המאפשר מתן פרכים לשופטים ציתניים, את הממשלה רוצה בכך, ואנחנו בהולט מציעים לבטל זאת. הנוסח שאני בוחר בו הוא כזה: עצור וזה, שאני חושב שישנה יכול להתנגד לו. אנחנו אומרים, שבמדינה שיש הוראות מסוימות בחוקים אחרים, למשל חוק הבחירות לכנסת השניה, לפיו משמש שופט עליון כיושב-ראש ועדת הבחירות — במדינה שיש חוקים שונים המטילים על השופטים תפקידים שונים, וקבלתם עליהם, אבל לתת יפוי כזה לער השופטים מחוץ לחוק, על-ידי ניסוח מתחמק ומתחכם גם יחד לתת לשופטים מינויים מינויים שונים עם הכנסת נוספות וכלי דעיה — אני חושב שהדברים האלה אינם מתאימים, ואני מציע לא לקבל החלטת הוועדה למעשה בכל היסודות של איחולות השופטים ושיוון ביניהם.

אליעזר שוסטק (תנועת החזרות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לסעיף 19 — אנחנו מציעים, שלפני המלים „שופט לא יהיה חבר בכנסת או במיני עצה של רשות מקומית“ יבואו המלים: „לא יעסוק שופט בפעילות פוליטית-מפלגתית“, וכמו כן הצענו גם שתי הגבילות לחברות בכנסת וברשות מקומיות, כשאנחנו אומרים „לא יעסוק שופט בפעילות פוליטית-מפלגתית“, אין אנו מתכוונים בזה לשלול את זכות השופטים להשתתף למפלגות, אבל אנו אומרים, שבתקופת כהונתם כשופטים צריך להיות בחוק אסור מוחלט להתעסק בפעילות פוליטית-מפלגתית. אני חושב שהערה זו חשובה בחיי מדינתנו, אין זאת אמת שהנסיין עד עתה היה חסר-עלום כזה שאסר היה למצוא פסל בשופטים שלנו שהתעסקו בפעילות פוליטית-מפלגתית, אבל כפי שכבר אמרתי קודם, חוק זה יוצר שינויים רבים מאוד במעמדם הבלתי-תלוי של השופטים לפי חוק זה תהיה רבה וגם כרת השפעת הממשלה והרשות המבצעת של מערכת המשפט. אנחנו רואים, שלפי הסעיפים שנחקקו כבר היום בהצבעה בכנסת ניתנת זכויות גוולות מאד לשר המשפטים ולממשלה בשטח פעולת השופטים. לאור זה יש, לדעתנו, הכרח להכניס

אתן דוממה: שר'המשפטים זה או אחר מחליט מתוך סיבות „מנהליות“, שיש צורך דחף להקים בית'משפט מחוזי בעד'חוסר, והיות ושוכס נסויים בתליאבים אינו רצוי לו — ואנו יוזעים שהמשלה שלנו מבקרת לא פעם פסקדין של שופטיו — הוא מעביר אותו לבית'המשפט המחוזי בעין חסיס, וזמנה אותו אפילו לנשיא בית'המשפט המחוזי והוא עוד יכול לזכות לתוספת משכורת. אך העקר הושג: השופט סולק ככהונתו בתליאבים, בה הוציא פסקדין בלתי'רצויים למשלה.

אינני יודע אם שר'המשפטים יוותר על הסתייגותי בסעיף זה. אבל אם לא יעשה כן, הרי הוא דורש עוד יותר: הוא דורש שהסכמתו של נשיא בית'המשפט העליון תהא דרושה רק בבקרה העברה של קבע. כלומר, היא בעצמו יכול להעביר שופט ממקום למקום, בכל פעם לשלושה חדשים, בלי לקבל כל הסכמה מנשיא בית'המשפט העליון. פירוש הדבר, שהחוק יאפשר לבטל לגברי את איתלותם של השופטים.

אני כתפלא מאד, שהרוב אינו הולך בעקבות אותם החוקים הקיימים בנישטרים בורגניים ורכושניים בארצות שונות, בהם נאמר, שאין להעביר שופט נגד רצונו ממקום למקום.

שר'המשפטים פ. רוזן:

אדוני היושב'ראש, כנסת נכבדה. הסעיף, שאנו דנים בו, נוגע — בזה ציוק חבר'הכנסת רובין — באחד העקרונות החשובים ביותר שיש להם משמעות קונסטטוציונית רבה. הסעיף אומר: „ראה שר המשפטים צורך, מסיבות מנהליות, להעביר שופט לבית'משפט שבמקום אחר, יקבל תחילה את הסכמת נשיא בית'המשפט העליון לאותה העברה“.

סעיף זה בא להבטיח שלא יהיו העברות מטעמים לא ענייניים, אותן העברות הנקראות בלועזית העברות לצורך ענישה: כאשר שופט אינו מוצא חן בעיני שר המשפטים ובי' עיני הממשלה, מעבירים אותו לבית'משפט אחר, אולי במקום נידח יכו, ודבר זה לא ייתכן; שר המשפטים אינו יכול להעביר שופט למקום אחר בלי הסכמת נשיא בית'המשפט העליון, שחוקה עליו שישמור על איתלותם של השופטים, אם שר' המשפטים אולי יהיה חשוד שיכולים לבוא בחשבון אצלו גם שיקולים אחרים. חבר'הכנסת רובין אמר: אבל יש ארצות, שבכלל אין אותה יכול להעביר בהן שופט ממקום למקום, אפילו לא מטעמים ענייניים ימנהליים. אולם הוא שוכס שאין זו נמצאת לעת עתה בנצב של פיתוח. היו מקרים שפתחנו בית'משפט במקום וסגרנו אותו אחר כך. עדיין לא הנענו למצב של יציבות, ויכול להיות שמטעמים מנהליים בתקיפה זו, שמ' בהינה נסוייית אפשר לומר עליה שעודנה תקופת נסיון, תקופה אקספרימנטאלית — יש צורך להעביר שופט ממקום למקום. יכול להיות גם, שהעבודה בבית'משפט אחד נתמטתה באופן כזה, שבעד שקודם לכן הספיקה העבודה בשביל שנים או שלשה שופטים, — יהיה מותר, אפוא, להעביר שופט למקום אחר, אבל רק בהסכמתו של נשיא בית'המשפט העליון.

עתה אני מגיע להסתייגותי. תמיד הבינוני שהמדובר כאן בהעברה הכוללת העתקת מקום המגורים של השופט, כלומר העבות השופט על משפחתו, על ילדיו, על זירתו, רהיטו וכיו, כלומר באמת העברה, ולא העברה זמנית למקום אחר. אם השופט בחזרה חלה, ויש צורך לתקופה של חודש ימים להעביר שופט לחדרה כדי למלא את החלל שנוצר עלידי מחלתו של השופט — לא נראה לי שגם לכך יהיה צורך לקבל את הסכמת נשיא בית'המשפט העליון. השאלה היא כיצד אתם מגדירים את המלה „העברה“, — אם היא כוללת

ונשאלת שאלה: האם מותר לשופט מסויים להיות חבר ועדת חינוך של כעברה פלניית? — יישב שר'המשפטים עם נשיא בית'המשפט העליון, ואם יחליטו בחיוב, יבא שר' המשפטים להסכמה עם האדם הנועד לקבל את התפקיד.

איננו רוצים לשים את שופטנו בנרתק ולהעמיד מיחזה ביניהם לבין העם. אין לנו כוחות מרובים כשוכס, ואין לנו אפשרות לוותר כראש על כל עזרתם יעל שיתוף הפעולה ביניהם לבין הציבור. נסיף על כך, אנו חייבים ללמוד משוני מנסיון חמש השנים, כשלא היתה כל הגבלה חוקית, והשופטים לא חרגו ממסגרת זו כלל ועיקר.

היור' י. קליבנוב:

אני עוברים להצבעות בסעיף 19.

הצבעה

התיקונים של חבר'הכנסת מ. בגין לסעיף 19 לא נתקבלו

התיקון של חבר'הכנסת ח. רובין לסעיף 19 לא נקבל.

הצעתו של חבר'הכנסת מ. וילנר, למחוק את המלים: „אולם רשאי היא“ יכו, לא נתקבלה.

סעיף 19, בנוסח היועדה, נתקבל

היור' י. קליבנוב:

אנו עוברים לסעיף 20. בסעיף זה ישנן הסתייגויות לחבר'הכנסת בגין, רובין ולשר'המשפטים. רשות'הדיבור לחבר'הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

כנסת נכבדה. סעיף 20 מעניק לשר'המשפטים את הזכות, אם יש צורך נסיבות מנהליות, להעביר שופט ממקום אחד לשני, לעשית זאת, אם הוא מקבל תחילה את הסכמת נשיא בית'המשפט העליון לאותה העברה.

אנו מציעים, להגדיר יצטרך לקבל את הסכמת השופט, להסתפק בהסכמתו של נשיא בית'המשפט העליון.

אינני חושד בשר'המשפטים, ביחוד לא בשר'המשפטים הנוכחי, שישמש בזכויות אלה לשם לחץ על השופטים, אבל העברות של שופט ממקום עוללה לשנות את מעמדו, ולהת מקום ללחץ. במקרה שירצו ליצור עליו לחץ מסויים. הסכמת נשיא בית'המשפט העליון היושב בירושלים אינה יכולה להיות תמיד מספיקה הלי הסכמת השופט הנוגע בדבר. אנו חושבים שזה טבעי ואנושי, אם רוצים להעביר שופט למקום אחר, לבוא את' בדברים ולקבל תחילה את הסכמתו. אני מבין שר' יצא אתו בדברים, ולא ימירו את דבר העברתו בכתב סתם בלי משא ומתן. אולם אני דורשים שתתקבל לכך גם הסכמתו, ולא להעבירו בלי הסכמתו.

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה. אחרי שנדחתה הסתייגותי בסעיף הקודם, ולאחר שגורלה של הסתייגותי בסעיף זה לא יהיה בוודאי שינה, אני חייב לציין שעם קבלת החוק הזה אנו מקבלים חוק המבטל את איתלותם של השופטים במידה רבה.

סעיף 20 לפי נוסח הממשלה אומר, שאפשר להעביר שר' פט ממקום למקום נגד רצונו. בכל אותן הארצות בהן קיים הפרניצים של איתלות השופטים, ישנה גם פיסקה האומרת, שאין להעביר שופט ממקום למקום נגד רצונו.

את הצד הענייני שבדבר. לכן הייתי מבקש מאד את שרי המשפטים, לא להעמיד אותי בצורך להצביע נגד הסתייגותו.

שרי המשפטים פ. רוזן:
אין דבר, אין דבר.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
א לא אני מוכרח לבקש להסיר אותה.

היו"ר י. קליבנוב:
נעזר להצבעה על הסתייגויות.

הסתייגותם של חברי הכנסת בגין ורובין היא להחליף את המלים „את הסכמת נשיא בית המשפט העליון“ במלים „את הסכמת השופט“.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת מ. בגין וח. רובין לסעיף 20 לא נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:
שרי המשפטים מציע, להוסיף את המלים „דרך קבע“ אחרי המלים „להעביר שופט“.

הצבעה

בעד התיקון של שרי המשפטים פ. רוזן לסעיף 20 — 11
נגד 6

התיקון נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:
אני מעמיד להצבעה את סעיף 20 עם התיקון שנתקבל.
הצבעה

סעיף 20, בתיקונו של שרי המשפטים פ. רוזן, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:
בסעיף 21 הסתייגויות להברי הכנסת בגין ורובין.

חנן רובין (כפ"ס):
אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר י. קליבנוב:
חברי הכנסת ש"סוק איננו.
יש הסתייגות גם לחברי הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י):
אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר י. קליבנוב:
חברי הכנסת שפירא, נא להשיב בשם הרוב בוועדה.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר י. קליבנוב:
אנו עוברים להצבעה על סעיף 21.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת מ. בגין לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת מ. וילנר לא נתקבל.

סעיף 21, בנוסח הוועדה, נתקבל.

בתוכה העברה לצמיתות, כלומר העברת שיפט עם משפחתו, דירתו וכו', או אולי לא היה צורך בתיקון שאני מציע.

אני מציע שהוועדה תתאים פעם את עצמה לדעת, כמו שאני התאיתי לא אתה את עצמי להחלטות הוועדה. לא ברור לי, ולא היה ברור לי, מדוע לא נתקבלו בוועדה טענות היור עצינים משפטיים בנקודה זו שעמדתי עליה. הסעיף מוצדק כאשר המד בר הוא בהעברה שלכה ומלאה, ולכן אני מציע, שעל ידי הוספת המלים „דרך קבע“, ייקרא סעיף זה כך: „ראה שר המשפטים צורך, מסיבות מנהליות, להעביר שופט דרך קבע לבית המשפט שבמקום אחר, יקבל תחילה את הסכמת נשיא בית המשפט העליון לאותה העברה“. פירוש הדבר, שסידורים זמניים אינם טעונים הסכמתו של נשיא בית המשפט העליון.

הייתי מבקש לקבל את ההסתייגות הזאת.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כנסת נכבדה. הסתייגותי של חברי הכנסת רובין לא יתקבלה על דעת הוועדה כסיבה פשוטה מאד: אין ספק שמתוך סיבת עניינית יש צורך מוכן לזמן — אני מקווה שלא לעי חים קרובות — להעביר שופט ממקום למקום. בדרך הטבע צריכה להיות בענין זה סמכות לשרי המשפטים, שהוא האחראי לאדמיניסטרציה. אולם מאחר שזהו חק קונסטיטוציוני, חוק יסודי, ורוצים לתת כחן גאראנטית גם נגד הששות מדומית, או שעוללים לקרית במקרה מסויים — לכן כתבנו כאן, שבי מקרה שיש צורך ענייני, יש לקבל את הסכמת נשיא בית המשפט העליון, כלומר שרי המשפטים שיש לו סיבות ענייניות, יפנה לנשיא בית המשפט העליון ויראה לו שההעברה היא מתוך סיבת עניינית. אם נשיא בית המשפט העליון ימצא שזה כך, יתן הסכמתו, ולא — יסרב.

חברי הכנסת רובין מציע שהיה לנו סוג מיוחס מסויים של עובדי מדינה, שאותו אי אפשר להעביר גם כשישנו סיבות ענייניות, אלא מוכרחים לקבל את הסכמתו. אם ענייני הדינה דורשים שיעבירו שפט מרמלה ללוד למשל, ולשפט לא נוח לגור בלוד ורוצה להישאר ברמלה — האינטרס הפרטי של השפט יכריע: והי הצעת חברי הכנסת רובין. את זה האנוכל לקבל, זה אינו הגיוני, ואין זה חוק הבא להבטיח נוחות לעובד המדינה, ואפילו אם הוא חשוב כמו שופט. די שישנה הבטחה, שההעברה לא תעשה אלא מנימוקים ענייניים.

אולם לצערי הגדול, אני יכול לקבל את הסתייגותו של שרי המשפטים. ברצוני לומר, שבוודאי הערכנו כולנו את רצונו של שרי המשפטים לקבל את דעותיהם של חברי הוועדה, ושרי המשפטים יודע שברב המקרים קיבלנו את דעתו. אולם כאן אני חשב שישנה טעות קטנה: אם ישנו חשש תיאורטי כזה, שיימצא שרי משפטים, שלם הטרדת שופט יעביר אותו לא מסיבות ענייניות ממקום למקום — הרי יסכים אתי שרי המשפטים, שאם הוא קיבל את הפרינציפ, שבשאלה אם ההצעה רדה היא עניינית או מנימוקים פסלים, הקובע הוא נשיא בית המשפט העליון על ידי מתן הסכמתו, הרי מהו ההבדל בין הטרדה זמנית להטרדת קבע. זאת ועוד אחרת: שרי המשפטים יסכים אתי, שאם רוצים להסיר אדם, הרי אם מעבירים אותו פעם במקום למקום, מיות ההנדה היא פחותה בהרבה מהעברתו מפעם לפעם. נתיח הפותאטית מקרה, שירצו לשם הטרדה להעביר שופט באופן זמני למקום אחד ואחר כך באופן זמני למקום אחר — טוב יותר יהיה בשילולו שיעבידו אותו פעם אחת.

כן לא נראה לי הקושי במקרה של צורך בהעברה זמנית, להתקשר עם נשיא בית המשפט העליון ולהראות לו

כהלכה במילוי תפקידו או התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו. זה נובע לפעמים מחוסר נסיון, מחוסר הדרכה, מחוסר חינוך משפטי. התיצאה יכולה להיות בנידון זה: עליו לשבת יותר זמן כשופט שלום. עונש כזה גם הולם את העניין: לתת לשופט אפשרות של רכישת נסיון נוסף. אם נביא בחשבון, שהשופטים מתמנים לכל ימי חייהם, ואם לא ניתן את האפשרות הזאת, נדמה לי שנגרום בכך מצד אחד קיפוח לשופט ומצד שני, מה שיותר גרוע, קיפוח המשפט. העוול שיעשה למשפט הוא בכך, שיישארו שופטים שלא יתנהגו כהוגן בלי שתהא על כך תגובה מצד בית־הדין המשמעותי.

היו"ר י. קליבנוב :

בסעיף זה הסתייגות לחבר־הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י) :

אדיני היושבי־ראש, חברי הכנסת. בסעיף הקודם של החוק נאמר, שרה־משפטים יכול להגיש קובלנה על שופט גם משם שהשופט "נהג שלא כהלכה במילוי תפקידו". מה זה "שלא כהלכה" איני מוגדר בחוק, לזה יכול להיות גם פירוש זור ליטי או פירוש, שבמקרה שלא־ישיבית רצון של השר מפסק־דין או מפסק־דין של שופט זה או אחר, יוכל השר להתלונן עליו. על־כ־פנים, החוק אינו מגדיר מה פירוש ששופט "נהג", "שלא כהלכה". כדי למנוע שרירות, אפליה פוליטית ולחץ ממשלתי על פיתורי שופטים — וזה דבר חמור מאד — אנחנו מציעים שבמקרה שבית־דין יביא מסקנת לחובה, כל־מר, ימליץ לא פקדן לא השופט, לא תובא המסקנה לפני שר המשפטים, אלא לפני אותו ועדה שם לפי דעתם של המצביעים את החוק חייבת להמליץ על השפטים שהנשיא צריך למנותם.

מכאן, שמי שמרואה, מי שמשמש אינסטאנציה של המלצה למיניי שופטים, צריכה להיות האינסטאנציה ולא רק שרה־משפטים, שלפניה יובאו המסקנות של בית־הדין. זה א"ל ייש להניח שהעניין הזה של פיתורי שופט יכול להיות רק במקרים יוצאים מן הכלל, הרי אנתנו מציעים להביא את העניין במקרה כזה לאישורה של הכנסת.

ברור, שאם תהיה הצדקה לכל הדעות לפיתורין של שופט — לא תהיה התנגדות, והאישיר בכנסת יהיה רק ענין פורמאלי. אבל במקרה של עיוות־דין, או התנגדות פוליטית או מעמדית מצד הממשלה לשופט, תוכל הכנסת, המהווה נציגות ציבורית הפתוחה לדעת־הקהל בארץ, להגיד את דבריה.

ואלה שתי הסתייגויות שלנו :

א. להחליף את המלים "לפני שרה־משפטים" במלים "לפני ועדת־המינויים".

ב. במקום סעיף 23 (ב) יבוא סעיף זה : "מצא בית־הדין שאין השופט ראוי להמשיך בתפקידו וממליץ לוועדת־המינויים על העברת השופט מכהונתו, יובא הענין לאישור הכנסת".

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
חבר־הכנסת הניכדים, חבר־הכנסת וילנר לא טרח לקרוא את הסעיף. מה נאמר פה? — "מצא בית־הדין שאין השופט ראוי להמשיך בתפקידו, יביא שרה־משפטים את מסקנות בית־הדין לפני נשיא־המדינה, והנשיא יעביר את השופט מכהונתו". החק מחייב את שרה־משפטים להביא את הענין לפני נשיא־המדינה — אין לו ברירה, והחוק מחייב את נשיא־המדינה להעבירו מכהונתו. זאת היא פרוצדורה אוטומאטית. לנשיא לא פונה שום מוסד מלבד הממשלה והשרים, לפי הקונסטיטוציה שלנו ...

היו"ר י. קליבנוב :

לסעיף 22 (ב) הסתייגות לחבר הכנסת בגין וילנר. חבר הכנסת שוסטק איננו פה. רשות־הדיבור לחבר־הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י) :

אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר י. קליבנוב :

אבקש תשבה בשם רוב הוועדה.

יעקב שפירא (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אין כל צורך בתשובה.

היו"ר י. קליבנוב :

אני מעמיד להצבעה סעיף 22, על הסתייגויות שבו.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת מ. בגין לא נתקבל.

התיקון של חבר־הכנסת מ. וילנר לא נתקבל.

סעיף 22, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב :

לסעיף 23 (ג) הסתייגות לחבר־הכנסת שפירא.

יעקב שפירא (מפא"י) :

כונת נכבדה סעיף 23 (ג) קיבע, מה תהיה התוצאה אחרי ישיב בית־דין משמעותי וידון בענינו של שופט. לפי ההצעה המקיטית של הממשלה יכול בית־המשפט להחליט לפסול את השופט, כלומר, להדיחו, או להשאירו בכהונתו. בא חבר הכנסת ורהפטיג ומציע את הצעתו שנתקבלה ברוב דעות, שאם המקרה אינו חמור אפשר יהיה להקטין לשופט את הוותק במקרים קלים. אחת מן השתיים: או שמקבלים סקאלה של עונשים — וזאת איננו מקבלים, מכני שאין זה נאה שישב שופט שנענש בעונש "קטן" — או שאין מקבלים זאת, ואז: או ששופט נשאר בתפקידו, או שמדיחים אותו מתפקידו. אם רוצים בכל זאת לא לעבור על עבירה קלה בלי עונש, הרי עצם הבאת עונש לפני בית־דין משמעותי, היא כשלעצמה ענין ש יותר מאשר עונש קל.

לכן אני מציע למחוק את סעיף 23 (ג).

היו"ר י. קליבנוב :

רשות־הדיבור לחבר־הכנסת ורהפטיג, שישב בשם הרוב בוועדה.

זרח ורהפטיג (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) :

בשם רוב הוועדה אני מבקש לדחות את הסתייגותו של חבר־הכנסת שפירא. הענין אינו כה פשוט. סעיף 22 דן בשוריה של עבירות שעליהן אפשר להעמיד שופט בפני בית־דין משמעותי, שופט שנהג שלא כהלכה במילוי תפקידו, התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו כשופט וכזי וכזי, אין העבירות האלה כולן מסוג אחד ומדרגה אחת, שהעונש היחיד עליהן יכול להיות רק הרחקה מתפקיד. אם נשאיר לבית־הדין המשמעותי רק ברירה אחת, להדיח את השופט מתפקידו או להשאירו בתפקידו, הרי היות וברוב המקרים יהיה בעונש זה משום קיפוח, מפני שהרחקת שופט מעמדתו היא עונש כבד, בית־הדין לא יעשה כלום. נדמה לי שיהיה בזה משום סילופו של בית־הדין המשמעותי. צריך לדעת, שרוב השופטים שלנו הם שופטים חדשים, ועבירות מעין אלה יכולות להיות גם תוצאה של חוסר נסיון. למשל, שופט שנהג שלא

מאיר וילנר (מק"י):
אני מתנגד לזה.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אתה מתנגד למדינה ואתה מתנגד גם לזה — מדוע לא?

אני חייב להביא את זה לידיעת הבית.

אשר להצעה האחרת של חבריהכנסת וילנר, שיבואו את פסקי-הדין לאישורה של הכנסת — מספיק לשמוע את ההצעה בשביל להתנגד לה. אני מציע לדחות את ההסתייגויות.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגויות לסעיף 23.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת י. שפירא לסעיף 23 (ג) נתקבל.
התיקון של חבריהכנסת מ. וילנר לסעיף 23 (א), לא נתקבל.

התיקון של חבריהכנסת מ. וילנר לסעיף 23 (ב), לא נתקבל.

סעיף 23, בתיקונו של חבריהכנסת י. שפירא, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 24 הסתייגות לחבריהכנסת רובין.

חנן רובין (מפ"ם):

הסעיף הזה מאפשר לפי הצעת הרוב, להפסיק את עבודתו של שופט אפילו בלי לשמוע אותו.

אני מציע, ששם החלטת מסיג זה לא התקבל, גם לא בהחלטה זמנית, בלי שתיתן לשופט אפשרות להשמיע את דבריו.

הענין הוא ברור למדי ואין צורך בהנמקה.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אין ספק בדבר שבמקרה רגיל — אני מקווה שבכלל לא יהיו מקרים רגילים של שופטים שמגישים נגדם קבלה פלגית — יתן נשיא בית-המשפט לשופט להגיד את אשר הוא רוצה. אך אין לקבץ את הדבר בהיקף.

נתאר לעצמנו שהיגשה תביעה פלגית נגד שופט, כבודו של בית-המשפט מחייב, שבאותו רגע שישנה חלטה רצונית כזאת, יפסיקו מיד את כהונתו. אפילו אם אין לו אפשרות להגיד את אשר עם לבו, זאת לא תהיה החלטה ספית. זאת החלטה זמנית. היא יכולה להתאם להוראת החוק לשנות את המצב. לשם כבלים על המדינה במידה כזו — אין צורך.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות לסעיף 24.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת ח. רובין לסעיף 24, לא נתקבל.
סעיף 24, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 25 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 25, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 26 יש תיקון של שריהמשפטים.

שריהמשפטים פ. רוזן:
אני מוותר עליו.

היו"ר י. קליבנוב:

לחבריהכנסת מ. וילנר יש הסתייגות לסעיף 26.

מאיר וילנר (מק"י):

אני מוותר על ההנמקה.

חנן רובין (מפ"ם):

אני חושב שנפלה טעות בסעיף 26, ויש להוסיף את המלה "בהרכב" לאחר המלים "בית-משפט מחוזי".

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת מ. וילנר לסעיף 26, לא נתקבל.

סעיף 26, בנוסח הוועדה, בתוספת המלה "בהרכב" לאחר המלים "בית-המשפט המחוזי" נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מעמיד עכשיו להצבעה סעיף 27.

סעיף 27, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 28 הסתייגות לחבריהכנסת בגין.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אני מוותרים על ההנמקה.

היו"ר י. קליבנוב:

לסעיף 28 ישנה הסתייגות משותפת של חבריהכנסת בגין, ורהפטיג וחת.

יעקב שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יש לי הודעה: חבריהכנסת חת מוותר על ההסתייגות.

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

אני מוותר על ההנמקה.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אני מוותרים על ההנמקה.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת מ. בגין לא נתקבל.

התיקון של חבריהכנסת מ. בגין וז. ורהפטיג לא נתקבל.

סעיף 28, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 29.

הצבעה

סעיף 29, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו מצביעים עכשיו על סעיף 30.

הצבעה

סעיף 30, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מעמיד עכשיו להצבעה את החוק כולו.

הצבעה

חוק השופטים, תשי"ג — 1953, נתקבל.

— ח ק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים) (מס' 2) (קליבנוב, גוריי, רובין); חק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון) (קליבנוב, גוריי) —

ג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים),

(מס' 2, תשי"ג — 1953 •)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

חוקית לפעולה. אנחנו האפיוציה, רוצים לחת לממשלה אפשרות מזה לעבודה, ירק מבקשים ממנה שתואיל לנוצ את האפשרות שאנו רוצים לחת לה.

ישראל גוריי (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה. נימוקי זה של חברי-הכנסת רובין הושמע כבר מעל במת הכנסת ב' בניסן תשי"ג, 26 במארס, ואפשר להפנות את חברי-הכנסת לאוירה חוברת של "דברי הכנסת" שבה פירסמו דברים אלה. גם אני לא אחש הרבה בדברי התייבה, שנתפרסמו אף הם באותה חוברת. אימל רק דבר אחד: הארית היא שהנימשלה לא מצאה עד עכשו לאפשר להפעיל את החוק באופן שאפשר יהיה להבטיח את ביצועו הלכה למישה. המכשלה איזה רוצה ואינה יכולה לדחוק את עצמה למצב כזה, שהפרסם תקנית שקשה יהיה לבצע.

אתמל ותקיים בירר בענין זה בוועדת-הכספים, יאני יכול לימר שבדבר אחד צודק חברי-הכנסת רובין. הפנתי שאלה לשרי-האוצר — אם המישיה אינה ראה אפשרות לכצע את התיקון בחוק, הרי יש צורך לסלקו ולבטל. וניתנה הבטחה, איומן זי הפעם השניה יהישישית, עלידי שרי-האוצר — שזו יהיה הריירה הייכרית שיתקן עד 31 דצמבר ואם הי"מ שלה תמצץ דרך לבצע תיקון זה בחק, תתפרסמה התקנית, יאם לאי — תביא הצעה, אולי עוד לפני 31 בדצמבר, לבטל את התיקון.

אני מביא הידעתו זו של שרי-האוצר לידעתה של ה"נחת ימבקש לאשר את החוק, להאריך את תקפו עד 31 בדצמבר 1953.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת א. ציולינג, לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר, לא נתקבל.

חק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים) (מס' 2, תשי"ג — 1953, בניסח הוועדה, נתקבל.

ד. חוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון),

(תשי"ג — 1953 ••)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

ארכת תקפי של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון), תשי"ג — 1953:

"תקפו של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון), תשי"ג — 1953, מוארך בזה עד יום כ' באדר ב' תשי"ד (31 במארס 1954)".

לפני מפרס ימים הסביר שרי-האוצר, בדביאו את החוק בקריאה הראשונה לכנסת, שיש צורך להאריך תקפו של

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים לסעיף ז' של סדרהיים: חק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים) (מס' 2, תשי"ג — 1953.

רשת הדיבור ליושב-ראש ועדת-הכספים.

ישראל גוריי (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה. אני מביא לאישירה של הכנסת חק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים) (מס' 2, תשי"ג — 1953.

"תקפו של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"א — 1951, מוארך בזה עד יום כ"ה בטבת תשי"ד (31 בדצמבר 1953).

תקפו של חק זה הא מיום כ' באלול תשי"ג (31 באוגוסט 1953).

ב' באוגוסט מסתיים תקפו של החק, והכנייה לכנסת היא — להאריך את תקפו של החוק עד 31 בדצמבר. להצעת חק זו ישנן הסתייגויות לחברי-ה"נחת ציולינג ובר, ואם המסתייגים ינמקו את ההסתייגויות שלהם, אצטרך להשיב.

חנן רובין (רפ"ם):

כנסת נכבדה. הענין חשיב לידי. המדובר בתקנות העוסקות בעניני זהב וברשיה הממשלה לרשם את הזהב ולהוציא צווים בקשר לזה. אנחנו מציעים לממשלה לא לחק חוקים פיקטיביים. אנני יודע, לרשל, מה כל הענין הזה. דממשלה הרי אינה רוצה כלל לנוצ את רוזה שבידיים פרטיות לטירת המשק הלאומי; לשם זה המשרק הזה, שכל פעם מאריכים את תקפו של תקנית מסוימת שאין רצים לבצעו כלל וכלל בוודאי הציונים הכלליים יטילו את היטו שלהם, שהוא יעיל מאד, לגבי כל פעולה הקשורה בניצול הזהב.

חברי ציולינג הציע הצעה קונסטרוקטיבית: להטיל על הממשלה את דחיבה להיחדם בענין זה, ששמו רישום הזהב, על מנת להניע לניצולו לטיבת המדינה. עדיין זכרים אנו, איך פעם עתין ממשלתי כ"דבר" כתב ברוב מרץ עד זה. שאין מניחים לממשלה להיעול רייטט זה. והזה, בהחאם לתביעת "דבר" רצינו לתת לממשלה לא רק סמכות אלא גם היראה

היו"ר י. קליבנוב:

אנחנו עוברים לסעיף ח' של סדרהיים. חק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון), תשי"ג — 1953, קריאה שניה ושלישית. רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-הכספים.

ישראל גוריי (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה. אני מביא לאישורה של הכנסת חק לה

• "דברי הכנסת", חוב' ל"ד (מושב שני); נספחות, עמ' 2464.

•• "דברי הכנסת", חוב' ל"ד (מושב שני); נספחות, עמ' 2464.

חנן רובין (מ"מ):

לאו דוקא ועדה פארלאמנטארית — ועדה ציבורית.

ישראל גורי (יו"ר ועדת־הכספים):

פירושי שוועדה ציבורית תתערב בביצוע. ועדת־הכספים אף היא אינה יכולה לקבל הצעה זו, כי את עניני הביצוע אנחנו מפקידים בידי הממשלה, ואיננו יכולים בכל הזדמנות שהאופוזיציה רוצה להביע את אי־אמינה בממשלה, למנות ועדת ציבוריות, אי להפקיד את עניני הביצוע בידי ועדת פארלאמנטאריות. מכל מקום, הרוב בכנסת, הנותן אמון בממשלה, אינו יכול לקבל הצעה זו, ואני מציע לכנסת לדחות את ההסתייגות.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת א. ציולינג לא נתקבל.

החוק להארכת תקפן של תקנות־שעת־חירום

(תשלומי־חובה) (תיקון). תשי"ג — 1953,

בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

הישיבה הבאה — ביום שני הבא, בשעה 16.00.

תקנות־שעת־חירום לרגל השינויים שחלו בשער המטבע — תיספת של 800 פרוטות ללירה. יש צורך להסתייע בחוק זה לחיוב המלאי שנמצא בארץ ביום שהיכרו עלידי הממשלה על השינויים בשער המטבע, יכן להטיל את התוספת על הסחורות אשר תובאנה ארצה לאחר המועד הזה.

מטעם זה וזיה צריך להאריך את תקפן של התקנות, והנני מציע לאשרן.

הסתייגות אחת לחבר־הכנסת ציולינג.

חנן רובין (מ"מ):

כנסת נכבדה. לא פעם דיבר פה על ענין תשלומי החובה, על חוסר גביה, על כשלון, על התערבות ועל מאניפולאציות. אינני חוזר על כל הדברים האלה, הם ידועים. הצעת חבר־הכנסת ציולינג, שאני מנמק עתה, היא שוועדה ציבורית תעזיר לשר־האוצר לעסיק בסיגיה זו של גביית תשלומי־חובה. אני חושב שהממשלה בוודאי יכולה לקבל הצעה זו — להיעזר עלידי ועדה ציבורית אשר תעסיק בכל הבעיות הקשורות בגביית תשלומי חובה, אט היא רוצה להסיר את הריגון שיש מסביב לפרשה זו.

ישראל גורי (יו"ר ועדת־הכספים):

כנסת נכבדה. אני חולק על דעתו של חבר־הכנסת רובין.

שהממשלה יכולה לקבל את הצעתו. אין הממשלה יכולה לקבלה, כי משמעותה — שיתוף ועדות פארלאמנטאריות בביצוע.

הישיבה ננעלה בשעה 15.00.

נספח

א. סדר-היום לישיבות רצ"ב—רצ"ח

- א. שאלות.
- ב. חק תקציב ההוצאה לשנת 1953/54, תשי"ג — 1953, קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ג. חוק תקציב הפיתוח לשנת 1953/54, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ד. חק שיר ת לאומי, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ה. חוק נישואין יגירשין (שיפוט בתידין רבניים), תשי"ג—1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ו. חוק הגנת הדייר (בניינים חדשים), תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ז. חק להארכת תיקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון הקנות ההגנה (כספים) (ניס' 2) תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ח. חק להארכת תרפן של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון), תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ט. חק לתיקון פקודת מלט פירטלנה, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- י. חק לתיקון פקודת הטבק, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- יא. חוק לתיקון פקידת העירויות, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- יב. חוק הבלו על צמיגים, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- יג. חק זכרון השיאה והגבורה — יד ושם, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- יד. חק השיפוט, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- טו. חוק לתיקון פקידת מס הכנסה, תשי"ג — 1953 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- טז. החלטה בדבר אישור ציי מכס ובלו (מס. 21).
- יז. חק שירות בטחון (תיקון), תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- יח. חק לתיקון תקנות-שעת-חירום (יצאה לחוץ-לארץ), תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- יט. חק להסדר הפיסת מקרקעים בשעת חירום (תיקון), תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק תעשיית מברשות (היראות מיוחדות), תשי"ג—1953 (קריאה ראשונה). (הצעת חברת-הכנסת ח. למדן).
- כא. חוק החצרנים, תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה). (הצעת חברת-הכנסת ח. למדן).
- כב. חוק חמרי נפץ תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לבטחון הגבולות (עבירות ושיפוט), תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לתיקון דיני העונשין (עבירות נגד המדינה), תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).
- כו. חק לעידוד הסרט הישראלי, תשי"ג — 1953 (קריאה ראשונה).

ב. הצעת חוק תקציב ההוצאה לשנת 1953/54, תשי"ג—1953

1. תקציב לשנת 1953/54
 - (א) הממשלה רשאית להוציא בשנת הכספים המתחילה ביום ט"ז בניסן תשי"ג (1 באפריל 1953) והמסתיימת ביום כ"ז באדר ב' תשי"ד (31 במארס 1954) הנקראת להלן "שנת הכספים 1953/54", סכום של 216,330,000 לירות (להלן — התקציב).
 - (ב) הסכים שהממשלה רשאית להוציא על-פי סעיף קטן(א) כילל את סכמי ההוצאה שנקבעו בחוק התקציב (אפריל—יוני 1953), תשי"ג — 1953, ובחוק התקציב (יולי—אוגוסט 1953), תשי"ג — 1953.
 2. פרטי התקציב
 - חלוקת הסכים של התקציב לסעיפי הוצאה, לסעיפי משנה ולפרטי הוצאה יהיה כמפורט בתוספת לחוק זה.
 3. תקציבים מיוחדים
 - (א) ועדת הכספים של הכנסת, על-פי הצעת הממשלה, תח-
- (ב) שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להעביר לרזרבה המיוחדת מסעיפי ההוצאה, כולם או מקצתם, סכום שלא יעלה על חמשה אחוזים מסך כל סעיפי ההוצאה.
 - (ג) הסכים שיוקצב לפי סעיף קטן (א) לתקציב הבטחון, ביחד עם הסכים המוקצב בסעיף הוצאה 06, "משרד הבטחון", יוקרא להלן "התקציב הבטחוני"; חליקתו של תקציב הבטחון לסעיפי משנה ולפרטי הוצאה תיקבע על-ידי ועדת הכספים של הכנסת על-פי הצעת הממשלה.
 - (ד) שר האוצר רשאי לקבוע, באישור ועדת הכספים של הכנסת, את המטרות אשר להן ישמשו הסכומים שיוקצבו או שיועברו לרזרבה המיוחדת על פי סעיפים קטנים (א) ו(ב).

(י) חוקי תקציב 1 מיום כ"ב בניסן תשי"ג (7.4.53) ע' 15.
 (י) חוקי תקציב 2 מיום כ"ז בתמוז תשי"ג (10.7.53) ע' 19.

4. שינויים
(א) עליפי הצעת דמיונה על סעיף הוצאה, רשאי שר האוצר, או מי שנתמנה לכך על-ידי, לגבי כל סעיף הוצאה, פרט לסעיפי הוצאה של הכנסת ושל משרד מבקר המדנה, —
- (1) להעביר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, כל סכום מסעיף משנה אחד לסעיף משנה אחר שבאותו סעיף הוצאה ;
- (2) להעביר כל סכום מפרט אחד לפרט אחר שבאותו סעיף משנה של הוצאה.
- לצורך סעיף קטן (א), הממונה על סעיף הוצאה הוא —
- (1) לגבי לשכת נשיא המדינה — מי שנתמנה לכך על-ידי הנשיא ;
- (2) לגבי כל סעיף הוצאה אחר — השר שנקבע לכך על-ידי הממשלה או מי שנתמנה לשם כך על-ידי אותו שר.
- (ג) לגבי סעיף ההוצאה של הכנסת, רשאית ועדת הכספים של הכנסת, עליפי הצעת יושב ראש הכנסת, להעביר כל סכום מסעיף משנה אחד לסעיף משנה אחר, או מפרט אחד לפרט אחר, שבאותו סעיף הוצאה.
- (ד) לגבי סעיף ההוצאה של משרד מבקר המדינה, רשאית ועדת הכספים של הכנסת, עליפי הצעת נבקר המדינה, להעביר כל סכום מסעיף משנה אחד לסעיף משנה אחר, או מפרט אחד לפרט אחר שבאותו סעיף הוצאה.
- (ה) במידה שהדבר יידרש על-ידי שינויים במבנה של משרדי הממשלה או בתפקידיהם, רשאי שר האוצר, בהודעה לוועדת הכספים של הכנסת, להעביר כל סכום מסעיף הוצאה אחד שבתוספת לחק זה, לסעיף הוצאה אחרים ; ומסעיף משנה אחד שבאותה התוספת לסעיפי משנה אחרים.
5. שימוש ברזרבה כללית
שר האוצר רשאי לקבוע מפעם לפעם את המטרות אשר להן ישמשו סכומי הרזרבה הכללית.
6. מילואים חיוחדים
ועדת הכספים של הכנסת רשאית לקבוע מפעם לפעם את המטרות אשר להן ישמש סכום המילואים המיוחדים.
7. שימוש בעודפים
(א) נותר עודף באחד מסעיפי ההוצאה בתים שנת הכספים 1953/54, רשאי שר האוצר, או מי שנתמנה לכך על-ידי, להחזיר את השימוש באותו עודף בתוך חודש אחד מתים שנת הכספים 1953/54 למטרה שלה היה מוקצב, או — בהתייחס עם האמור בסעיף 4 — למטרה אחרת בתחום אותו סעיף הוצאה.
- (ב) נותר עודף באחד מסעיפי ההוצאה בתים חדש אחד מתים שנת הכספים 1953/54, רשאי שר האוצר, באשרורה במקום של יעדת הכספים של הכנסת, להחזיר את השימוש באותו עודף בתוך שלושה חודשים מתים שנת הכספים 1953/54 למטרה שבתחום אותו סעיף הוצאה.
8. פרטום
(א) על אף האמור בסעיף 2 (ד) לחוק המעבר, תש"ט — 1949¹ יפרסם חוק ברטומות, תוך חודש ימים מיום קבלתו בכנסת.
- (ב) שר האוצר יפרסם ברשומות את ההכנסות שנתקבלו ואת ההוצאות שהוצאו בתקציב לשנת הכספים 1953/54 תוך אחד עשר חדשים מתים שנת הכספים. כרסום זה ייערך בצורה שתאפשר הטיעות ההכנסות שנתקבלו לעומת סעיפי אומדן ההכנסות שבתוספת לחק אומדן הכנסות המדינה לשנת 1953/54, תשי"ג — 1953², וההוצאות ההוצאות שהוצאו לעיית סעיפי ההוצאה ולעומת סעיפי משנה של הוצאה שבתוספת לחק זה.
9. ביצוע
שר האוצר ממונה על ביצוע חק זה.
10. תחילת תוקף
חקו של חק זה הוא מיום ט"ז בניסן תשי"ג (1 באפריל 1953).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- יעלה על מספריהם שצוייני בסעיפי ההוצאה, עד כמה שצויינו בתוספת השניה לחוק זה.¹
- לסעיף 1
א. צ י ז ל י נ ג מציע :
במקום הסכום "216,330,000 ל"י" יבוא הסכום "239,969,000 ל"י"
- י. ב ד ר מציע :
במקום הסכום "216,330,000 ל"י" יבוא הסכום "227,434,000 ל"י".
- לסעיף 2
א. צ י ז ל י נ ג מציע :
סעיף 2 יסומן (א) ואחריו יבוא סעיף קטן זה :
" (ב) כל פרט בהוצאה (להוציא משכירת) הזולה על סכום של 100,000 לירות, חלוקתו הוא טעונה אישור ועדת הכספים."
- י. ב ד ר מציע :
סעיף 2 יסומן (א) ואחריו יבוא סעיף קטן זה :
" (ב) מספר עובדים, קבועים וזמניים גם יחד, לא
- לסעיף 4
א. צ י ז ל י נ ג מציע :
סעיף 4 יסומן 5 ובמקומו יבוא סעיף 4 זה :
"4. ועדת הכספים תאשר, תוך חדשים ימים מיום קב"

(1) ספר החוקים 1 מיום י"ח בשבט תש"ט (17.2.49) עמ' 1.
(2) חוקי תקציב 1 מיום כ"ב בניסן תשי"ג (7.4.53) עמ' 3.

לסעיף 7

א. צ י ז ל י נ ג מציע :

בס"פ הסעיף יוסף סעיף קטן זה :
 "(ג) לא יבוטלו ו/א יקצצו סעיפים הכוללים תמרי
 כה או השתתפות במסדות עצמאיים אלא באישורה
 המוקדם של ועדת הכספים של הכנסת".

לסעיף 8

א. צ י ז ל י נ ג מציע :

לאחר המלים "תוך אחד עשר חודש" יבואו המלים
 "יכן את ההכנסות וההוצאות לפרטיהן שלא נכללו
 בתקציב".

י. ב ד ר מציע :

בס"פ הסעיף יוסף סעיף קטן זה :

(ג) שריהאוצר יפרסם ברשומות מאונים וחשבוניות
 של רווח והפסד של המדפוס הממשלתי, הדואר,
 הטלגרף, הטלפון, הרכבת והנמלים לשנת הכספים
 1953/54, תוך אחד עשר חודש מהיום שנת הכספים ;
 לשם זה ינהל שריהאוצר יחד עם הממונים על
 ההוצאה, בנגע לטעיף ההוצאה וסעיפי המשנה של
 ההוצאה הנ"ל, בששן שנת הכספים האמורה, פנקס
 ניהול המאזנה לצורך זה, ויערכו בתום השנה מאז
 נים וחשבוניות רווח והפסד".

לת חוק זה, את תקציבי העור להכנסה ולהוצאה שלא
 נכללו בתקציב זה :

(א) תקציב מטבעות ;

(ב) חשבון ההפרש בחילופי מטבע ;

(ג) תקציב הכנסת מחשלומו יתר ;

(ד) תקציב המלא של רשות הפ.ת.ח ;

(ה) כל תקציב או מחזור הכולל הכנסה או הוצאה

שאנם כללים לפרטיהם בתוספת הראשונה וב-

תוספת השנה לחוק זה.

התקציבים המאושרים עלידי ועדת הכספים יפורסמו
 ברשומות, וכל הכללים הקבועים בחוק זה יחולו על
 השימוש בהם עלידי הממשלה.

י. ב ד ר מציע :

בס"פ הסעיף יוסף סעיף קטן זה :

"(1) נקבעו בתקציב ההוצאות בתוספת השניה לחוק
 זה, סכומים לפעולות א' למימון שירותים מבלי לק'
 בע בנפרד הוצאות לשכר עובדים, שיתקבלו למען
 ביצוע הפעולה או למען הבטחת השירות — לא יקבל
 הממונה על סעיף הוצאה ע"ד כמטרות הנ"ל אלא
 זמנית, בהסכמת שריהאוצר ובהתאם לתאם שהתנה".

לסעיף 6

א. צ י ז ל י נ ג ו י. ב ד ר מציעים :

אחרי המלים "שריהאוצר" יבואו המלים "באישור
 ועדת הכספים של הכנסת".

ג. הצעת חוק זכרון השואה והגבורה — יד ושם, תשי"ג—1953

(2) לכנס, לחקור ולפרסם את כל העדות על השואה
 והגבורה ולהנחיל לעם את לקחה ;

(3) להשריש בארץ ובנים כולו את היום שנקבע על-
 ידי הכנסת כיום הזכרון לשואה ולגבורה ולטפח הווי
 של אחדות זכרון לגבורה וקרבנותיה ;

(4) להעניק לבני העם היהודי שהושמדו ונפלו בימי
 השואה והימרי אחרות זכרון של מדינת ישראל, לאות
 היאספם אל עמם ;

(5) לאשר ולהדריך מפעלים העושים להנצחת זכרם
 של קרבנות השואה וגבוריה או קשת פועלה עם מפי'
 עלים כאלה ;

(6) לייצג את ישראל במפעלם בינלאומיים שמטרתם
 הנצחת זכרם של קרבנות הנאצים וחללי הגלגלה
 בהם ;

(7) לעשות כל פעולה אחרת שתירש לשם ביצוע
 תפקידו.

3. יד ושם גוף מואגד

יד ושם האגף מואגד, זכאי להתקשר בחוזה לרכוש
 ולהחזיק נכסים ולהוציאם מרשותו ולהיות צד בכל הליך משי'
 פטי ובכל משימות אחר.

4. מוסדות יד ושם

המוסדות המנהלים של יד ושם יהיו מועצה והנהלה.

5. תקציב יד ושם

השתתפות א צר המדינה בהקמתו ובהחזקתו של יד ושם
 תיקבע בתקציב המדינה, יד ושם יפעל על-פי הקצבו היא,
 אשר ההכנסות לכיסוי יבואו בהשתתפות זו ומהשתתפות
 חמירת של מוסדות וארגונים לאומיים וציבוריים, ממפעלי

1. רשות זכרון יד ושם

מוקמת בזה בירושלים רשית זכרון, יד ושם —

(1) לששת המיליונים מבני העם היהודי שהוכרעו
 בקדשת מזגנם לטבח ולאבדון עלידי הנאצים ועוז'
 ריהם ;

(2) לבתי אב מבית יעקב שהושמדו ונחרבו עלידי
 הצרר ;

(3) לקהילות, לבתי-כנסת, למוסדות ציבור, חרבות,
 חר, דת וחדש שנחרבו ונהרסו מתוך מיזמת רשע
 למות את שם ישראל ותרבותו מתחת השמים ;

(4) לעזר רוהם של יהודים שנסרו את נפשם על עמם
 בקדושה ובטהרה ;

(5) לגבורתם של חילים יהודים בצבאות, ושל לוחמי
 מחזרת ביטחים וביעירות, שחירפו נפשם במערכות
 הקרב נגד הצרר הנאצי ועוזרי ;

(6) למסכת הגבורה של נצורי גישות שקמו והציתו
 אש המרד להצלת כבוד עמם ;

(7) למסירה ולגבורה של אחים שנחלצו להצלת
 השרידים ושחרורם ;

(8) ולחסידי אומות העולם ששמו נפשם בכפם להצלת
 יהודים.

2. תפקיד יד ושם וסמכויותיו

תפקידו של יד ושם הא לאסוף אל המולדת את זכרם של
 כל אלה מבני העם היהודי שנפלו ומסרו את נפשם, נחמו
 ומרדו בארץ הנאצי ובעוזריו ילחצים שם וזכר להם, לקה'
 לית, גארגונים ולמוסדות שנחרבו בגלל השתייכותם לעם
 היהודי ; ולמטרה זו יהיה מוסדן —

(1) להקים מפעלי זכרון ביזמתו ובהנהלתו ;

- (3) הדרכים והסדרים לזימון ועידות וכינוסים ;
 (4) תנאים לקבלת אורחות הזכרון וסדרי הענקתה ;
 (5) האמצעים לציון השתתפותם במערכות הקרב נגד הצורך הנאצי ועזריי של חיילים ויוחמי מתחרת יהודים ונצורי גיטאות ;
 (6) סדרי הכנסת התקציב ואישורו, והוראות בדבר המשק והנהלת הכספים ;
 (7) הוראות אחרות, שהשר יקבע כנחוצות לקיומו של יד ושם כרשות זכרון.

8. תקנות

השר רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו של חוק זה.

ושירותיו, מתשלומי חברים, מינויים ותומכים, מעזבונות, הקצבת ותרומות, ומכספים ואמצעים המריים אחרים שיגייס באישור הממשלה.

6. תקנון יד ושם
 חבר הממשלה שיוסמך על ידיה לבצע חוק זה (להלן — השר) יתקן, באישור הממשלה, את תקנון יד ושם ותקפיו מיום פרסומו ברשומות.

7. הוראות התקנון

- (1) הרכב המועצה, דרך הקמתה, סמכויותיה וסדרי כינוסה ;
 (2) הרכב ההנהלה, דרך הקמתה, סמכויותיה ודרכי עבודתה ;

הסתייגויות לחוק הנ"ל

אים את „אשר עשה לך“ הפאשיוס — הנאציוס, אויב האנשות ומשמד העם היהודי, לתעבו ולבערו תמיד.”

לסעיף 5

א. בר מן מציע :

(א) במקום הרישא תבוא רישא זו : „הממשלה תקציב סכום מתאם להקמתו, להחזקתו ולפעילותו של יד ושם“ ;

(ב) בסיפה יימחקו המלים „באישור הממשלה“.

לסעיף 6

א. בר מן מציע :

במקום סעיף 6 יבוא סעיף זה :

„ועדת החינוך והתרבות של הכנסת תתקין את תקנון יד ושם“ אם הסתייגות תתקבל, יבואו בסעיף 7 פסקה (7) במקום המלים „שהשר יקבע“ המלים „שוועדת החינוך והתרבות תקבע“.

א. בר מן מציע :

במקום סעיף 6 יבוא סעיף זה :

„6. (א) ועדת החינוך והתרבות של הכנסת תתקין בשם הכנסת את התקנון של יד ושם ;

(ב) המועצה תורכב מנציגי כל הסיעות בכנסת, מנציגי מוסדות מדע ותרבות, מנציגי ארגוני המחחרת נגד הנאצים, מלחמי הגיטאות ומאישם אחרם שהמועצה תצרך אליה.

(ג) ההנהלה תיבחר עלידי המועצה.
 אם הסתייגות זו תתקבל, יחולו בסעיף 7 שינויים אלה :

(1) במקום פסקות (1) ו-(2) תבוא פסקה זו : „סמכויות הן, סדרי כינוסן ועבודתן של המועצה וההנהלה“ ;

(2) בפסקה (7) במקום המלים : „שהשר יקבע“ יבוא המלים : „שהמועצה תקבע“.

לסעיף 1

א. בר מן מציע :

(א) בפסקה (5) במקום המלים „לוחמי מחחרת בישרים ובערות“ יבואו המלים „לוחמי מחחרת ופארטיזאנים“ ;

(ב) במקום פסקה (9) תבוא פסקה זו :

„(9) לכל כוחות הקידמה שבעמים ולחסידי אומות העולם שנחוצו והשטו עזרה נאמנה לבני העם היהודי להצילם מידי הנאצים ולחזק ידם במערכותיהם“.

א. בר מן מציע :

בסוף פסקה (1) להוסיף את המלים : „הפאשיסטיים והאנטישמיים“ ;

(ב) בפסקה (5) במקום המלים „לוחמי מחחרת — בישרים ובערות“ תבוא המלים „פארטיזאנים“ ;

(ג) במקום פסקה (9) תבוא פסקה זו :

„(9) לכל כוחות הקידמה מבני העמים השונים שהגישו עזרה אחים נאמנה לבני העם היהודי הנרדף עלידי הנאצים ובעיקר ללוחמי הגטאות ולתנועת המחחרת היהודית“.

א. רזיא לאור מציעה :

בפסקה (1) במקום המלים „הנאצים“ תבוא המלה „הגרמנים“.

אם הסתייגות זו תתקבל, תוחלף המלה „נאצי“ בכל מקום שהיא מופיעה במלה „גרמני“.

2. לסעיף

א. בר מן מציע :

בפסקה (3) במקום המלים „היום שנקבע עלידי הכנסת כיום הזכרון לשואה ולגבורה“ יבואו המלים „יום זכרון השואה והגבורה הוא 19 באפריל — יום המרד בגיטו וארשה“.

א. בר מן מציע :

בפסקה (3) להוסיף את המלים „להזכיר לדורות הב“

ד. הצעת חוק לתיקון פקודת הטבק, תשי"ג—1953

1. תיקון פקודת הטבק
פקודת הטבק י, תחוקן כד :
(א) בכל מקום בפקודה שנאמר בו "אקסיו" קרי "בלו";
(ב) בסעיף 2 —
(1) במקום ההגדרה למלה "מנהל" תבוא הגדרה זו :
"מנהל" פירושו — מנהל ומכס והבלו;
(2) בסוף ההגדרה למלה "טבק", ייוספו מלים אלה :
"וכן זרעי טבק".
(ג) בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (2) ייוספו סעיפים קט"נים אלה :
(3) "שריהאצור רשאי, בצו, לפטור ממס בלו, טבק מיוצר שהוא מיועד לתצווכת חיילים או שוטרים או פקידים בתיסודה, ונמסר לצבא ההגנה לישראל או לחיל המשטרה או לשירות בתיסודה או למסד שאושר על ידי שריהאצור כמסד מיוחד להטפת נצוצים לחיילים, לשוטרים או לפקידים בתיסודה, ולמשפחותיהם בלבד.
(4) טבק מיוצר הפטור מתשלום מס בלו לפי סעיף קטן (3) לא יימכר ידני אום שאינו נחיל או שטר או פקיד בתיסודה, אלא אם שולט נט העלו לפני המסירה.
(5) בסעיף זה —
"חיל המשטרה" פירושו כמשמעותו בפקודת המש"טרה י;
"שירות בתיסודה" פירושו כמשמעותו בפקודת בתיסודה, תסורה 1946 י".
(ד) בסעיף 4 —
(1) בסעיף קטן (א1) במקום המלים "שלוש שנים" יבואו המלים "שתי שנים".
(2) במקום סעיף קטן (א2) יבוא סעיף קטן זה :
"(א2) המנהל רשאי להגביל ברשיון, בשעת נתינתו, את מסווי של נט חלקה שיטחול בה טבק, וכן רשאי להטמט המנהל והכללי של מסוד והחלקאות, לקבוע ברשיון את סוגו של הטבק שעל המגדל לסתל".
(ה) סעיף 10 יוסמן כסעיף 10 (1) ואחריו יבואו סעיפים קטנים אלה :
(2) על אף וואמר : בסעיף קטן (1) רשאי המנהל, לשם הגברת יצא וטבק, להורות לכל מגדל, סוחר וחרשיון למכור טבק שיימצא בושותו, בין בכח ובין בפועל, כולו או מקצתו, לכל אום שיציין להוראתו, ובלבד שתובטח למכר תמורה והוגנת.
(3) המנהל רשאי לקבוע מחירים לטבק.
(4) נשקל הטבק ונתינה הרשאת העברה מתאימה, חייב המגדל והסוחר להודיע למנהל, תך שלושים יום מתום וקפת ההרשאה, על כל כמות טבק שלא הועברה לתעדתה".
(י) חוקי אי, כרך ב, פרק קמ"א, עמ' 1392.
(2) חוקי אי, כרך ב, פרק קמ"ב, עמ' 1124.
(3) ע"ר מס' 1472 מיום 5.2.46, תוס' 1, עמ' 6.
- (י) בסעיפים 11(1), 19(2), 31(7) יימחקו המלים "ויהא בו ח' חוש".
(ז) בסעיף 35, במקום סעיפים קטנים (3) ו-(4) יבוא סעיף קטן זה :
"(3) נייר לסיגירות שהובא בניגוד לסעיף זה — יוחרם".
(ח) בסעיף 36, במקום התנאי המגביל הראשון יבוא תנאי מגביל זה :
"בהנאי שאין להשתמש בזכית הכניסה והחיפוש לפי סעיף זה במקום המשמש למגורים בלבד, אלא אם ניתן זו חיפוש מאת בית המשפט מוסמך".
(ט) בסעיף 37, לאחר פסקה (ד) תיוסוף פסקה זו :
"(ה) טבק מיוצר שנמסר בניגוד לסעיף 37(4)".
(י) בסעיף 38, במקום סעיף קטן (2) יבואו סעיפים קטנים אלה :
(2) מי שנמצא בושותו טבק מוברת, דינו — קנס עד חמש עשרה לירות לכל קלוגרם או חלק מקלוגרם, או פי שרשה מסכום מס העלו והמשולם עליו, הכל לפי הסכום והגדול לית, ואלו אותו אום נכר הודיע פעם על איתו עניוה — קנס כאמור או מאסר עד ששה חושים או שני הענשים כאווד.
(א2) (א) פקד מכס וכל שטר רשאי לתפוס כל אמצעי הברחה שש מש ליב א של טבק מוכח, לטילוקו או להבולתו, ובלבד שלא יתפוס אמצעי הובלה שנפתח הרשום עולה על 250 טון; אך ושאוי הוא לעצור אמצעי הברחה כאמור עליפי היזאה מאת המנהל.
(ב) אמצעי הברחה שנחפס כאמור, רשאי בית המשפט לצוות על הורמתו.
(ג) אמצעי הברחה שנפתח הרשום עולה על 250 טון ונעצר כאמור, דין בעליו — קנס — 500 לירות חשום, הקנס, או מתן ערבות לתשלומה, יוחור לבעליו.
(ד) ה-ה אמצעי הברחה שנחפס לפי פסקה (א) בעל חיים, רשאי המנהל להורות על מכירתו במחיר שיקבע.
(ה) אמצעי הברחה שנחפס לפי סעיף קטן זה, ותוך שלושה חדשים מיום תפיסתו לא הגשה לבית המשפט תביעה פלילית וכל תביעה להתרמתה או שהגשה תביעה כזו, אך בית המשפט לא ציווה על התרמת אמצעי ההברחה — יוחור לבעליו, ואם נמכר, תשלום לו התמורה".
(יא) אחרי סעיף 38 ייוסוף סעיף זה :
38. דין דברים שהוחרמו
כל שהחרם לפי פקודה זו ייעשה בו כפי שיוורה המנהל".
(יב) בסעיף 39 —
(1) בסעיף קטן (1), לאחר פסקה (ז) תיוסוף פסקה זו :

זה, כולן או מקצתן, אם דרך כלל ואם לענין מסוים או לא ש.ר. מס. י"א.

2. אישור פעולות

פעולה שנעשתה לפני תחילת תקפו של חוק זה, ושהיתה נעשית כדין אילו היה חוק זה בר ת קף, רואים אותה כאילו נעשתה כדין.

ה. המוסר טבק מיוצר בניגוד להוראות סעיף 3(4) או המקבלי אמור;

(2) בסעיף קטן 4(4), במקום המלים "חמישים פונט" יב. או המלים "אלף לירות והחרימת הטבק".

(יג) לאחר סעיף 47 ייוסף סעיף זה :

47. העברת סמכויות

המנהל רשאי להעביר לאחר את סמכויותיו לפי פקודה

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1(ד) :

מ. וילנר, ש. פרלשטיין ומ. קסיס מציעים :
סעיף 1(ו) יימחק.

לסעיף 1(ז) :

מ. וילנר מציע :
סעיף 1(ז) יימחק.

לסעיף 1(ח) :

מ. וילנר ומ. קסיס מציעים :
סעיף 1(ח) יימחק.

ב. אבניאל מציע :

בתיקון לסעיף 36 לפקודה המקורית, המלה "בלבד" תימחק.

לסעיף 1(ט) :

מ. וילנר מציע :
סעיף 1(ט) יימחק.

לסעיף 1(י) :

מ. וילנר מציע :
סעיף 1(י) יימחק.

לסעיף 1(יא) :

מ. וילנר מציע :
סעיף 1(יא) יימחק.

לסעיף 1(יב) :

מ. וילנר מציע :
סעיף 1(יב) יימחק.

לסעיף 2 :

ב. אבניאל ומ. וילנר מציעים :
סעיף 2 יימחק.

לסעיף 1(ד) :

ב. אבניאל ומ. וילנר מציעים :
פסקה (1) תימחק.

מ. וילנר ומ. קסיס מציעים :
פסקה (2) תימחק.

ב. אבניאל מציע :

בפסקה (2), בתיקון לסעיף 4(2א) לפקודה המקורית, המלים : "להגביל ברשיון, בשעת נתינת, את שטח של כל חלקה שישתלו בה טבק, וכן רשאי הא" -- יימחק.

לסעיף 1(ה) (סעיף 10 לפקודה המקורית) :

מ. וילנר, ש. פרלשטיין ומ. קסיס מציעים :
סעיף קטן (2) יימחק.

ש. פרלשטיין מציע :

(א. טרנאטוביץ — אם לא תחקבל ההסתייגות הקידמת) :
בסעיף קטן (2), המלים "לכל אדם שיציין בהוראה" יימחק.

מ. קסיס מציע :

(א. טרנאטוביץ, אם לא תחקבל ההסתייגות הקידמת) :
בסעיף קטן (2), המלה "מגדל" תימחק.

ב. אבניאל מציע :

בסעיף קטן (2), אחרי המלים "לשם הגברת יצוא הטבק" תיוסף המלה "בלבד".

מ. וילנר מציע :

(1) סעיף קטן (ד) ינוסח כך :

(ד) המנהל רשאי, במדה שהממשלה נוקטת אותה מדיניות של קביעת מחירים למוצרים, לקבוע מחירים לטבק, ובלבד והדבר נעשה תוך הסכם עם הצרנים.
(2) סעיף קטן (4) יימחק.

ה. הצעת חוק הגנת הדייר (בנינים חדשים), תשי"ג — 1953

2. בנינים חדשים

מ. שכר הנמצא בבנין או שתוספת בנין שבנייתם הושלמה לאחר יום י"ד בטבת תשי"ג (1 בינואר 1953) והושכר לראשונה אחרי תחילת תקפו של חוק זה, והדברים האלה פירשו בהודעה שבידורו — לא יחולו עליו הוראות פקודת הדירות, פקודת בתי נסק והוראות תקנות ההגנה, חמש שנים מיום השכרתו לראשונה.

1. פירושים

בחוק זה —

"פקודת הדירות" פירושו — פקודת הגבלת שכר דירה (דירות), 1940¹;

"פקודת בתי עסק" פירושו — פקודת ההגבלות על שכר דירה (בתי עסק), 1941²;

"תקנות ההגנה" פירושו — תקנות ההגנה (תיקון) (מס' 13), 1943³.

¹ ע.ר. מס' 1065 מיום 20.12.40, ת"ס' 1, עמ' 230.

² ע.ר. מס' 1036 מיום 31.3.41, תוס' 1, עמ' 15.

³ ע.ר. מס' 1288 מיום 9.9.43, תוס' 2, עמ' 633.

של בית עסק לא יהיה הדייר החדש רשאי להשתמש בבית העסק אלא למטרות שלהן ש'מש לפני ההעברה.

5. פטור מרישום
מושכר שחלים עליו הסעיפים 2 או 3 ושהיכר לתקופה המסתיימת לא יאחר מחמש שנים וח'ד אחד מ'ם השכרתו לראשונה, לא יראו את השכירות כהעברת קרקע הטעונה רישום בספרי האתיזה, על אף האמור בפקודת העברת קרקעות י).

6. ביצוע ותקנות
שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצוע.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 3 :

ה. רובין מציע :
הסעיף יימחק, ואם לא תתקבל הצעה זו : כע"ף 3 יסומן "3(א)", ובסופו ייוסף סעיף קטן זה :
"ב) הקם בנין אמור בסעיף קטן (א), יראו את האדם שניתן לו הרשיון לבנייתו לפי פקודת בנין ערים, 1936, כמקם הבנין לענין סעיף זה".

לסעיף 4 :

ה. רובין מציע :
אחרי המלים "ככום ניכר מהשקעת הבניה" יוספו מלים אלה "בין שהסכם האמור פורש בחניה השכירות כהשקעה בבניה ובין שלא פורש כך".
ה. רובין ומ. בגין מציעים :
המלה "מתאים"—תימחק ובמקומה תבא המלה "אחר".

לסעיף 6 :

ה. רובין ומ. בגין מציעים :
המלם "והא" רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצוע" — יימחק.

ו. הצעת חוק השופטים, תשי"ג—1953

שנים — מהן לפחות חמש שנים בארץ — באחד או באחדים מן הדברים האלה :

(1) עריכת דין ;
(2) שפיטה או תפקיד משפטי אחר בשירות מדינת ישראל או בשירות אחר אשר שר המשפטים אישרם בתקנות לצורך סעיף זה ;
(3) הזראת משפטים באוניברסיטה או בבית־ספר גבוה למשפט אשר שר המשפטים אישרם בתקנות לצורך סעיף זה.

(ג) משפטי מובהק.

3. כשירותם של שופטי בית־משפט מחוזי אלה כשרים להתמנות שפטי בית־משפט מחוזי :
(א) מי שכיהן בנשך תקיפה של ארבע שנים כשופט שלום.

3. בנינים של מפעלים מאושרים

בנינים לבתי־חרושת או לבתי־מלאכה, שהוקמו על־ידי מפעל מאושר כמשמעותו בחוק לעיריד השקעות הון, תשי" — 1950), יהיכרו לראשונה אחרי תחילת תקפו של חוק זה והדברים האלה פירשו כח זה שכירותם — לא יחולו עליהם הוראות פקודת הדירות, פקודת בתי עסק והוראות תקנת ההגנה.

4. העברת זכויותיו של דייר

דייר ששילם בשכירות של מושכר שחלים עליו הסעיפים 2 או 3 סכום נכר מהשקעות הבניה, יהיה רשאי, ת'ך תקופה המסתיימת שנה אחת לפני תום חוזה השכירות, להעביר את זכויותיו בשכירות לדייר מתאם, על אף כל הוראה מנוגדת לכך שבחוזה השכירות, ובלבד שבהעברת הזכויות בשכירות

לסעיף 2 :

ש. לורנץ מציע :
המלים "חמש שנים מיום השכרתו לראשונה" — יימחקו.

ח. רובין מציע :

למחוק את הסעיף ולסמן את הסעיפים 3 עד 6 כסעיפים 2 עד 5 ;

אם לא תתקבל הצעה זו :

(1) במקום המלים "חמש שנים מיום השכרתו לראשונה" יבאו המלים "חמש שנים מיום תחילת תקפי של חוק זה";
(2) המלים "תיספת לבנין" — יימחקו.

מ. בגין מציע :

במקום המלים "חמש שנים מיום השכרתו לראשונה" יבאו המלים "עשר שנים מיום תחילת תקפו של חוק זה".

מבוא

1. נושא החוק

חוק זה דן בשופטים של —

(א) בית־המשפט העליון ;
(ב) בתי־המשפט המחוזיים ;
(ג) בתי־משפט השלום.

פרק ראשון : כשירות

2. כשירותם של שופטי בית־המשפט העליון

אלה כשרים להתמנות שפטי בית־המשפט העליון :
(א) מי שכיהן במשך תקופה של חמש שנים כשופט בית־משפט מחוזי.

(ב) מי שרשום, ומי שזכאי להיות רשות, בפנקס עורכי הדין בישראל, ועסק, ברציפות או לסירוגין, לא פחות מעשר

(י) ספר החוקים מס' 41, מיום י"ט בניסן תשי"ג (6.4.50), עמ' 129.
(י) חוק א"י, כרך ב', פרק פ"א, עמ' 855.

8. נשיא בית המשפט העליון וממלא מקומו
(א) נשיא בית המשפט העליון וממלא מקומו הקבוע יתנו עליהם הוראות סעיף 5 מקרב שיפטי בית המשפט העליון.

(ב) נבצר מנשיא בית המשפט העליון וממלא מקומו הקבוע למלא תפקידים, יכהן כממלא מקום הותיק שכשפטי בית המשפט העליון, ומכיון בעלי ותק שיה — הקשש שבהם.

9. נשיאי בית המשפט מחוזיים וכו'
נשיאים ונשיאים תורנים של בתי המשפט מחוזיים ושופטי שלום ראשיים יתמנו עליהם שר המשפטים בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, איש איש מקרב השופטים של בתי המשפט שברדרגה הנדרגת.

10. מינויים לכהונה בפועל
(א) שר המשפטים רשאי למנות לכהונה בפועל — בהסכמת המעמד ובהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון —

(1) שופט בית המשפט העליון — כנשא או כשופט של בית המשפט מחוזי;

(2) שופט בית המשפט מחוזי — כשופט בית המשפט העליון, כנשא או כשופט מחוזי, כשופט שלום ראשי או כשופט שלום;

(3) שופט שלום — כשופט בית המשפט מחוזי או כשופט שלום ראשי.

(ב) כהנה בפועל לפי סעיף זה, ברציפות או לסירוגין, לא תהיה יותר משנה אחת מתוך תקופה של שלוש שנים.
(ג) שיפט שנתמנה לכהונה בפועל ותחילת כהונה, יהיה מוסמך לסיימו גם לאחר תום תקופת מינויו.

11. הצהרת אמונים
מי שנתמנה שופט חייב, בטרם שב בדיון, להצהיר בפני נשיא המדינה הצהרה זו:
„אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, לשפט את הנגם משפט צדק, לא להטות משפט ולא להכיר פנים“.

12. כוחו של מינוי
שיפט שמינויו פורסם ברשומות, אין עוררין על מינויו.

פרק שלישי: כהונה ומעמד

13. אי-תלותם של שופטים
אין על שופט מרות בעיני שפיטה זולת מרותו של התיק.

14. סדרי מינהל
שר המשפטים יקבע את סדרי המינהל של בתי המשפט וימנהל על ביצועם אחד השופטים שיהיה אחראי בפניו.

15. חקופת כהונתם של שופטים
שופט יכהן מיום שהצהיר אמונים, וכהונתו לא תיפסק אלא במותו, בהתפטרותו, בפרישתו לקצבה, או בהעברתו מן הכהונה על-פי חוק זה.

16. התפטרות
שופט יכהן מיום שהצהיר אמונים, וכהונתו לא תיפסק אלא במותו, בהתפטרותו, בפרישתו לקצבה, או בהעברתו מן הכהונה על-פי חוק זה.

(ב) מי שרשים, ומי שזכאי להיות רשום, בפנקס עורכי הדין בישראל, ועסק, ברציפות או לסירוגין, לא פחת משש שנים — מהן לפחות שלוש שנים בארץ — באחד או באחדים מן הדברים המנויים בסעיף 2(ב).

4. נשירותם של שופטי שלום
אלה כשרים להתמנות שופטי בית המשפט שלום: מי שרשים, ומי שזכאי להיות רשום, בפנקס עורכי הדין בישראל, ועסק, ברציפות או לסירוגין, לא פחת משלוש שנים — מהן לפחות שנה אחת בארץ — באחד או באחדים מן הדברים המנויים בסעיף 2(ב).

פרק שני: מינוי

5. דרך המינוי
השופטים יתמנו עליהם נשיא המדינה לפי הצעת ועדת מינויים שתובא לפני הנשיא עליהם שר המשפט.

6. הרכב ועדת המינויים
(א) ועדת המינויים (להלן — הוועדה) תהיה שלוש חברים:

שלישה שופטים שהם נשיא בית המשפט העליון ושני שופטים של בית המשפט העליון שייבחרו עליהם חבר שופטיו לתקופה של שלוש שנים;

שני חברי הממשלה שהם שר המשפטים וחבר הממשלה שייבחר עליהם;

שני חברי הכנסת שייבחרו עליהם בבחירה חשאית ויכהנו כל עוד הם חברי הכנסת, ואם תמה כהונת הכנסת — עד שתבחר הכנסת החדשה חברים אחרים במקומם;

שני עורכי דין העובדים במקצועם שייבחרו עליהם מועצת הסתדרות עורכי הדין בישראל לתקופה של שלוש שנים; בחירתם טענה אישור שר המשפט, אם יתקבל חוק להקמת לשכת פוקיטים שתארגן את מקצוע עורכי הדין, ייבחרו שני עורכי הדין עליהם לשכת הפרקליטים ללא צורך באישור שר המשפטים.

(ב) הרכב הוועדה יפורסם ברשומות.

(ג) שר המשפטים יממש יושב ראש הוועדה.

(ד) הוועדה תוכל לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת מששה.

7. סדרי עבודת הוועדה
(א) ראה שר המשפטים שיש למנות שופט, יודיע על כך ברשומות ויכנס את הוועדה.

(ב) אלה רשאים להציע מועמדים:
שר המשפטים;

נשיא בית המשפט העליון;
שלושה חברי הוועדה כאחד.

(ג) הצעת הוועדה על מינויו של שופט תהיה על דעת רוב חבריה שהשתתפו בהצבעה, אולם הצעת הוועדה על מינויו של משפטאי מובהק לא תהיה אלא על דעת שלושה רבעים ממספר חבריה שהשתתפו בהצבעה.

(ד) שאר סדרי דיוניה ועבודתה של הוועדה ייקבעו עליה.

(4) ועדת המגויים מצאה שהשופט השיג את מינויו שלא כדיו.

(ב) שר המשפטים רשאי להיות מיוצג לפני בית־הדין על־ידי בא־כוחו.

(ג) בבירור הקבלנה יהיו לבית־הדין כל הסמכויות שיש לבית־משפט מחוזי בענין פלילי.

23. מסקנות בית־הדין: העברת שופט מן ההנהגה (א) בית־הדין יביא את מסקנותיו, לזכות או לחובה, לפני שר־המשפטים.

(ב) מצא בית־הדין שאין השופט ראוי להמשיך בתפקידו, יביא שר המשפטים את מסקנות בית־הדין לפני נשיא המדינה, והגשם יעביר את השוכט מכהונתו.

(ג) פסק בית־הדין שתקופת כהונתו של השופט לא תבוא בחשבון, כולה אי מקצתה, לענין כשרותו לפי הסעיפים 2(א) או 3(א), יודיע על כך שר המשפטים לוועדת המגויים.

24. השעיית שופט (א) הוגשה על שפט קבלנה לפי פרק זה או הוגשה נגדו תביעה פלילית, רשאי נשיא בית־המשפט העליון להשעת את השפט לתקופה כפי שמצא לנכון.

(ב) בית־הדין רשאי, על פי בקשת השוכט, לבטל את השעייתו.

פרק חמישי: הוראות שונות

25. פרטים ברשומות הודעה על מינויו של שפט ועל גמר כהונתו של שופט תפירסם ברשומות.

26. חביעה פלילית נגד שופט לא תוגש תביעה פלילית נגד שופט אלא על־ידי היועץ המשפטי לממשלה ולפני בית־משפט מחוזי של שלשה שופטים.

27. הוראות מעבר מי שכחן כשפט ערב תחילת תקפו של חוק זה — (א) רוצים אותו כאילו נתמנה על־פי חוק זה; (ב) יצהיר אמונים לפי סעיף 11 תוך שני חדשים מיום תחילת תקפו של חוק זה; הוראה זו לא תחיל על שוכט בית־המשפט העליון שהצהיריו במעמד פתיחת בית־משפט זה בשנת תש"ח.

28. ביצוע ותקנות שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצוע, לרבות תקנות לסדרי הדין בבית־הדין המשמעתי.

29. ביטולים (א) בטלים —

(1) הסעיפים 14 ו־15 לפקודת בתי־המשפט, 1940 (י);
(2) סעיף 1(ג) לפקודת בתי־משפט (הוראות מעבר), תש"ח — 1948 (ז).

(ב) החוק לקביעת משכרם של נשיא המדינה, חברי הממשלה, שופטי המדינה ומבקר המדינה, תשי"א — 1950, לא יחיל על משכרם של שופטים שחוק זה דן בהם.

30. תחילת חוקה תקפו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

16. התפטרות שופט רשאי להתפטר מכהונתו על־ידי הגשת כתב־התפטרות לשר המשפטים; כהנתו תיפסק כתום עלישה הדישם מהגשת כתב־התפטרות אם לא הסכים שר המשפטם למועד קצר יותר.

17. קצבה (א) גיל הקצבה של שופט הוא שבעים שנה.

(ב) שפט יפרשו לקצבה לפני גיל זה — (1) אם ביקש זאת בדרך שתיקבע בתקנות; או (2) אם החליטה ועדת המגויים, על יסוד חוות־דעת רפואית, שנחמת מצב בריאותו נבצר מיני למלא תפקידו.

18. משכרת והשלומים אחרים משכרתו של שופט והתשלומים האחרים שישולמו לו, בתקופת כהנתו או אחריה, לרבות אלה שישולמו להלויים בו לאחר מותו, ייקבעו על־ידי החלטת הכנסת. והוא רשאי להסמיך לכך את ועדת הכספים; החלטות לפי סעיף זה יפורסמו ברשומות.

19. ייחוד הכהונה שפט לא יהיה חבר בכנסת או במועצה של רשות מקומית, אולם רשאי הוא, בהסכמתו ובהסכמת שר־המשפטים, למלא באורח זמני תפקיד אחר מטעם המדינה, או למלא תפקיד ציבורי אחר, אם לדעתם ולדעת נשיא בית־המשפט העליון אין הדבר פוגע במעמדו כשופט.

20. העברת שופט למקום אחר ראה שר המשפטים צורך, מסיבות מינהליות, להעביר שוכט לבית משפט שבמקום אחר, יקבל תחילה את הסכמת נשיא בית־המשפט העליון לאותה העברה.

פרק רביעי: שיפוט משמעתי

21. בית־דין משמעתי (א) כל שופט יהיה נתון לשיפוטו של בית־דין משמעתי (להלן — בית הדין).

(ב) בית־הדין יהיה של חמשה, ובהם שלשה שופטי בית־המשפט העליון, או של שלשה ובהם שני שופטי בית־המשפט העליון, הכל כפי שנשיא בית־המשפט העליון יקבע לכל ענין.

(ג) חברי בית־הדין יתמנו לכל ענין על־ידי חבר שופטי בית־המשפט העליון.

(ד) אב בית־הדין יהיה נשיא בית־המשפט העליון, או ממלא מקומו הקבוע, או הוותיק שבהם שפט בית־המשפט העליון, הכל לפי ההרכב, ומבין בעלי ותק שוה — הקשיש שבהם.

22. קובלנה על שופט (א) שר המשפטים רשאי להגיש לבית־הדין קובלנה על שופט על יסוד אחד מאלה:

(1) השוכט נהג ש.א. כהלכה במילוי תפקידו;
(2) השופט התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של שופט בישראל;
(3) השופט הורשע על עבירה שבנסיבות הענין יש בה משום קלוז;

(י) ע.ר. מס. 1302 מיום 25.7.40, חוס. 1, עמ' 115.

(י) ע.ר. מס. 7 מיום כ"ג בסיון תש"ח (30.6.48), חוס. א', עמ' 17.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1:
י. הררי מציע:
להוסיף בסוף הסעיף: "וכן בפקידים מסדרי קרקעות".
- לסעיף 2 (א):
ז. ורטהטיג מציע:
להוסיף בסוף ההוראה. "או כדין בבית דין רבני".
- מ. בגין וע. איכילוב מציעים:
אם הסתייגותו של חבר הכנסת ורטהטיג תתקבל —
להוסיף: "ובלבד שתהיה לו השכלה משפטית כללית".
- לסעיף 2 (ג):
ח. רובין מציע:
למחוק סעיף קטן זה.
- ז. ורטהטיג, מ. בגין וע. איכילוב מציעים:
אותן ההצעות כמו לסעיף 2 (א).
- לסעיף 5:
ח. רובין מציע:
להוסיף הוראה זו: "למינויו של שופט בית המשפט העליון טעונה הצעת ועדת המינויים אישור הכנסת בהצבעה חשאית".
- לסעיף 6 (א):
מ. בגין מציע:
להחליף סעיף קטן זה בהוראה זו: "כל חבר הוועדה רשאי להציע מועמדים".
- לסעיף 7 (ג):
ח. רובין מציע:
להחליף את המלים "על דעת שלשה רבעים ממספר הכריה שהשתתפו בהצבעה" במלים "על דעת כל חברייה שהשתתפו בהצבעה", ולהוסיף את המלים "הצבעות הוועדה יהיו חשאיות".
- לסעיף 8 (א):
ז. ורטהטיג מציע:
למחוק את המלים "וממלא מקומו הקבוע".
- לסעיף 8 (ב):
ז. ורטהטיג מציע:
למחוק את המלים "וממלא מקומו הקבוע".
- לסעיף 9:
י. שפירא מציע:
להחליף את המלים "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון" במלים "בהתייעצות גם נשיא בית המשפט העליון".
- מ. בגין מציע:
להחליף, לגבי בית המשפט המחוזי, את התואר "נשיא" בתואר "אב בית דין"; להחליף את המלים "יתמנו עלי ידי שר המשפטים בהסכמת נשיא בית המשפט העליון" במלים "יתמנו עלי ידי ועדת המינויים" או במלים "יתמנו עלי ידי נשיא בית המשפט העליון".
- לסעיף 10 (א):
ג. חת מציע:
להחליף את המלים "בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון" במלים "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון".
- מ. בגין מציע:
להחליף את השרשאים במלים אלה: "נשיא בית המשפט העליון רשאי למנות לכהונה בפועל — בהסכמת המועמד —".
- מ. בגין מציע:
למחוק — בנוסח הוועדה — את המלים:
"של בית המשפט העליון" אחר המלים: "ושני שפטים".
- מ. בגין וח. רובין מציעים:
למחוק את המלים: "בחרתם טעונה אישור שרי המשפטים".

תפקיד קבוע או זמני אחר מחוץ לתפקידים הקשורים בתפקידו כשופט".

לסעיף 20 :

מ. ב ג י ו ח. ר ו ב י ן מציעים :

להחליף את המלים "את הסכמת נשיא בית-המשפט העליון" במלים "את הסכמת השופט".

ש ר ה מ ש פ ט י ם מציע :

להוסיף את המלים "דרך-קבע" אחרי המלים "להעביר שפוט".

לסעיף 21 :

מ. ב ג י ן מציע :

להחליף סעיף קטן (ב) ר(ג) בהוראה זו :

"בית-הדין המושבעתי יהיה של חמשה שופטים שתמנו עלידי חבר שפוט בית-המשפט העליון, והוא יושב בהרכב של חמשה או של שלושה כפי שיקבע נשיא בית-המשפט העליון לכל ענין".

ה. ר ו ב י ן מציע :

להחליף סעיף-קטן (ב) ר(ג) בהוראה זו :

"בית-הדין יכסוק בהרכב של שלשה או חמשה חברים; נשיא בית-המשפט העליון יקבע את ההרכב לכל ענין מתוך רשימה של שבעה אשר יתמני עלידי בית-המשפט העליון לתקופה של שנתיים, ואשר שלשה מהם יהיו שופטים".

לסעיף 22 (א) :

מ. ב ג י ן מציע :

להוסיף אחרי המלים "שר המשפטים" את המלים : "או נשיא בית-המשפט העליון".

לסעיף 23 (ג) :

י. ש פ י ר א מציע :

למחוק סעיף קטן זה.

לסעיף 24 (א) :

ה. ר ו ב י ן מציע :

להוסיף את המלים "אחרי שנתן לשופט הזדמנות להשמיץ את טענותיו" אחרי המלים "רשאי נשיא בית-המשפט העליון".

לסעיף 26 :

ש ר ה מ ש פ ט י ם מציע :

למחוק את המלים "ובפני בית-משפט מחוזי של שלשה שופטים".

לסעיף 28 :

מ. ב ג י ן מציע :

למחוק את המלים "לרבות תקנות לסדרי הדין בבית-הדין המשמעתי" ולהוסיף פסוק זה : "סדרי הדין של בית-הדין המשמעתי ייקבעו עלידו".

מ. ב ג י ן, ה. ו ר ה פ ט י ג, ו נ. ת ת מציעים :

להוסיף בסוף הסעיף : "תקנות סדרי דין אלה טעונים אישור נשיא בית-המשפט העליון".

לסעיף 10 (ב) :

להחליף סעיף קטן זה בהוראה זו :

"(ב) מיניי לפי סעיף זה יהיה לתקופה שלא תעלה על ששה חדשים מתוך שנה, ובלבד שבבית-המשפט העליון לא יכהנו בעת אחת יותר משלושה שופטי בית-המשפט המחוזי".

לסעיף 13 :

ז. ו ר ה פ ט י ג מציע :

להחליף סעיף זה בהוראה זו :

"אין על שופט מרות בני-אדם זולת מרותו של החוק".

לסעיף 14 :

מ. ב ג י ן מציע :

להחליף סעיף זה בהוראה זו :

"שר-המשפטים, בהסכמת נשיא בית-המשפט העליון, ימנה מקרב השופטים מנהל כללי של בתי-המשפט, שיקבע את סדרי המינהל של בתי-המשפט ויהי המינהל על ביצועם; סדרי המינהל טעונים אישור של שר-המשפטים ונשיא בית-המשפט העליון".

ח. ר ו ב י ן מציע :

אחרי המלים "שר-המשפטים יקבע" להוסיף את המלה "בתקנות".

לסעיף 17 (א) :

ד. ב ר י ר ב - ה א י מציע :

להחליף סעיף קטן זה בהוראה זו :

"(ב) גיל הקצבה של שופט בית-המשפט העליון הוא שבעים שנה, של שופט בית-משפט כחזי — ששים וחמש שנים, ושל שפוט שלום — ששים שנה".

לסעיף 18 :

ש ר ה מ ש פ ט י ם מציע :

להחליף את המלים "והיא רשאית להסמך לכך את ועדת הכספים" במלים "על-פי הצעת ועדת הכספים".

ח. ר ו ב י ן מציע :

להחליף את המלים "והיא רשאית להסמך לכך את ועדת הכספים" במלים "על-פי הצעת ועדת הכספים וועדת החוקה, חוק ומשפט".

לסעיף 19 :

מ. ב ג י ן מציע :

לפתוח סעיף זה במלים אלה :

"לא יעסוק שופט בפעילות פוליטית-מפלגתית ;

להוסיף אחרי המלים "ובהסכמת שר המשפטים" את המלים "נשיא בית-המשפט העליון", ולהוסיף בסוף הסעיף הוראה זו :

"כל עוד שפוט ממלא תפקיד כזה, לא יושב בדין, אלא אם נשיא בית-המשפט העליון הורה אחרת".

ח. ר ו ב י ן מציע :

להחליף את הסעיף בהוראה זו :

"במיוחד שלא נקבע אחרת בכל חוק, לא ימלא שופט

ז. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים) (מס' 2), תשי"ג — 1953

1. הארכת תוקף תקפן של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"א — 1951, מוארך בזה עד יום כ"ה בטבת תשי"ד (31 בדצמבר 1953).
2. תחילת תוקף תקפי של חוק זה הוא מיום כ' באלול תשי"ג (31 באוגוסט 1953).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1:
א. צ י ז ל י נ ג מציע:
סעיף 1 ינוסח כך:
"1. תקפן של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"א — 1951, בנוסח המתוקן הניתן בתוספת לחוק זה, מוארך בזה עד יום כ"ה בטבת תשי"ד (31 בדצמבר 1953)."
- ה ת ר ס פ ח:
"בסעיף 5 לתקנות ההגנה (כספים) הניתן בסעיף 1 (ב) להיספח לחק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"ב — 1952, במקום המלים "שרהאצר רשאי להורות" יבואו המלים "שרהאצר יורה תוך חודש ימים מיום היכנס תוק זה לתקפו".
- י. ב ד ר מציע:
סעיף 1 ינוסח כך:
"1. תקפן של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"א — 1951, בנוסח המתוקן הניתן בתוספת לחוק זה מוארך בזה עד יום כ"ה בטבת תשי"ד (31 בדצמבר 1953)."
- ה ת ר ס פ ח:
"סעיף 5 לתקנות ההגנה (כספים) הניתן בסעיף 1 (ב) לתוספת לחוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"ב — 1952 — בטל".

ח. הצעת חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון), תשי"ג — 1953

1. הארכת תוקף תקפן של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה) (תיקון), תשי"ג — 1953, מוארך בזה עד יום כ' באדר ב' תשי"ד (31 במארס 1954).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- א. צ י ז ל י נ ג מציע:
אחרי סעיף 1 יבא סעיף נוסף זה:
"2. שרהאצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, ימנה ועדה ציבורית לפיקוח על ביצוע תקנות אלרי".

ט. החלטה בדבר הגדלת מסי מכס — צו תעריף מס' 21, תשי"ג — 1953

- בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שנוי תעריף) תשי"ט — 1949, החליטה בזה הכנסת לאשר את צו תעריף המכס והפטור (מס' 21) תשי"ג — 1953, שפורסם בקובץ התקנות 367 מיום ה' בתמוז תשי"ג (18 ביוני 1953) עמ' 1136.

(י) ספר החוקים 101 מיום י"ד בתמוז תשי"ב (7.7.52) עמ' 256.
(י) קובץ התקנות 376 מיום ט' באב תשי"ג (21.7.53), עמ' 1252.

סיכום הישיבות

ישיבה רצ"ב (ו' באלול תשי"ג — 17 באוגוסט 1953)
היו"ר — ז. שפר; ב. מינץ.

א. השרים השיבו לשאלות בדבר: חובות הממשלה בעד עבירות; עמדת מר גאס בענין שער הדולר; פיגור רים בתשלום המשכירות לעובדי המועצות הדתיות.

ב. בדיון בקריאה שניה, על תקציב ההוצאות לשנת 1953/54 השתתפו: א. ציזלינג, ב. אבניאל, ר. בכתוני, ח. רובין, א. חביבי, שרהמסחריתתעשיה פ. ברנשטיין, שרהאר צר ל. אשכול, וי. גורי (יו"ר ועדת הכספים) השיבו למת ונכחים.

ישיבה רצ"ג (ו' באלול תשי"ג — 17 באוגוסט 1953)
היו"ר — ז. שפר.

בהמשך הדיון על תקציב ההוצאות לשנת 1953/54 השתתפו: א. פרי, וי. בדר.

הוחלט: לקבל את תקציב ההוצאות לשנת 1953/54 יול המשרדים; האיצר, פיתוח, חקלאות, מסחריתתעשיה, עבר דה, תחבורה ודואר.

ישיבה רצ"ד (ז' באלול תשי"ג — 18 באוגוסט 1953)
היו"ר — ז. שפר.

נמשך הדיון על תקציב ההוצאות לשנת 1953/54. השתתפו: א. שוסטק, א. ציזלינג, מ. סנה, י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) ושרהבריאת י. סרלין השיבו למת ונכחים.

הוחלט: לקבל את תקציב ההוצאות לשנת 1953/54 של המשרדים; דתות, משטרה, משפטים, פנים, בריאות וסעד.

ישיבה רצ"ה (ז' באלול תשי"ג — 18 באוגוסט 1953)
היו"ר — ז. שפר.

א. בסיים הדיון על תקציב ההוצאות לשנת 1953/54 השתתפו: א. ציזלינג, א. רויאלנארי, א. חביבי, י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) ושרהחניניוהתברות ב. צ. דינור השיבו למת ונכחים.

הוחלט: 1) לקבל את תקציב ההוצאות לשנת 1953/54 — קביעה ז' וית תקציב ההוצאות של משרדהחנינויה תרבות: 2) לקבל בנוסח הועדה את כל תקציב ההוצאות לשנת 1953/54.

ב. בדיון בקריאה שניה על חוק תקציב ההוצאה לשנת 1953/54, תשי"ג — 1953, השתתפו: א. ציזלינג, י. בדר, י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) השיבו למת ונכחים.

הוחלט: לקבל את החוק.

ג. י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) הביא את ההחלטה בדבר הגדלת מסי מכס — צו מס' 21, תשי"ג — 1953. הוחלט: לאשר את ההחלטה.

ישיבה רצ"ו (ח' באלול תשי"ג — 19 באוגוסט 1953)
היו"ר — י. שפרינק; י. קליבנוב.

א. השרים השיבו לשאלות בדבר: החינוך הגופני בבתי הספר; סטאטיסטיקה של מורים; קנסות על יציאה בלתי

חוקית משטח הממשל הצבאי; ההסכרה בצבא על המדיניות הישראלית; גירושם של 12 תושבי ערבאלישיבי לוי הקירה בענין מות של חמאדי עלי געבוס; העברת תושבי הכפר חסס למקום חדש; שיקום של תושבי הכפר איקרת; תעודות זהות של רגילה חסיין קדורה; יביא של שיניים תיתבות; המועדונים למשחקי מול; התא של מאיר פיינשטיין ומשה ברזני בבית הסוהר הכרזי בירושלים; ההורדה בדרגה של המפקח הראשון א. לוי; דינו המשמעתי של המפקח הראשון א. לוי.

א. רימלט (מ"מ יו"ר ועדת המשנה לחוק זכרון השואה והגבורה) הביא לקריאה שניה את חוק זכרון השואה והגבורה — יד ושם, תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: א. פרי, א. ברמן, א. רויאלנארי, מ. וילנר, א. רימלט, שרהחניניוהתברות ב. צ. דינור ומי"מ ראשהממשלה מ. שרת השיבו למת ונכחים.

היחלט: לקבל את החוק בנוסח הועדה.

ג. מ"מ שרהבטחון פ. לבון הביא לקריאה ראשונה חוק שירות בטחון (תיקון), תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: י. בראהרן, ע. אסף, ח. בןאשר, מ. וילנר, ש. זיסמן, א. ציזלינג, א. אלטמן. מ"מ שרהבטחון פ. לבון השיב למת ונכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוק והבטחון.

ישיבה רצ"ז (ח' באלול תשי"ג — 19 באוגוסט 1953)
היו"ר — ב. מינץ.

א. ש. פרלשטיין (בשם ועדת הכלכלה) הביא לקריאה שניה חוק לתיקון פקודת הטבק, תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: מ. קסיס, מ. וילנר, ש. פרלשטיין, ש. לביא (בשם ועדת הכלכלה) וסגן שרהחקלאות י. אפרתי השיבו למת ונכחים.

הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הועדה.

ב. י. שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שניה את חוק הגנת הדייר (בנינים חדשים), תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: ש. לורנץ, ח. רובין, ח. מגוריכהן, י. שפירא השיבו למת ונכחים.

הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הועדה.

ג. ת. למדן הביאה לקריאה ראשונה את חוק החצרנים, תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: א. סטופ, ז. ורהפ"ט, ז. טברסקי, ר. שרי, ח. למדן השיבו למת ונכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ד. שרהפנים י. רוקח הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון תקנות שעת חירום (יציאה לחוץלארץ), תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: ש. לביא, ח. רובין, שרהפנים השיבו למת ונכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים.

ישיבה רצ"ח (ט' באלול תשי"ג — 20 באוגוסט 1953)
היו"ר — י. קליבנוב.

א. שרהדואר י. בורג השיב לשאלתה בדבר הקשר הטלפוני בין חיפה וירושלים.

להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום לתיקון תקנית ההגנה (כספים) (מס' 2), תשי"ג — 1953. בוויכוח זה־תתף ח. רובין. י. גורי השיב לו.

הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הועדה.

ד. י. גורי (יו"ר ועדת־הכספים הביא לקריאה שניה חוק להארכת תקפן של תקנות־שעת־חירום (חשלומי חובה) (תיקן), תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתף ח. רובין. י. גורי השיב לו.

הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הועדה.

ב. י. שפירא (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שניה את חוק השופטים, תשי"ג — 1953. בוויכוח השתתפו: י. הררי ז. ורהפטיג, ח. רובין, מ. וילנר, א. ש. סטק, י. בריהווה, ד. בר־ביהאי. י. שפירא ושר־המשפטים פ. רוזן השיבו למתווכחים.

הוחלט: 1) לקבל את התיקונים של י. שפירא לסעיפים 9 ו־20, של שר־המשפטים פ. רוזן — לסעיף 20; 2) לקבל את החוק.

ג. י. גורי (יו"ר ועדת־הכספים) הביא לקריאה שניה חוק

תיקוני טעויות

חוב־ת ל"ד (מושב שני)

עמ' 2337, ההסתייגויות של א. ציולינג.

טור א', שורה 20, במקום: „בתי־משפט — 2 שופטים — צ"ל: „בתי־משפט: תוספת 2 ש'פטים“.

אות־חוב־ת

עמ' 2338, ההסתייגויות של א. ציולינג.

טור ב', פסקה 6: „סעיף (י) 303 ייקרא כך: „פעולות תרבות ביש כי עולים“ במקום „פעולות תרבות במושב עולים“ — בוטלה.